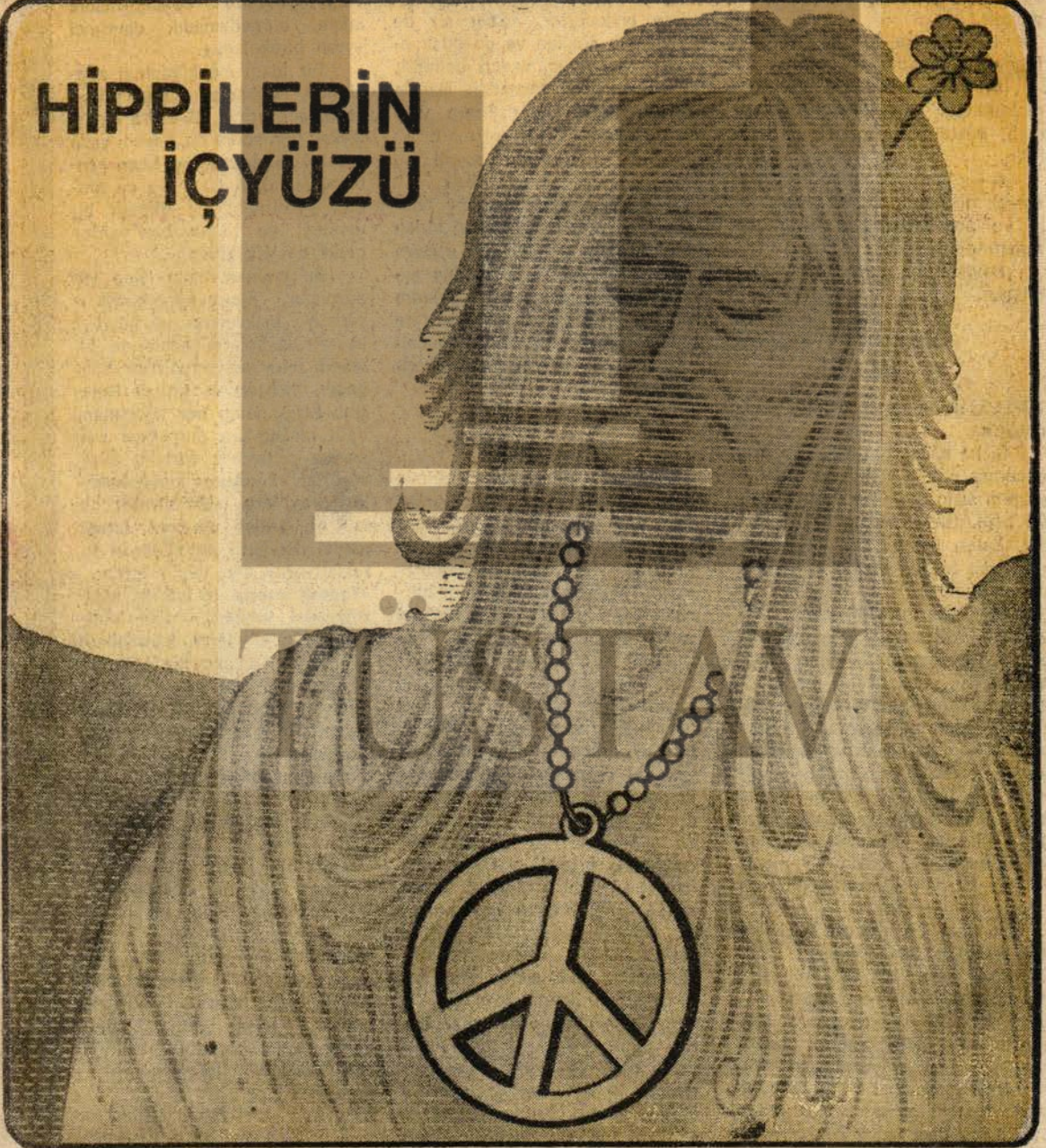

TOPLUM

HAFTALIK SIYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ ★ 23 HAZİRAN 1973 ★ SAYI: 12 ★ FİYATI: 250 KURUŞ

HİPPİLERİN
İÇYÜZÜ

okurlarından Toplum'a

TOPLUM dergisinde aşağıdaki değişikliklerin yapılmasını istiyorum :

1 — Birçok okuyucuların da belirttikleri TV, MÜZİK, SİNEMA, SPOR yazıları ile arka sayfada yer alan ve bir türlü anlaşılma-yan karikatürler kaldırılmalıdır.

2 — İç sayfalardaki karika-türler arka sayfada yapılmalı.

3 — Dergide ekonomi, işçi ve sendikalar, yargı sayfaları açıl-malıdır.

4 — Ayrıca bir BASIN say-fası da açılmalıdır.

5 — Edebiyat sayfaları ge-nişletilmeli; kitap eleştirileri art-malı, edebiyat haberleri verilme-lidir.

6 — Yazar kadrosu genişle-tilerek ekonomi, dış haberler; iş-çi ve sendikalar için birer yo-rumcu olmalıdır.

Saygılarımı sunar. başarılar dilerim.

Hüseyin Deniz
Ceylanpınar — URFA

TOPLUM'u çıkaran değerli Gar-daşlarım.

Bizim köyde gazata dergi öyle okunmaz çok. Sağolsun bizim öğ-retmen sizin derginizi getirdi oku-du bize. Sizi kendimizden belle-dik. Zaten Bülent Ecevit'i biliyo-ruk. Hep bizden o. Sizler de oru dutuyorsunuz.

Derginizi gördük emme be-yenmedik. Bizim ahvâlden laf yok. Biz yoğun içinde. Sayfaları Sina-ma tarator, top oyunu ve bizim anlamadığımız şehir dedikodula-ryla doldurmuşsunuz. Yoğsam bizleri hepten cahal sayıp adam yerine komadınız? Bir de dergi-nizin adı TOPLUM. Biz mi yanlış bellemişiz? Sizin yaptığımız top-lumculuk deêl. Memleketin çoğu köylü değil mi? Böyle bir mem-lekette köyden söz etmeden top-lumculuk olur mu?

Yoğsam bu da mı yeni bir moda. Değiştiyse haberimiz yok. Zaar her gün yeni yeni modalar oluyormuş şehirlerde. Siz şehir-leri doğrusu anlayamıyoruz. Son zamanlarda yaptıklarınıza şaştık kaldık. Akıl erdiremiyoruz. Bir Anayasa vardı. Bizî iyi belletmiş-lerdi. Biz de sevinmiş, umutlan-mıştık. Bir de duyduk değiştirmiş-

sizin. Güya «çok lüküstür yara-maz demişsiniz. Abe olur mu böyle? O Anayasanın bizim ol-duğunu söylediler. Biz de kabul ettik. Sonra kendi kendilerine değiştirdiler.

Mektubumu daha çok uzata caktım Fakat gocunanlar oluyor muş. Kendi halimizi anlatmak ba-zılarını kızdıyormuş. Demek bizim halimiz derdimiz bazılarının yarasıdır (veya karasıdır.) Dokun-dukça gocunurlar. Zaar siz de bunun için suskun ve de puskun-sunuz. Sizi kendimizden belledik, halinizi anladık. İnşaaallah siz de halimizi anlarsınız. Sonra yine mektuplaşırsız. Bakî selâmlar.

Hanza Karagül
Zivzik Köyü

TOPLUM'un notu: Kadıköy pos-tanesinden 15.6.1972 günü atılan bu mektubun, köylülüğe özenen şakacı bir şehirlî tarafından yazıldığı belli. Gerçi bu sayfanın amacı, samimi okur mektuplarına yer vermektir ama, bu eğlenceli mektubu da yayınlamağı yararlı bulduk.

ARACILAR

Burada sözünü edeceğimiz aracilar, köylünün malını elin-den yok pahasına alarak, kent ve kasaba halkına ölüm pahasına satıp, vurgun vuran aracilar değıil. Bu aracilar, köylünün bili-sizliğinden yararlanarak, «işinizi yapiverceğıiz» diye, devlet dai-relerine işi düşenlerin önüne ge-çen, usa gelmez dümenlerle, bir kısım devlet memurlarının kötü tutumundan yararlanarak, yoksul-ların ve arkasızların kanını emen ve aynı zamanda, bazı namuslu devlet memurlarını da rüşvetçi durumuna düşüren vurguncular-dır... Vurgunlarını kolayca ve çokça vurabilmek için de, halkı uyaran ölkücü aydınlara oyna-madık aşağılık oyun bırakmazlar.

Görevli bulunduğum belge-de, daha toplu para ve madalya alamamış, aylık almayı hak ka-zanamamış, birkaç harp malûlü var. Çok yoksul düşmüş kişiler. Bizim gözaçık aracıardan birisi «size para ve madalya alivere-ceğim, aylık bağlatacağım...» diye bunların önüne geçmiş. «Yalnız, elinize geçen paranın

yarısını (6500 TL.) bana vere-ceksiniz.» diye de şart koşmuş.. Harp malûllerinden birisine, il-çedeki avukatlardan birini 500 liraya tutuvermiş. Gelmiş kendi-sine, «avukatı 1000 liraya tuttum, ver bakalım parayı...» demiş. Tabii, yalancının mumu yatsıya kadar yanar, aracının dolandırıcı-lığı ortaya çıkmış. Ama, ada-min yüzü bile kızarmıyor. Hâlâ yeni yeni dümenler peşinde.

Bir başka aracı, daha orij-nal işler yapmış! Epeyce de ar-kalı ve namlı. Uzun zaman il sü-rekli encümen üyeliğı yapmış. İl ve ilçede birçok devlet mem-u-ruyla yakınlık kurmuş. «Yalnız benim borum öter» diye düşünü-yor. Çevrede dolandırmadık adam, curnallamadık devrimci aydın bırakmamış.

Bir idam mahkûmunun aile-sinden, «oğlunuzu idamdan kur-taracağım» diye 3000 lira almış. Birkaç gün sonra da, dâvacı yana giderek, «düşmanınızı idam etti-receğim» diye 1500 lira da ora-dan yürütmüş!... Bilinen bir mesleğı ve başka bir yerden geliri de yok zaten.

Bu aracilar halkı iyice yıldı-rmışlar. Kendi kendilerine iş yapmaya kalkanların ve köylüyü uyaran aydınların başlarına ol-madık işler açıyorlar. Her baş-geçen muhtar ve ihtiyar heye-tini, köye gelen her öğretmeni ilgili makamlara curnallıya curnallıya çalışamaz duruma düşü-rüyorlar. «Jandarma karakolunda ki görevlilere içkili ziyafet çe-ker ve hediye verirsek, istedi-ğimizi dövdürür, istediğimizi tu-tuklattırırız» diye düşünüyorlar.. «Toprak isteriz, iş isteriz, köklü reformlar isteriz...» diye bildiri yayınlıyan köylüleri, karakollara savcılıklara döküyorlar. Gazete dergi, kitap okuyan ve okuyan dinliyen vatandaşların evlerinde curnallarla, yasak kitap aratıyor-lar. Evleri arananlar arasında okur yazar olmyanlar bile var!... Öğ-retmenler aleyhinde, savcılıklara ve kaymakamlıklara, en aş-ğılık iftira ve yalanlarla dolu imzasız mektuplar atıyorlar. Öğ-retmeni gözden düşürebilmek için, halk arasında, en bayağı dedikoduları çıkarıyorlar. «Öğ-retmenleri de yıldırır, halkı uya-ramaz duruma getirirsek, önü müzde engel kalmaz, istediğimi gibi at oynatırız...» diye düşünü-yorlar. Bakalım, bu araciların böyle asri hırsızlıkları ne zam-na dek sürecektir?

Mehmet Yalçın
Yalvaç — Isparta

TOPLUM'DA BU HAFTA

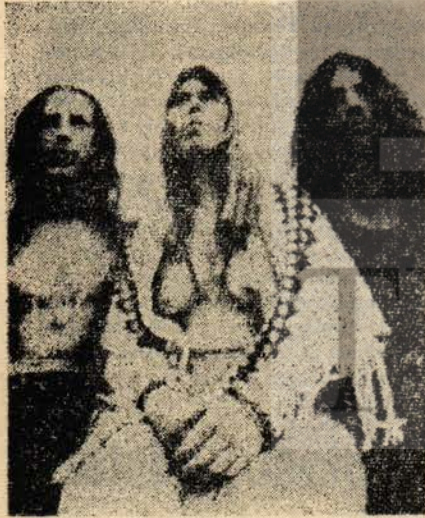
- 6'ncı sayfada A. Haluk Ülman'ın "TOPLUM'a göre"
- 9'uncu sayfada Ahmet N. Yücekök'ün
- 11'inci sayfada Mehmed Kemal'in "Politika ve ötesi"
- 24 ve 25'inci sayfalarda Nimet Arzak'ın "Türkiye Notları" yazıları var.

Konumuz: Anayasa

14 ve 15'inci sayfalarda

- Geçen hafta kapakta verdiğimiz ilaç konusunda, geçtiğimiz günler içinde yeni gelişmeler görüldü. İlaç konusu bu hafta da haberlerimiz arasında.
- Haber sayfalarımızda, yurdun çeşitli yerlerinde görülen sağcı hareketler, yeni Dernekler Kanunu, Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanunu ile, Cumhurbaşkanınca veto edilen Çıkraklık Kanunu da yer alıyor.

- Turhan Selçuk'un karikatürü 8
- Neziha Danyal'ın karikatürü 10'uncu sayfalarda.
- Çalışma 21'inci
- "Bizim Toplum" 22'nci sayfalarda.
- Sanat sayfasında, ünlü grafikçi Mengü Ertef'le yapılan bir konuşma yer alıyor (sayfa 26)
- Atilla İlhan'ın defteri 27
- Faruk Güvenc'in müzik yazısı 28
- Mahmut T. Öngören'in televizyon yazısı 29
- R. Cetin Arac'ın sinema yazısı 30
- Hüncal Uluç'un spor yazısı 31'inci sayfalarda.

Hippiler, bütün dünyada olduğu gibi, yurdumuzda da daima ilgi uyandırmakta; ne oldukları, ne yapmak istedikleri merak edilmektedir. TOPLUM, orta sayfa-larında, hippilerle ilgili bir inceleme yayımlıyor.

TOPLUM'dan

Sevgili TOPLUM okuru,

Bu sayımızda kapak konusunu hippiler teşkil etti.

Hippilik denince, akla ilk gelen, yıllarca makas yüzü görmemiş saç, filete küsmüş sakal, garip elbiseler, pislik ve uyusturucu madde alışkanlığı obnaktır... Bunlar hep, dış görünüşle ilgili şeylerdir. Oysa, işin bir de düşünce yönü vardır. Hippilik nasıl çıkmış, nasıl yayılmıştır? Bu akımın kökünde, hangi ekonomik ve sosyal itilimlerin etkisi vardır? Hippiliğin çıkış ve yayılmasında ruhsal bunalımların etkisi olduğu öne sürülmektedir; bu bunalımın sebepleri nedir? TOPLUM, bu soruların cevaplarını araştırdı.

★

Başkent sıcakların hükmü altına girdi. Yazın gelişiyle birlikte Ankara'nın havasında kışa oranla bir rahatlama görülür. Kalorifer dumanlarının kirlettiği hava, yazın daha rahat solunur hâle gelir. Bunun yanı sıra, politikanın hırçunlukla yoğunlaşmış havası da gevşer; Parlamentonun tatilinden yararlanıp seçim bölgelerine giden parlamenterlerin yanında Anadolu'nun genişliğine yayılır.

Olayların etkisi yüzünden, bu yıl, bu kural bozuldu. Sıcakların yarattığı rehavete rağmen, başkent hâlâ politika kulisinin yoğun havasını soluyor.

★

Ankara'da politik hava sürerken, Anadolu'nun bazı yerlerinde sağ hareketin boş durmadığı, sessiz ve derinden yapılan hazırlıkların, yer yer ve zaman zaman gürültü ile yüzeye çıktığı anlaşılıyor. Üstelik, nedendir bilinmez, bu çeşit olaylar kamuoyuna da fazla yansımıyor. Oysa, bu bir tehlike işareti ve tehlikenin önüne, kulaklarını tıkayıp, gözleri yumarak geçilemeyeceği, edinilen tecrübelerden anlaşılmalı olsa gerektir. TOPLUM, huzursuzluk yaratmağa başlayan sağ tehlikeyi açıklamakla, kamuoyuna karşı görevini yerine getirdiği ve yetkililere yardımcı olduğu inancındadır.

Saygılarımızla
TOPLUM

TOPLUM

CUMA GÜNLERİ YAYINLANIR, HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

KURUCUSU:
Turhan Erker
SAHİBİ:
SORUMLU YAZI İŞLERİ
Coşkun FERMAN
MÜDÜRÜ
ABDULLAH İMRE
İLERİ
TEL: 18 07 59

YÖNETİM YERİ:
Meşrutiyet Caddesi
Hatay Sokak No : 10/15
Bakanlıklar - ANKARA
HABERLEŞME ADRESİ:
Posta Kutusu 160
Ulus - ANKARA

TOPLUM Dergisinin bu sayısı, Vatan Matbaacılık A.Ş. tesislerinde dizilmiş, tertiplenmiş ve basılmıştır. Kâğıt, Torunçbaşı Kâğıtçılıkta yapılmıştır.

ABONE :
6 aylık (26 sayı) 65 TL.
Yıllık (52 sayı) 125 TL.
DAĞITIM : Hür Dağıtım A. S.

İLAN TARİFESİ

Arka kapak (Siyah - beyaz) 4000 TL. Arka kapak (Renkli) 5000 TL.
Sütlük Cm. 50 TL. İç Sayfalar 3000 TL.

Dernekler

Sınırlar belli oldu

Reform tasarıları arasında yer alan **Dernekler Kanun Tasarısı**, geçtiğimiz günlerde Millet Meclisi Genel Kurulundan geçti.

Tasarının ilgi çekici maddeleri özetle şöyledir :

«Amacı birden fazla olan» ve «amacını gizli tutan» derneklerin kurulması yasaktır.

Uluslararası faaliyette bulunmak amacıyla dernek kurulması yasaktır.

Türkiye'de kurulan dernekler, yurt dışında kurulmuş ulusal veya uluslararası dernek veya teşekküllerle katılmıyacaklardır.

Merkezi yurt dışında bulunan derneklerin Türkiye'de şubesi açılmaz.

Belli bir siyasi partiyi desteklemek veya o parti aleyhinde çalışmak için dernek kurulması yasaktır.

Kurulacak olan derneklerin «komünist, anarşist, faşist, nasyonal sosyalist veya aynı anlama gelen adları» kullanmaları yasaktır.

Öğrenci olmayanlar ile, siyasi partilerden birine kayıtlı bulunan öğrencilerin öğrenci derneklerine üye olmaları yasaktır.

Öğrenci derneklerinin genel kurul toplantıları, resmî ve özel eğitim kurullarında veya yurt binalarında yapılamaz.

Derneklerinin genel kuruluna katılacak olan üyeler, yönetim ku-

rulunca düzenlenen listedeki adları hizasına imzalarını koyarak toplantı yerine girerler.

Dernekler, rejim, doktrin ve ideolojileri itibarıyla kanunun yasak ettiği amaç ve faaliyetleri benimseyen bir devleti, bir partiyi, bir tüzel kişiliği veya topluluğu ya da ölü veya yaşayan kişileri övmek maksadıyla toplantı ve yayın yapamazlar. Bunlar adına yardım toplayamaz veya sair faaliyetler gösteremezler.

Dernek yöneticileri, derneği temsilen, dernek amaçlarına uymayan toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılamaz veya beyanda bulunamazlar.

Öğrenci dernekleri, hiçbir surette siyasal amaçlarla kurulamazlar. Siyasî veya öğrencilikle ilgisi olmayan faaliyette bulunamazlar.

Yayınlanacak bildiri, beyanname veya benzeri yayınların ve bu konuda alınan kararın bir nüshasının alındı belgesi karşılığında, mahallî Cumhuriyet Savcılığına, diğer nüshasının da mahallî mülkiye âmirliğine verilmesi zorunludur.

Ayrıca, bunları tab, teksir veya herhangi bir surette çoğaltan gerçek veya tüzel kişiler ile yayımlayacak basın organlarının ve TRT'nin yetkilileri, Cumhuriyet Savcılığınca verilen alındı belgesinin bir örneğini almadan, beyanname ve benzerlerini basamaz veya yayımlayamazlar.

Kolluk kuvvetleri, derneklere ve her çeşit eklientilerine mahallî mülkiye âmirinin yazılı emriyle her zaman girebilirler.

Devletin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünün, millî güvenliği, kamu düzenini ve genel ahlakın korunması bakımından gecikmesinde sakınca bulunan hallerde dernek, federasyon veya konfederasyonları ilgili valiliğin gerekçeli kararı ile faaliyetten ahkonulabilir. Ahkonma kararı, derneklerin şubeleri için de geçerlidir.

Ayrı öğretim müesseselerinde olsa bile iki yıl (sömestr usulü uygulanan fakülte, akademi, enstitü veya yüksek okullarda bu müddetle tekabül eden sömestr adedi kadar) sınıfta kalan veya buldukları öğretim müessesesini normal bitirme senesinden iki sene sonrasına kadar bitirmemiş olan öğrenciler, öğrenci derneklerine başkan olamaz, yönetim ve denetleme kurulları ile diğer organlarında görev alamaz, dernek adına öğrenci temsilciliğine seçilemezler.

Millet Meclisi Genel Kurulunda görüşülmesi tamamlanmış olan Dernekler Kanun Tasarısının hükümlerinden bazıları bunlardır.

DÖD'ün görüşü

Öte yandan, Türkiye Devrimci Öğretmenler Derneği (Türkiye-DÖD) Merkez Yürütme Kurulu, haftanın başında bir bildiri yayınlarak tasarıyı eleştirdi. Bildiride şöyle deniliyordu :

«Toplumumuzun çoğuluca demokratik bir toplum olma özlem ve istekleriyle, bu tasarı taban tabana zıttır. Tasarıyla yurddaşların özgürce biraraya gelip seslerini duyurabilmeleri, haksız yönetime karşı protestoda bulunmaları olanağı tamamen ortadan kaldırılmakta, örgütlenme özgürlüğü kısıtlanmaktadır.

Anayasaya, insan haklarına, uluslararası hukuka, insanlığın kazandığı tüm demokratik ilerlemelere ters düşen bu tasarı, Türkiye'nin gelişme ve ilerleme yolundaki çıkarlarına da aykırıdır. Örgütlenme hakkının özgürce kullanılması, demokrasinin temel ilkelerinden ve en önemlilerinden biridir. Örgütlenmenin iyi örneklerini veren öğretmenler olarak, her şeye rağmen, Türkiye'de demokrasinin yandaşlarının gücüne inanıyoruz ve eminiz ki, bu tasarı kanunlaşırca en kötü ihtimalle sonunda ANAYASA MAHKEMESİ'nin kararıyla yasa olma niteliğini kaybedecektir.»

PILOTLARIN CANI CAN DA...

Sözlerimizin yanlış anlaşılması için, iki şeyi öncelikle belirtelim: Aslında birer emekçi olan pilotlara biz de büyük saygı duyuyoruz, bir. Uçak kaçırma olaylarına karşı yaptıkları boykotu (aslında grevdir ya, neyse!) anlayışla karşılıyoruz, iki.

Bu bakımdan, önce Hava Yolları Genel Müdürünün, sonra da Sayın Başbakan'ın kendilerine boykot yapmak izni vermelerinden ziyadesiyle memnun olduk. Böylece, haklı dâvalarını, bütün dünyaya duyurmuş oldular.

İyi ama, ola ki, kendilerine göre hakk dâvaları olan bazı başka emekçiler de bunları kamuoyuna duyurmak için boykot yapmak isterse? Herhalde Sayın Başbakan, müsaadelerini onlardan da esirgemiyecektir.

Bu arada TRT'den de, dünyanın dört bir yanındaki muhabirleriyle, onlar için de aynı ilgiyi bekleriz.

Toplantı, gösteri

Buyurun, yürüebilirsiniz!

Reform tasarıları arasında yer alan «Toplantı ve Gösteri Yürüyüşü Kanun Tasarısı» da komisyonlarda görüşüldükten sonra Millet Meclisi gündemine girdi. Tasarı kanunlaştığı takdirde, toplantı ve gösteri yürüyüşü yapacak olan bir kuruluş, en az 48 saat önceden mahallin en büyük mülki âmirliğine yazıyla başvurmak zorunda kalacaktır. Ayrıca, toplantıyı düzenleyen

kurula mensup en az üç kişi tarafından imzalı bir beyanname verilmesi gerekecektir. Bu beyanname, toplantının yapılacağı yer, gün ve saat, toplantının yapılmasındaki amaç ve toplantıyı düzenleyen kurul üyelerinin kimlikleriyle ikametgâhları gösterilecektir.

Toplantıyı yapacak olan kuruluşun yönetim kurulunun sorumluluğu, toplantı sonuna kadar devam edecek ve üyelere bir veya hükümet komiseri, her an toplantıyı dağıtma hakkına sahip olabilecektir.

Bu arada, hükümet komiseri, toplantıyla ilgili gelişmeleri ses alma cihazı, fotoğraf ve film makineleriyle saptayabilecektir.

Tasarıda yer alan ilginç hükümlerden biri de, ilgili vâllığın teklifi üzerine, İçişleri Bakanlığının, toplantıyı 30 güne kadar erteleyebileceğidir.

Toplantının amaç dışına kaydığının anlaşılması üzerine dağıtma kararı vermeyen yönetim kurulu üyeleri, 6 aydan bir yıla kadar hapis, 1000 liradan 3000 liraya kadar ağır para cezasına çarptırılabilirlerdir. Ayrıca, hükümet komiserinin görevini yapmasını engelleyenler 6 aydan 2 yıla kadar hapis ve 1000 liradan 5000 liraya kadar ağır hapis cezasına mahkûm edilebileceklerdir.

Çıraklık Kanunu

Gürültü dindi

Geçtiğimiz hafta içinde, bazı gazetelerin birinci sayfalarında şu haber yer aldı :

«Sunay, Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanununu veto etti».

Türkiye'de yıllardan beri sürüp gelen «Sen işçi değil, çıraksın», «Ben çırak değilim, kalfayım», «Efendim, sendika karşına çıkıp, işçi haklarından bahsediyor ama, benim işletmemde işçi yok. Atölyemde bir usta çalışıyor, gerisi çırak», «Efendim, aldığım çırak, bana karşı vebelerini yerine getirmeyeceği için işine son verdim», «O daha çıraktır efendim, kalfa bile değil. Nasıl olur da kendisini işçi sayıp sendikaya giriyor?» tartışmalarına ve «adam işçiyken memur, memurken işçi statüsüne tâbi tutuluyor» feryatlarına bir yenisi daha eklenmek üzereyken, Cumhurbaşkanını Sunay'ın tam zamanında yaptığı müdahale ile bütün bu tartışmalar, feryatlar bir anda kesildi.

Kanunun serüveni

«Çıraklık, kalfalık ve ustalık»la ilgili ilk Kanun tasarısı 1960 yılında hazırlanmıştı. Ancak, aradan uzun süre geçtiği halde, tasarı olmaktan İleriye gidemedi. Parlamen-

toda bekleyen dosyalar arasında, tozlandı kaldı.

Halen, Esnaf Kefalet Kooperatifleri Birliği Başkanı bulunan Kasım Önadım, 1965 yılında Bursa'dan milletvekili seçilince, tozlu dosyayı yerinden kaldırdı; uzun incelemelerden sonra, bazı değişikliklerle, tasarının altına imzasını koyarak, kanun teklifi halinde Meclis Başkanlığına sundu. Ancak teklif bir türlü, görüşülmesi gerekli işler arasında yerini alamadı. Aradan zaman geçti ve 1969 seçimleri gelip çattı. Bu arada, esnaf ve küçük sanatkarlar arasında geniş bir oy çevresi bulunan Kasım Önadım'ın Kanun teklifi de kadük oldu.

Kasım Önadım, işin peşini bırakmak niyetinde değildi. Seçmenlerine söz vermişti : «Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanununu gerçekleştireceğim.»

YORUMSUZ

“Reform akıntıdır ve devrimci ona karşı kürek çekmektedir. Ama kürek çekenler Türkiye’de bitmemiştir. Onları haklı çıkarmak isteyenlerdir ki, ‘Canım bu parlamento reform meform yapamaz’ telkinini işletmektedirler..”

Metin Toker
18 Haziran 1972
Milliyet

“Bugünkü parlamentonun, bünyesi ve olayların tesiri ile büyük ekonomik ve sosyal reformları yapabileceğini sanmıyoruz.”

İsmet İnönü
16 Mart 1971

CHP Grubundaki konuşmadan

Önadım, verdiği sözün gereğini yapmak üzere, 1969 seçimlerinden sonra teklifini tazeledi. Bu arada, görüşülecek işler arasına alınmasını da başardı.

Derken, 12 Mart olayı oldu. Birinci Erim Hükümeti işbaşına geldiği zaman, Kasım Önadım'ın kanun teklifi görüşülmekteydi. Erim Hükümetinin Çalışma Bakanı Atilla Sav, konuyla ilgilenme gereğini duydu. Teklifi inceledi. Konu, oldukça ilginçti. Çıkarılacak tasarı çok yönlü ve en azından üç bakanlığı ilgilendiriyordu.

Teklif, çırakların eğitimini öngörüyordu. Gerçi bu iş, Sanat Okullarının bağlı bulunduğu Millî Eğitim Bakanlığının alanına giriyordu ama,

Türk sanayiini ilgilendiren yanı da vardı. O halde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığının görüşü alınmalıydı.

Çalışma Bakanı, bu tesbitlerinden sonra, Başbakan Nihat Erim'in yanına giderek, konuyu ona açtı ve «Bu tasarı Çalışma, Millî Eğitim ve Sanayi Bakanlıklarını ilgilendirmektedir. Ayrıca, konu oldukça ciddidir. Tasarı, bu şekilde, İş Kanununun getirdiği düzeni altüst etmektedir. Türkiye'nin sanayileşmesini destekleyen yanları da bulunmaktadır. Biz, üç Bakanlık, konuyu yeniden ele alalım» dedi.

Erim, Çalışma Bakanı Atilla Sav'ı dikkatle dinledikten sonra, teklifteki sakıncaların giderilmesi konusunda gerekli çalışmaların yapılmasını söyledi.

“İl’er” olayı ve itirazlar

Atilla Sav, Başbakanın yanından ayrıldıktan sonra, ilgili Bakanlarla konuştu. Görüşlerini aldı. Sonra bir önerge hazırladı. Önergede, kanun teklifinde değiştirilmesi gereken bazı maddelerin bulunduğu, bu konuda Hükümetin de görüşlere sahip bulunduğu belirtiliyordu. Ayrıca, teklifin, Hükümetçe hazırlanacak metinle birleştirilmesi için geri alınması isteniyordu.

Bu önerge Meclise verildikten bir süre sonra, onbir Bakan, Hükümetten çekildi. Çalışma Bakanı Atilla Sav da Hükümetten ayrılan bakanlar arasında bulunduğu için, önergenin dikkate alınmasına gerek kalmadı.

AP, hem Meclis'te, hem de Senatoda çoğunluğu elinde bulunduruyordu. Teklifin görüşülüp kabul edilmesi de bu nedenle AP görüşlerinin doğrultusunda oldu. Teklife karşı yükselen itiraz sesleri etkisiz kaldı. Kanun teklifi, AP'lilerin oylarıyla kabul edilerek, onaylanması için Cumhurbaşkanına gönderildi.

AP'lilerin tutumuna karşı çıkanlar, atölye ve iş yerlerinin birer eğitim kurumu olmadığını söylüyorlardı. Karşı çıkışı yapan CHP'lilere göre, iş yerleri eğitim değil, üretim kurumlarıydı. Çalışan kişi, öncelikle, hayatını kazanmayı düşünürdü. İşveren ise, üretimde istenilen amaca ulaşmak isterdi.

Görüşülen teklif, iş yerlerinde çalışanları «öğrenci» olarak kabul ediyordu. Burada çalışan «öğrenci»lerin gelecekteki hakkındaki garanti ise işverenin iki dudağı arasında yarıda. Yasa gereğince, işverenin «işe yaramaz» dediği «öğrenci»-pardon, çırak-soluğu kapıda alıyordu. Gerekeceği ise hazırdı : «Çırak, işverene karşı vebelerini yerine getirmemekte ısrar ettii».

CHP'nin önündeki sorun

Yeni Kurultayı toplanmak üzere olduğu için, CHP bugünlerde gene basının manşetlerindedir. Gün geçmiyor ki Genel Başkan ne demiş, eski Genel Başkan ne yapıyormuş, Genel Sekreter nerede konuşmuş, Grup Başkan vekilleri nerelere gitmiş, bunlarla ilgili bir haber çıkmasın; kulisler sütunlara aktarılmassın; çeşitli söylentiler yayılsın... Şimdi kamuoyunun bütün merakı, İnönü yeni bir çıkış yapacak mı, Ecevit gruplarına hakim olacak mı, Ecevitçiler arasında görüş ayrılıkları patlak verecek mi, Genel Sekreterlik bir yarışma yaratacak mı? gibi şeyler üzerinde toplanıyor.

Oysa bunlar, CHP konusunda sorulabilecek en yanlış sorulardır. CHP'de Genel Başkanlık sorunu artık kapanmıştır. Yeniden açılması, İnönü'nün çıkış yaptığı gün değil, eğer olursa, Ecevit'in kendine bağlanan umutları gerçekleştiremediği, başarı gösteremediği gün sözkonusu olabilir. Yarının adamı olan Ecevit'i düşün adamlarıyla yenmek, nehrin akışını tersine çevirmek kadar olanaksızdır. Genel Merkez-Gruplar ayrılığı ise bu gerçek bir kez kafalara dank ettikten sonra, birkaç kişinin canı yanar yanmaz, kendiliğinden çözülecektir. Koptmaya kalkışan olursa, CHP'den bir tırmık bile götürülmeyecektir. Ecevitçiler arasında görüş ayrılıklarına gelince, bunlar elbette olacaktır. Kişisel çatışmalar bile olacaktır. Bir insan topluluğu olsun, görüş ayrılığı, kişilik çatışmaları olmasın, bu, görülmüş şey değildir. Ama ortada belli bir yön belli bir program olduktan sonra, herkes yerini ve yetkilerini bildikten, ya da öğrendikten sonra, bunlar siyasal hayatın çerezleridir.

İşte bugün CHP'nin önündeki en önemli sorun, bu yönü, bu programı bir an önce somutlaştırmak ve oluşturmaktır. «Ortanın Solu» ilkesini, elle tutulur, gözle görülür biçime getirmek; iktidara geçince ekonomik ve toplumsal yapıya verilecek biçimi açık seçik ortaya koymaktır. Gerçi 1969 Seçim bildirgesi bu yolda atılmış önemli bir adımdır ama, yeterli ve inandırıcı görünmediği seçim sonuçlarından anlaşılmaktadır. Gelecek hafta sonu toplanacak olan 21'inci

CHP Kurultayı, artık kapanmış sorunlarla uğraşacağına, ileriye dönük bir davranışla, yeni yöneticilere bu yolda bir direktif vermelidir.

Bu direktif verilirken, Türk solunun uzun süreden beri düştüğü yanlışlara düşmekten dikkatle kaçınılmalıdır. Artık bir köylü topluluğu olmaktan kurtulmak, sanayileşmek isteyen Türk halkının özlem ve isteklerine doğru teşhis konulmalıdır. Bugünkü kaynakların eşit bölünmesi sorunundan çok, yeni kaynakların yaratılması sorunu üzerinde önemle durulmalıdır. Bu kaynakları kapitalist yöntemlerle yaratmak isteyen, üstelik işbaşında olduğu sürece yaratmayı başaran AP'nin karşısında, bunun toplumcu alternatifi geliştirilmelidir.

Örneğin, tarımda verim artışını sağlamak için yerlere göre ve çağdaş anlamda kooperatif işletmecilik ilkesinin uygulanacağı; madenlerin, yeraltı kaynaklarının ve enerji üretiminin kamulaştırılacağı; demirçelik, motor ve petro-kimya gibi temel endüstrinin devlet eliyle kurularak işletileceği; İktisadi devlet teşekküllerinin köklü biçimde gözden geçirilip verimli işletmecilik ilkelerine göre yeniden düzenleneceği; özel sektörün plan disiplinine uymasının sağlanacağı; dış ticaretin devletleştirileceği; sanayileşmeye dönük bir eğitim sisteminin kurulacağı, açık açık söylenmelidir.

21'inci Kurultaya düşen bir başka görev de, bu direktifi verdikten sonra, partiye, bu programı oluşturup geliştirecek bir yönetici kadrosu seçmektir. Artık vatan ve millet ve de Sakarya edebiyatıyla politika yapmak çağı geride kalmıştır. Bir parti içinde yükselmek, kilit noktalara gelmek isteyenler, artık mutlaka, o partinin programına, politikasına katkıda bulunmaya hazırlamalılar kendilerini. Unutmamalıdır ki, arkalarından yurt sorunlarını bilen, bunlar üzerinde tartışıp çözüm yolları arayan, güçlü ve nefesli yeni kuşaklar geliyor. Onlarla başatmenin yolu ayak oyunlarından değil, bilgiden geçer.

AHALUK ULMAN

Deve mi, kuş mu, devekuşu mu?

İş yerlerinde, işçi-çırak ayrımı konusundaki anlaşmazlık alıp yürünecekti. Çalışan, «Ben işçiyim» diye diretecek ve işveren «Hayır, sen çıraksın» karşılığında alacaktı. Devekuşu örneği: işverenin hesabına nasıl gelirse; işçi gâh «deve», gâh «kuş» olacaktı!

İşçi hakları Türkiye'de, az çok, garanti altına alınmıştı. Ancak, bu yasayla, benzeri bir işçiyi aynı işi yapan bir «öğrenci» (çırak veya kalfa), işçi olduğunu iddia edemezdi. Çünkü, Cumhurbaşkanının geri çevirdiği yasada böyle bir itiraz yoktu. Bu yasa gereğince, çalışan adına başkaları karar verirdi. Bu «başkaları», yani işveren «Çırak» diyorsa,

o kişi «çırak», ağzıyla kuş tutsa, «işçi» olamazdı!

Dahası vardı. «Öğrenci» -yani çırak veya kalfa- için sigorta primi yatırılmaz, vergi ödenmezdi. Bir işletmenin belli bir sanayi kolu sayılması biraz da çalıştırdığı işçi sayısıyla orantılıydı. İşveren, sürekli olarak, «öğrenci» adı altında adam çalıştırabilirdi. Bu işte yasa-dışı bir davranış da aranmazdı. Böylece, fabrika yerine «atölye» işletmek daha kârlı bir iş olur, «sanayileşme hamlesi» de tatlı bir sözcük olarak kalırdı.

Cumhurbaşkanı, Meclis görüşmelerinde yükselen feryatlara hakkı cevabı verdi; «Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanununu» veto etti.

ilaç savaşı

Binbir olaydan biri

Tıp Fakültesi Hastanesinin göğüs cerrahisi kliniğinde tüberkülozlu eşini tedavi ettirmekte olan Hınışlı Mustafa, hekimin tavsiyelerini dinledikten sonra,

— «Peki, tohtur beg» dedi, «bütün bu ilaçlar ne tutacak?»

Hekimler, hesabı yaptılar: Hınışlı Mustafa, bir yıl süreceği olan tedavi boyunca 700 liralık ilaç kullanacaktı.

Hınışlı Mustafa, tekrar sordu:

— «Bu parayı kim verecek?»

Hekimler anlatmağa çalıştılar ki, kendisi verecekti.

İlaç savaşından bir belge

Türkiye'de ilaç fiyatları, "sınai maliyet sistemi"ne göre tesbit edilmektedir. Sınai maliyet sistemi: a) Mamulün bünyesine giren ham ve yardımcı maddeler tutarı ile fireleri, b) Ambalaj malzemesi tutarı ve fireleri, c) Direkt işçilik tutarı, d) İmalât giderleri, gibi unsurlardan oluşmaktadır. Bu, Fransa'dan 1968 yılında aktarılan ve bizzat sanayiciler tarafından hazırlanan bir sistemdir. Üstelik, "Türkiye'de ilaç sanayii yeni kurulan bir sanayi dalıdır, bu yüzden teşvik edilmelidir" gerekçesiyle, Fransız sisteminin en yüksek oranları gözönünde tutularak hazırlanmıştır. Türkiye'de ilaç fiyatlarını tespit eden komisyonlarda şimdiye dek hep ilaç sanayicileri üye olmuşlardır. 9 kişilik komisyonun 6'sı özel teşebbüs temsilcisidir ve burada Bakanlık yetkisi, sadece Eczacılık Genel Müdürü tarafından kullanılmaktadır. Bir başka deyişle, sistemi hazırlayan sanayiciler, ilaçlarının fiyatlarını da pratikte kendileri tespit etmektedirler. Sağlık Bakanlığının yeni kararnameleleri, bu sistemin kontrol altına almak istemekte ve asıl kıyamet bundan kopmaktadır. Yukarıdaki belge, sadece hammadde konusunda, ilaç sanayicilerinin verdikleri fiyatlarla Ticaret Bakanlığının tespit ettiği fiyatlar arasındaki farklılıkları göstermektedir. Örneğin, bir firma, İtalya'dan ithal ettiği bir ilaç hammaddesi için kilo başına 64 dolar ödediğini bildirirken, Bakanlık, aynı

Sıra	İsme ve Cda. No.	İthal- Menşei	Malın cinsat	CİP ölçü Ün.	Birim	İthal fiyatı \$	Tutarı \$	Bakanlık teklif edilen İthal fiyatı \$	Fark %
30	901.40714	Bata Alanya		610	Kg	7.75	60 450	4.75	82
	13.03.70					7.75	60 450	4.75	75
34	901.10795					7.75	60 450	4.75	75
	23.03.69					7.75	60 450	4.75	75
43	901.10713					2.225	200 250.25	0.735	106
	34.04					2.225	200 250.25	0.735	106
138	72.4625					2.224	60 293.44	2.95	65
	25.4.69					2.224	60 293.44	2.95	65
140	72.4624					2.224	60 293.44	2.95	65
134	901.6092						200 200		79
	12.07.70						200 200		79
154	902.59.632					16	200 3.216	8	100
	10.02					16	200 3.216	8	100
407	72.46168					4.875	310 2111.25	2.42	248
	23.10.70					4.875	310 2111.25	2.42	248
415	72.35.93					16	252 4.032	8	100
	30.01					16	252 4.032	8	100
423	72.35.92					4.75	700 3.510	810	80
	29.10.70					4.75	700 3.510	810	80

hammadde fiyatını 27 dolar olarak tesbit ettirmiştir. Aradaki fiyat farkı, yüzde 137'dir. Bir başka İstanbul firması kilogram başına 56 dolar hammadde ödediğini bildirirken, Bakanlık, aynı ham maddenin ithal edildiği aynı ülkede 15 dolara sağlandığını saptamıştır. Aradaki fiyat farkı, yüzde 276'dır. Bir başka yabancı patentli ilaç firmasının ithal ettiği hammadde ile Bakanlığın tespit ettiği hammadde fiyatı arasındaki fark, yüzde 290'ı bulmaktadır. Bu belgeleri gördükten sonra, fiyat tespitinde Bakanlığın denetimi arttıkça, sanayicilerin yüreklerinin neden aynı orantıda attığı daha kolay anlaşılıyor.

Mustafa, reçeteyi masanın üzerine bıraktı,

— "Eksik olmayın" dedi. "Şimdiye kadar bize büyük eyilik ettiniz. Lâkin, ben 700 pangunota bu garımın yenisini alırım."

Ve hayret dolu bakışlar arasında kliniği terketti.

"Hüsnüniyet"li sanayiciler

İstanbul'daki İlaç Sanayii İşverenler Sendikası üyeleri, Âdil Han'da-

ki geniş salonda biraraya geldiler ve ilaç fiyatlarını indirmek isteyen Sağlık Bakanına karşı ne gibi bir tutum takınılması gerektiğini tespit ettiler.

İşverenler Sendikası, piyasada tüketilen 1,5 milyar liralık ilacın yüzde 80'ine hâkimdi. Toplantıda, her kafadan bir ses çıktı: "Boykota gidelim" diyenler oldu. Son Sağlık Bakanına hakkında, hiç de iyi olmayan niyetler açığa vuruldu. Sonunda, Eczacıbaşı, "Olmaz" dedi, "piyasadan çekilemeyiz!"

Sağlık Bakanı Demir'le yapılan son konuşmada Bakan, "Siz, önce, kararnamenin emrettiği beyannameleri bir an önce verin, sonrasında düşününüz" demişti. Sanayiciler ise 7 Nisan'da Resmî Gazete'de ilân edilen yeni ilaç kararnamesinin uygulanamayacağını ileri sürüyorlar ve uygulamayı geciktirmek için beyannameleri çoktan hazır olduğu halde vermek istemiyorlardı. Bakan Kemal Demir, bunun üzerine, "Ortada bir devlet vardır. Devletin de bir kararnamesi vardır. Bundan vazgeçemeyiz" demişti.

James Bond çantaları, kararname gereğince vermeleri gereken yeni beyannamelerin gecikmesi için ne lâzımsa yapmışlardı. Hattâ, Cevdet Aykan

döneminde, endekslerin basılması için hazırlanan matbaada, 28 nisan günü, matbaacı birdenbire ortadan kaybolmuş (İzmit'e gitmiş!) ve istenilen belgeler, kararnamenin öngördüğü süre içinde yetiştirilememişti. Eczacılık Genel Müdürlüğü ise, sanayicilere mektup üzerine mektup yazıyor, "indekslerin baskısındaki şanssız gecikmeyi telâfi etmek için firmaların hüsnüniyetle davranacaklarından emin olduğunu" bildiriyordu (3 Mayıs 1972 tarihli mektup).

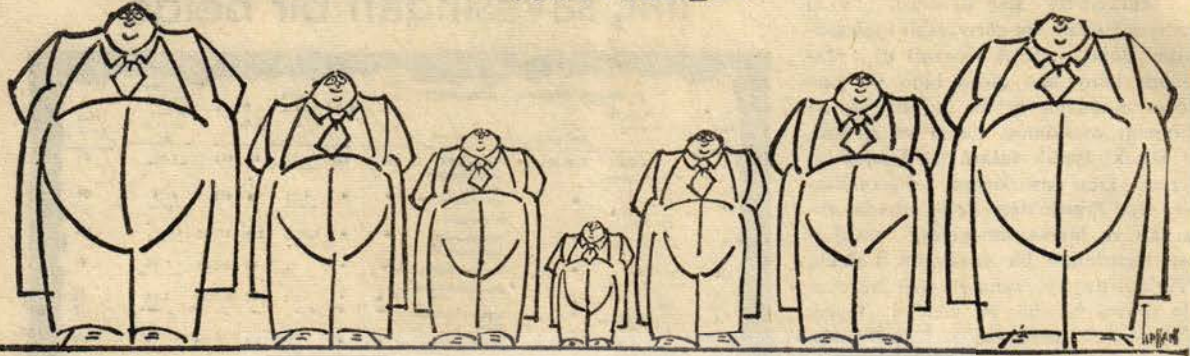
Küçüklerle büyükler

Oysa, 38 küçük ilaç firması, kararname gereğince, beyannamelerini istenilen süre zarfında vermişlerdi. Bu firmalar, yeni kararnameden, "diğer büyükler" gibi, gocunmuyorlardı. Çünkü kararnamedeki, işçilik giderleriyle ilgili, Bakanlığın tespit ettiği normlar, -masrafları az olduğu için-, işlerine de geliyordu. Büyük firmalar ise, "aman, kâr elden gidiyor" diye feryad-ü figan ediyorlardı. Sağlık Bakanlığı, "hangi kâr elde gidiyor? Verin bakalım şu 1971 bilançolarımızı" dediği zaman da, James Bond çantalarını çehreleri değişiyordu: "1971 bilançolarımızı değil ama, 1970 bilançolarımızı verelim" diyorlardı. Çünkü 1971. ilaç sanayii için bir "altın yıl"dı ve her bir firma,

BİR ECZANEDEN İLÂÇLAR
Fiyatlar ne olacak?

TURHAN SELÇUK

ortalama yüzde 40 oranında kâr etmişti. Nasıl kâr etmesindi; 100 kadar firma, bir yılda 1 milyar liradan fazla ciro yapmıştı (Bak: TOPLUM, Sayı 11, Kapak konusu).

İşte, "hüsnüniyet"li sanayicilerle, Sağlık Bakanlığındaki 35 milyon kişinin sağlık sorununa eğilen bir gurup teknisyen arasında yıllardanberi süregelen ilaç savaşı, bu kârın azalıp azalmaması davası yüzünden bir türlü son bulmuyordu. "Hüsnüniyet"li sanayiciler, ilaç savaşında, Reform hükümetleri döneminde dahi iki Bakan (Akyol ve Aykan) yemişler, şimdi de üçüncüyü (Kemal Demir) yemeğe hazırlanıyorlardı.

Kararnamelerin kaderi

Birinci Reform Hükümetinin Sağlık Bakanı Dr. Türkân Akyol, meseleye parmak bastığı zaman, Nihat Erim'den, destekleneceği vaadini almıştı. Dört Bakanla biraraya gelen Dr. Akyol, Devlet Planlama Teşkilâtı ve Maliye Bakanlığı yetkilileriyle geceli gündüzlü çalışarak bir kararname hazırlamıştı: İlaç çantahlar, kendisini "bilgisizlik ve çiretkârlık"la suçlediler. Dr. Akyol, buna rağmen, yolundan dönmedi, kararnameyi hazırlattı ve Erim'in de imzasını koyduğu bir toplantıda Bakanlar Kurulundan çıkarttı. Bütün gizli çalışmalara rağmen, kararnamenin bir sureti, o sırada, James Bond çantahların elindeydi!

Aradan bir hafta ya geçti, ya geçmedi; Cumhurbaşkanı imzasını bekleyen kararname, Reform Hükümeti Başbakanının telefon ricası üzerine durduruldu. Dr. Akyol, meseleyi Başbakan Erim'den sorduğunda, ondan şu cevabı aldı:

— "Türkân Hanım, kendimi bu dönemde, ilaç sanayicileriyle uğraşacak kadar kuvvetli hissetmiyorum. Bu işten vazgeçin!"

Ve "Türkân Hanım", hem bu işten, hem de Sağlık Bakanlığından vazgeçti! James Bond çantahlar için

bir engel ortadan kalkmıştı. Sıra, Reform Hükümetinin ikinci Sağlık Bakanı Cevdet Aykan'a gelmişti. Aykan zamanında kurulan komisyonların çalışmaları da, Akyol dönemindekilerden farklı bir durum göstermedi. James Bond çantahlar, 27 martta Ankara'da, Bakanla birlikte toplantı ma-

sasına oturdular ve hazırlanan ilaç kararnamesinin uygulanamayacağını söylediler. 28 martta, Eczacıların başı Eczacıbaşı, Ankara'ya geldi ve Bakanla tek başına özel bir görüşme yaptı; "Çarşamba günü kararnameyi yeniden tetkik ettireceği" vaadinde bulundu.

T.C. Resmî Gazete

Kuruluş tarihi : 7 Ekim 1936-1920

Yürürlük ve yayın işleri Büyükbaşlık, Neşriyat ve Müberrirlik Genel Müdürlüğüne Başkanlık	7 NİSAN 1973 CUMA	Sayı : 14182
--	----------------------	--------------

KARARNAMELER

Karar Sayısı : 7/187

Buğün oturulan Tıbbi ve İspençiyarî Müstahzarlarla Gelenek Preparatları, Kolesterol Ampullerinin Tespitine Ait Kararın uygulanması hususunda; Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 27/3/1972 tarih ve 2302 sayılı yazısı üzerine, 1962 sayılı Kanunun 4299 sayılı Kanunla değiştirilen 7 nci maddesine göre, Bakanlar Kurulunda 29/3/1972 tarihinde tartışılmıştır.

Bakanlık	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	CUMHURBAŞKANI
Prof. Dr. N. ERİM	D. KIRAPLI	A. İ. COĞUCU	I. KARAOĞLU	G. SUNAY
Devlet Bakanı Prof. İ. ÖZTÜRK	A. ÇELEBİ Prof. S. BİLGE	M. S. DEMİR T. MELAN	M. B. BAKUR S. N. ERGİN	
İçişleri Bakanı F. KURAT	Devlet Bakanı U. B. BAYÜSKEREM	Devlet Bakanı N. TALİD	Tarım Bakanı Prof. Dr. M. O. DİKMEN	
M. E. İşleri Bakanı I. AKAR	Sanayi ve Ticaret Bakanı M. ÖZTÜRK	Gençlik ve Turizm Bakanı E. Y. AKALIN	Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Prof. Dr. N. ÖZTÜRK	
Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Dr. C. AYKAN	Çalışma Bakanı A. N. ESKİNER	İmar ve İklim Bakanı S. SİNGÖL	Sıhhiye ve Tıbbi Hizmetler Bakanı A. KARACUCU	
Ulaştırma Bakanı R. DANIŞMAN	Tatiller ve Turizm Bakanı E. Y. AKALIN	Gençlik ve Spor Bakanı A. KARACUCU		
Sanayi ve Ticaret Kıy. Bakanı N. DEMİR	Orman Bakanı Prof. S. İNAL			
Kıy. İşleri Bakanı Prof. N. SÖNMEZ				

8/3/1973 tarih ve 7/187 sayılı Kararnamenin özetidir.

Türkiye'de imal edilen tıbbi ve ispençiyarî müstahzarlarla gelenek preparatları ve kodeks ampullerinin fiyatlarmın tespitine ait Karar

Maddesi 1 — Türkiye'de imal edilen tıbbi ve ispençiyarî müstahzarlarla gelenek preparatları ve kodeks ampullerinin fiyatları tespitine ilişkin olarak, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.

Maddesi 2 — Tıbbi ve ispençiyarî müstahzarlarla gelenek preparatları ve kodeks ampullerinin fiyatlarının tespitine ilişkin olarak, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.

- Maddesi 3 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 4 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 5 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 6 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 7 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 8 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 9 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 10 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 11 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 12 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 13 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 14 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 15 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 16 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 17 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 18 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 19 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 20 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 21 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 22 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 23 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 24 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 25 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 26 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 27 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 28 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 29 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 30 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 31 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 32 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 33 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 34 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 35 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 36 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 37 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 38 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 39 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 40 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 41 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 42 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 43 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 44 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 45 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 46 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 47 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 48 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 49 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 50 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 51 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 52 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 53 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 54 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 55 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 56 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 57 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 58 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 59 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 60 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 61 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 62 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 63 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 64 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 65 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 66 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 67 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 68 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 69 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 70 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 71 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 72 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 73 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 74 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 75 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 76 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 77 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 78 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 79 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 80 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 81 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 82 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 83 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 84 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 85 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 86 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 87 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 88 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 89 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 90 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 91 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 92 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 93 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 94 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 95 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 96 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 97 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 98 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 99 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.
- Maddesi 100 — Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilen fiyatların uygulanması hususunda, Bakanlar Kurulu tarafından tespit edilmiştir.

RESMÎ GAZTEDE İLÂÇ KARARNAMESİ: 7 Nisan 1972

Istanbul'da yayınlanan bir büyük gazetenin büyük bir yazarı merak etmiş, «Ecevit açık olmalıdır» başlıklı yazısında biraz da endişeyle soruyor :

«Sayın Ecevit değerli anası Nazlı hanımın elini öpüyordu; resmini gördüm. Onu ilk defa olarak Türk terbiyesi içinde görmek beni sevindirdi. Yalnız bir noktaya takıldım: Ecevit, anasının elini öptükten sonra bizim gibi başına koydu mu? Yoksa Frenkler gibi sadece elinin ucunu öpüp bıraktı mı?»

Sayın yazar merak etmekte haklı. Bu gibi çok önemli konularda tatmin olabilmek için Ecevit'in mutlaka açık olmaya davet edilmesi gerekmektedir. Acaba Ecevit muhterem annesinin elini Türk terbiyesi içinde mi öpmüştür, yoksa öper gibi yapıp kamuoyunu aldatmış mıdır?

Şimdi, sayın yazar gibi, ülkenin her köşesinde milyonlarca insan, bu soru üzerinde kafa patlatmaktadır. Rençberler tarlalarında, işçiler atölyelerinde, tezgâhtarlar mağazalarında, şoförler direksiyon başında mutlaka bunun tartışmasını yapıyorlar: Ecevit, annesinin elini acaba nasıl öptü? Tırnaklarının ucunu şöyle öper gibi yapıp bıraktı mı, yoksa yüzbinlerce memleket çocuğunun bayram sabahlarının coşkunluğu içinde yaptığı gibi «şappadanak» öpüp başına mı koydu?

Koskoca bir ülkenin milyonlarca insanını meraktan çatlatacak, mânevi heyecandan titretecek ve kanlı gözlerle uykusuz şafakları bekletecek kadar büyük bir muammayı kamuoyundan bu kadar uzun süre gizliye-mezsiniz.

Lütfen açık olun sayın Ecevit. Kapalı kapılar arkasında oynanmış oyun misali, objektife arkanızı çevirerek çektiğiniz resimde annenizin elini öpüş tarzınız açıkça belli değil. Hadi diyelim ki annenizin elini öptükten sonra başınıza koydunuz; bunu içinizden geldiği için, ya da öyle gerektirdiği için mi yaptınız, yoksa etrafa ayıp olmasın diye, belli etmeden anneniz mi zorladı sizi?

Aile işlerinize karışmak gibi olmasın ama, sayın Ecevit, bu konuda kamuoyuna mutlaka bir açıklık kazandırmalısınız. Hele sizin gibi kolejlerde okumuş, yabancı diyarlara giderek yecüc-mecüc arasına karışmış, bu nedenlerle aldığı terbiyenin kaynağı töhmet altında olan bir insanın bu gibi konularda kesin bir biçimde açık olması gerekir.

Ülkenin istihdam sorunları, dış ödeme açığı, toplu iş sözleşmeleri, demokratik düzenimizin geleceği gibi kimseyi yakından ilgilendirmeyen, ülkemizin sorunları-

“Ecevit açık olmalıdır....”

nın çözümüne ve halkımızın mutluluğuna hiç bir katkıda bulunmayacak konular üzerinde ısrarla durabilirsiniz. Hattâ, sayın Ecevit, sâfiyâne bir şekilde, bunların en önemli meseleler olduğunu da düşünebilirsiniz. Ama saygıdeğer annenizin eli ve sizin dudaklarınızla alnınız arasında oluşması gereken o mukaddes üçgenin mânevi ağırlığı altında siyasi hayatınızın un-ufak olacağını hiç düşünmüş müydünüz?

Bu nedenle, kamuoyu önünde böyle ciddi açıklar verip, Partinizin geleceğini tehlikeye düşürmemelisiniz. Sizden istenen, yalnızca açık olmanız. Örneğin, haftada en aşağı üç, ya da dört gece, Kan Kalesi Cengî, Başını Vermeyen Şehit, Battal Gazi Destanı gibi, ulusumuzun günlük sorunlarını yakından ilgilendiren konularda muhterem eşinizle birlikte memleketçi, mânevi değeri yüksek ve aydınlatıcı tartışmalara giririy musunuz? Girmiyorsanız, bunun siyasi sonuçlarına da katlanmayı peşinen göze almalısınız, sayın Ecevit.

Evinizden çıkarken ilk önce hangi ayağınızı attığınızı, solunuzdan kalkınca işlerinizin ters gidip gitmediğini bilmek de bu milletin hakkıdır. Bunlar size belki önemsiz gibi gelebilir ama, eloğlu, işte böyle, adamın gözünün yaşına bakmaz ve ayıbını yüzüne çarpıverir.

Sayın yazar ayrıca bir konuyu daha merak etmiş: «Acaba» der, «Rus viskonsülü C.H.P. İstanbul il kongresini neden izlemeye gelmiş?» Bunu cidden biz de merak ettik. Sayın viskonsül, dolma sardırıp, Çamlıca tepesine pikniğe gidip, gününü kendine yakışır bir şekilde gün edeceğine, yaşına, başına ve de işine gücüne bakmadan kalkmış, kongreyi izlemeye gitmiş. Bakın hele siz, şu viskonsülün münasebetsizliğine!

Ama bizim asıl merak ettiğimiz o değil. Böyle ecinni tayfasının kol gezdiği bir kongreden sonra, acaba Ecevit, üzerine üşüşecek şeytanları kıskışlayıcı tertipleri dikkatle almış mıdır? Çünkü, sayın Genel Başkanın böyle bir toplantıdan sonra o haliyle müslüman içine girmesi her şeyden önce Partisinin yeni «halkçılık» anlayışına ağır bir darbe olacaktır.

Sayın Genel Başkandan, bundan sonraki davranışlarında, annesinin elini öpme konusunun yarattığı duygu ve fikir heyecanından da ders alarak, kesin bir biçimde açık olmasını, âme vicdanına dayanarak, talep ediyoruz.

AHMET N. YÜCEKÖK

Savaş devam ediyor

29 martta yeni bir görüşme yapıldı ve “hüsniyet”li sanayiciler, “kararnamenin durdurularak yeniden tetkik edileceği” umuduyla İstanbul'a gittiler. Fakat, 7 Nisanda bir de baktılar ki, kararname Resmî Gazete'de yayınlanmış! Hele kararnamenin ilk cümlesindeki iki tarih, James Bond çantalarının hop oturup hop kalkmaları için yetti de arttı bile: “Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının 27.3.1972 tarihli yazısı üzerine 1262 sayılı kanu-

nun 4348 sayılı kanunla değiştirilen 7'nci maddesine göre Bakanlar Kurulunca 29/3/1972 tarihinde kararlaştırılmıştır.”

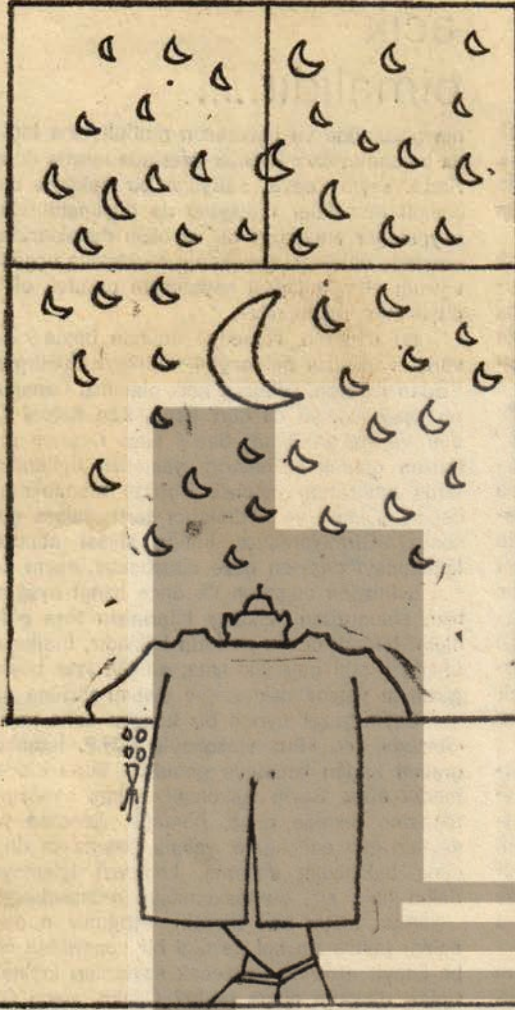
Yani Aykan, bir yandan, Sağlık Bakanlığında, başlarında Eczacıbaşı olduğu halde, Eczacılarla görüşe dursun, bir yandan da kararname imzadan geçiyordu!

Eczacıların başı, fena halde atlatılmıştır. James Bond çantaları, yağmurdan kaçarken doluya tutulmuşlardı ve Akyol'un kararnamesinden

daha sert bir kararnameyle karşıkarsıya kalmışlardı.

İmdatlarına hükümet değişikliği yetti ve ortaya üçüncü hedef çıktı! Yeni Sağlık Bakanı Dr. Kemal Demir! Kemal Demirden, ilk tâviz olarak, bir geciktirme kopartıldı. Bu geciktirme sırasında, Danıştay dahil, her türlü çareye başvurulacak, kararnamenin değiştirilmesi sağlanacaktı.

Reform hükümetlerinin Sağlık Bakanlarına karşı açılan savaş devam ediyordu,

Ayaklanan sağ...

Gördes'te neler oluyor

Gecenin saat 11'iydi. Gördes çarşısının ortasında, 20 kişilik bir grup tarafından çevrilmiş onbeş yaşlarında bir çocuk, hem kendini savunmağa çalışıyor, hem de bağırıyordu:

— «Hayır, takamazsınız! İstemiyorum ben!»

Saldırganların, gecenin o saatinde onbeş yaşlarındaki çocuğun boynuna takmak istedikleri nesne, «bozkurt» armasıydı. Çocuk direnince, «vay komonist» diyerek bir güzel dövdüler. Olayı raslantı sonucu gören Emniyet komiseri, saldırgan topluluğun dağılmasını istedi. Gözü dönmüş saldırganlar, Komisere de karşı çıktılarsa da, sonunda dağıldılar.

Olay, kendilerine «Bozkurtlar» adını verenler- ki bunların örgütlü adı «Ülkü Ocakları»dır- arasında hemen duyulmuştu. Muammer Osman Ağaoglu adındaki kişi, başına topladığı 15-20 kişiyle, geceyarısı Kaymakamı aramağa çıktı. Kaymakam o sırada parkta oturuyordu. Tayfasıyla birlikte Kaymakamın karşısına dikilen Muammer Osman Ağaoglu, bağırmağa başladı:

— «Komiser, vatandaşa ne hakla karışır? Biz, Komiserden davacıyız!»

Kaymakam, olayın içyüzünü sordu. O sırada yanında bulunan İl Genel Meclisi üyesi Ahmet Bayram yerinden fırladı, kasabadaki ilericileri kastederek,

— «Bunlar Türk değildir, komünisttir. Bunlar, nereden geldiklerini bilmiyorlar, Kaymakam Bey!» diye nutuk atmağa koyuldu.

Olaya tanık olan Ahmet Şen ad-

lı Gördesli, araya girdi,

— «Tahrik etme!» dedi. «Tahrirçilik yapma! Kimmiş komünist olan, komünist dediklerin kim?»

Bunun üzerine, İl Genel Meclisi üyesi Ahmet Bayram'la Ahmet Şen kapıştılar.

Olay büyümeğe yüz tutmuştu. Kaymakam ve yanındakiler kalktılar, hep birlikte, çocuğun dövüldüğü yere, oradan da «Din Görevlileri Derneği»ne gittiler. İçerisi tıklım tıklım doluydu. Kaymakam konuşmak, öğütte bulunmak istiyordu ama, dinleyen olmadı.

Olay, haziran ayının 9'unda, cuma günü cereyan etti.

Bu noktaya nasıl gelindi

Gördes, Manisa'nın bir ilçesidir. 6734 nüfuslu, küçük, şirin bir kasabadır. Fakat çoktanberi Gördes'te olup bitenler, bu nüfusun çok çok üstünde bir önem taşımaktadır. Türkiye'nin birçok yerindeki, aynı türden olaylar birbirine bağlandığı takdirde, bunun, tek-merkezli bir sağ-irtica hareketinin zemin yoklaması niteliği taşıdığı yargısına varılmak için çok iyimser olmak gerektir.

Menemen, Demirci, Gördes, Dazkırı gibi adlar, belleklerden kolay kolay silinecek adlar değildir.

Şu günlerde Gördes'te gerçekten bir cadı kazanı kaynatılmakta; yollar, caddeler, evlerin kapıları ve duvarları, okullar, gözün görebileceği her yer, «Bozkurt» resimleriyle, «Ey Türk, titre ve kendine dön!», «Tanrı Türk'ü korusun!», «Bozkurtlar komünistleri ezecektir!» gibi sloganlarla donatılmaktadır. Sokaklarda güpegündüz yol kesilmekte, adam dövülmektedir. Parmak kadar ilkokul çocukları, öğretmenlerine «Komünist!» diye bağırabilmekte, geceyarılarına dek sokaklarda «Bozkurt»lu sesler, haykırışlar duyulmakta, öğrenciler birbirleriyle sürekli çatışıp kavga etmekte, herkesin yakasına «Bozkurt» rozetleri, boynuna «Bozkurt» arması takılmağa çalışılmaktadır. Buna direnenler ise «Komünist!» damgasını yemekte, dövülmektedirler.

Bugünlere nasıl geldiğini anlamak için, altı ay geriye gitmek gerekmektedir.

Bundan altı ay önce, Gördes Ortaokulu'na, Ahmet Hamdi Söylemez adlı bir öğretmen atanmıştır. Kendisi, Sosyal Bilgiler Grubu öğretmenidir. Sızan haberlere göre, MHP'nin «komando kamplarında» eğitim görmüştür. Bu öğretmen, Gördes Ortaokulu'na gelir gelmez, işe önce, kendi okulundan başlamıştır. Okulda «Emek» adlı bir okul gazetesi yayımlanmaktadır. Ahmet Hamdi Söylemez, ilkin bu gazetenin adı-

Yenileşmenin belirtileri

Sayın Demirel'deki iyimserliğe bayılıyorum. Olup bitenlerde kıl payı sorumu yokmuşcasına atıp tutuyor. Her kesimin eşitlik içinde özgürlüğünü kullanması demek olan demokrasinin yeniden kurula-bilmesi doğrultusunda elinden gelen çabayı göstermi-yol değil! Belki bugünlerde en cesurumuz Sayın Demirel'dir. Onun elinden de çok şey gelmediği belli! Nasrettin Hoca'nın öyküsünü bilirsiniz; bineceğini yetir-miş, sonra bulmuş. Bulduğu yeni bir şey değil, daha önce kendinin yitirdiğidir. Sayın Demirel de, kendi yitirdiğini arıyor, yeni bir şey değil. Yitirileni bulmak bile kıvanç mı veriyor insana, dersiniz?

Geçende bir AP'li dostumla konuşuyordum.

«Demirel bugün bildiklerini eskiden de bilir miydi?»

«Ne demek?»

«Çok olgun, çok görmüş geçirmiş insanın davranışı içinde konuşuyor.»

«Olaylar onu da olgunlaştırdı.»

«Yani, yeni bir Demirel mi çıktı ortaya?...»

«Öyle gibi... Çevresi yeniden bozmazsa... İktidar sarhoşluğuna tutulmazsa...»

Son günlerde Atatürkçülüğe sıkı sıkıya sarılıyor. Özellikle Atatürkçülüğün halk iradesinden azıcık kayma oldu mu canı sıkıyor, sonuna dek savunuyor. Gerçi Demirel halk iradesinin çoğunluğunu sağladı mı, onu millet iradesi olarak bütünleştirip dilediğini yapma eğilimindeydi. Bugün öyle görünmüyor. Bu iradenin başka parçalarına da saygılı davranıyor, «Muhalefet güçlü olmalıdır» diyor. Eskiden halk iradesini sağladı mı, muhalefet falan tanımazdı, başka güçlere önem vermezdi. Demek, gelmiş geçmiş olaylar onu da ayımsız, demokra-si için halk iradesinin bir bölümünü alan muhalefeti de gerekli sayıyor. Parlamentoların bir «uzmanlar kurulu» olmasını istemiyor. Halkın iradesini temsil etsin istiyor. Hemen seçim istemesi de seçimden korkan ve «uzmanlar kurulu» niteliğine bürünenlerin temizlenmesi özleminden geliyor. Atatürkçülük üstünde titrerken, «Atatürk'ü överken de, yererken de Atatürk yıpranıyor.» diyor. Atatürk'ü bilmeden övgü de, bilmeden yerği de tehlikelidir. Hele Atatürkçülük adına spekülasyonlarda bulunarak yeni tehlikeler yaratmak daha da tehlikeli oluyor. Halka dayanmayan ilerlemelere Atatürkçülük demek, bazı modellere heveslenerek bunlara Atatürk-cülük adını yakıştırmak bu tehlikelerin en başında geliyor. Nitekim bunu da gören Demirel, kendisi sermayeciden yana olduğu halde, onları uyarma gereğini duyuyor. Hafta içinde basına parça parça çekildikleri ko-nuşmalarının birinde sunları söylüyor :

«Türkiye'yi yönetmeyi başarmamız gereklidir. Tür-kiye'yi yönetemiyoruz. Mutlaka başarmamız lazım. Biri çıksa da bizi yönetse denemez. Malının mülkünün em-niyetini bir Yunan modelinde ve onun emniyetinde gö-renler varsa bunların aklına şaşarım.»

Demirel'deki yenileşme sadece kendisinin bir ta-kım fikirleri söylemesinde değildir. Başkalarının söy-lediği fikirlere kulak veriyor, onlara muhatap oluyor. Eskiden kendi söyler kendi dinlerdi. Şimdi söyleneni de dinliyor, önem veriyor. Sanırım Batılı Batılı diye özendiğimiz alışkanlıklardan birine kavuşur gibi oluyo-ruz. Bu nokta çok önemli bir aşamadır.

Sayın Ecevit de bu haftayı uzun gözilere çıkararak fikirlerini söylemekle tamamladı. Ülkemizde fi-kirleri en açık seçik olan politikacı, Ecevit'tir. Ne dü-şünüyor, neyi uygulamak ve gerçekleştirmek istiyorsa açıkça ortaya koymuştur. Düşüncelerinin kitaplarını yazmıştır. Bizde hiç bir politikacı bugüne dek bu yolu denememiştir. Kimine korku, kimine fikirlerini söyli-yememe, kimine de önceden hazırlanmamak engel olmuştur.

Ecevit'in yolu belli... Neyi yapacak, neyi uygulaya-caksa, bunu halka dayanarak, özgürlük içinde yapacak-tır. Halkoyu, Ecevit için baştaçadır. Demirel de halk-oyunu yürekte istiyor; bugün söylediklerine sıkı sı-kıya bağlı ise, Ecevit ile usûlde ve metotta aykırılığı yok demektir. Özlenen demokrasiyi, halka dayanarak, halka fikirleri söyleyerek demokratik yolu açmada el-birliği edebilirler. Bu elbirliği için artık hiç bir sakınca yoktur. Seçimden korkan bazı politikacıların engelleri de ikisi için sakınca değildir. Bu politikacılar, bazı güçlerle birleşerek önlerine çıkmak isteseler bile. Ecevit de Demirel de halka dayandıkları için, bu poli-tikacılar yaya kalırlar.

Ecevit için şimdilik engel, parti-ici demokrasiyi kurarken, bazı kaşarlanmaların, onun önüne çıkmala-rıdır. Öyle sanıyorum ki, yapılacak kurultayda yengi, bu engellerden de Ecevit'i koruyacaktır. Demokrasi düşmanları kurultayda yenilgiye uğradıktan, parti-ici demokrasi yetkinliğiyle kurulduktan sonra, sıra yurt-İçi demokrasiyi kurmaya gelecektir. Yurt-İçi demokrasinin kurulmasında artık iyice anlaşılmalıdır ki, fikir söyleyen herkes için yarar vardır. Bunu AP'deki demokrasi aşık-ları da, CHP'deki demokrasi çilekeşleri de görmüs-lerdir. Demokrasi adına kimse kimseye bir şey yuttu-ramıyacaktır. Yutturmaca dönemini iki genç lider de son yaptıkları konuşmalarla kapatmak istemektedirler.

Önümüzdeki seçimlerde AP'de de, CHP'de de yeni bir politikacı kuşağı ortaya çıkacaktır. Bunlar, gelmiş geçmiş deneylerden yararlanmasını bileceklerdir. Yeni politikacılar, iki yanlı zor kullananları, topluma yanlış teşhis koyanları görmüşlerdir. Aceleciliğin hiç bir işe yaramadığını öğrenmişlerdir. Yolun ve yolculuğun güç ve çetin olduğunu anlamışlardır. Basımıza gelecek ve gelebilecek olan yeni tehlike ve felâketlerin hiç birine fırsat tanımayacaklardır. Türk toplumu kendini yeniler-ken politikacısını da yenilemesini, bu olmaz!... Onu da yenileyecekti... Bunalımın birazı da, yenileşmenin güç kazanması, eskimiş ve köhneleşmiş tarihin karanlık labirentinde mukadder yerini almasıdır.

MEHMET KEMAL

nı değiştirmiş, «Ergenekon» yapmış-tır. Ayrıca gazeteye, «Bozkurt» re-simleri ve Türkiye'de kırk yıldan beri ırkçılığın ve faşizmin slogan-ları olarak bilinen sözler, sloganlar konulmuştur. Aynı resim ve slogan-lar, bir süre sonra, okulun duvarla-

rını ve sınıflardaki sıraların üzerini de süslemeğe başlamıştır. Sosyal Bilgiler Grubu öğretmeni Ahmet Hamdi Söylemez, bunları sıraların üzerine, kendi elleriyle kazıyarak yazmıştır. Öğrenciler, bu öğretmeni, ders başlangıcında, kendilerine öğ-

retilen birtakım sloganlarla karşıla-maktadırlar. Bu arada, Atatürk'ün «Ne mutlu Türk'üm diyene» sözü de paravan olarak kullanılmaktadır. Öğrencilere, Türklüğün sembolünün ay-yıldızlı bayrak değil de, «Bozkurt» olduğu belirtilmektedir. Bu 1944'ler-

deki fanatik ırkçı hareketinden ita-
ma fetişlerdir.

Bu nedenlerle, Sosyal Bilgiler
Grubu öğretmeni Ahmet Hamdi Söy-
lemez'le öbür öğretmenler arasında
tartışmalar eksik olmamaktadır.
Okulda bu yüzden, tam anlamıyla
gergin bir hava esmektedir. Kimin
nereye, ne zaman ve nasıl bir gerek-
çeyle curnalleneceği bilinmemekte;
bu durum, kendi halindeki öğret-
menler arasında tedirginlik yarat-
maktadır. Gördes Ortaokulunda sade-
ce Ahmet Hamdi Söylemez «milli-
yetçi öğretmen», öbürleri «komünist
öğretmen»dir. Bu hava, öğrenciler
arasında şiddetle yayılmaktadır.

Söylemez, takım kuruyor

Günlerden birgün, Gördes Orta-
okuluna, bir piyes temsil etmek üze-
re, kendilerine «Turancı» denilen bir
grup gelmiştir. Bunların öğrenciler
arasındaki adları, «militan»dır. Bu
grubu okula çağıran ise Sosyal Bil-
giler Grup öğretmeni Söylemez'dir.
Gayretli öğretmen, öğrencilere, bu
«militanlar» için tezahurat yaptı-
rmıştır. Ayrıca, Ahmet Hamdi Söy-
lemez tarafından getirtilen- nereden
getirildiği araştırma konusu olabi-
lir- yüzlerce «Bozkurt» arması, 5'er
liradan, 10'ar liradan öğrencilere ve
ras gele herkese satılmıştır.

Söylemez, bununla da kalmamış,
kendisine, Gördes Mutlu İlkokulun-
dan iki de «ülküdaş» bulunmuştu :
Hakkı Midık ve Cemal İşitan. On-
lar da kendi okullarında aynı doğrul-
tuda faaliyet göstermeğe başlamış-
lardır.

Bütün bu olup bitenlere ilk kar-
şı koyan, Mutlu İlkokulu öğretmen-
lerinden Gönül Aslan olmuştur. Gön-
ül Aslan, «Ben Atatürk milliyetçili-
ğinden başka milliyetçilik, Atatürk
ilkelerinden başka ilke tanımyo-
rum» demiş ve Hakkı Midık tara-
fından sınıfına asılmış olan slogan-
ları 24 Mayıs 1972 günü indirip at-
mıştır. Bunun üzerine Hakkı Midık,
çileden çıkarak bağırmağa başlamış-
tır :

— «Senin türklüğünden şüphe
ediyorum! Sen bir alçaksın! Moskof
Sehpası piyesine gitmeyenler ara-
sında sen de varsın, sen bir vatan
hainisin! Biz senin ne olduğunu bili-
yoruz. Senin ve senin gibilerin hak-
larından geleceğiz!»

Hakkı Midık'ın adını verdiği
«Moskof Sehpası» adlı piyes, yukarı-
da sözlü edilen piyestir.

Bu olaydan sonradır ki, saman
altından yürütülen sular, saman üs-
tüne çıkmış, gösteriler büyümeğe,
çap kazanmağa başlamıştır. Artık
her gece, en azından 50 kişilik, 100
kişilik gruplarla gösteriler düzenlen-
mektedir. Öğrenciler arasındaki tar-
tışma ve kavgalar şiddetlenmiştir.

Yol kesip adam dövmele artmıştır.
Geceleri bağırıp çağrışmalar, halkı
tedirgin edecek noktaya ulaşmıştır.
Halkın, Kaymakamlığı yaptığı şikâ-
yetlerden bir sonuç alınmamakta-
dır.

Bundan üç yıl önce de Gördes'te
buna benzer birtakım olayların
çiktiği unutulmuş değildir.

O zamanki kaymakam, olayları
örtbas edebilmek için hayli çaba gös-
termiştir. O günün Manisa Valisi
Ahmet Balkanlı -şimdi Merkez Va-
lisidir-, Anadolu Ajansı aracılığıyla,
«Yeşil sancak olayını yalanlamağa
kalkışmıştır. Dediği şudur: «Ne ye-
şil sancakla yürüyüş vardır, ne de
şapka yırtma olayı». Gördes Cum-
huriyet Savcısı Teoman Ergül -şimdi
Salihli'de avukatlık yapmaktadır-,
bir jandarma müfrezesiyle Çiçekli
köyüne girmiş yeşil sancağı bulup
çıkartmıştır. Olayın elebaşları da ilk
sorgularından sonra tutuklanmıştır.

Herşeyin unutulup gideceğini
sanananlar, anlaşılın, gazete ve dergi
koleksiyonlarını hatırlamak bile istememektedirler! Tekniğin bu derece
egemen olduğu bir çağda, artık, bir-
takım olayları örtbas etmenin, unu-
turmanın olanağı kalmamıştır. Bunu
düşünmeyenlerin gafleti, Türkiye'de
yeni yeni Gördes'ler yaratmaktadır.

«Bozkurtçular», kendilerine müt-
tefik olarak ümmetçileri seçmişler-
dir. «Din Görevlileri Derneği», ha-
reketin karargâhı haline getirilmiş-
tir. Nitekim, o cuma gecesindeki
dövme olayından sonra Kaymakam
da bu derneğe giderek bazı öğütler-
de bulunmak istemiştir. Müftü ve
hocalar, «Bozkurtçular»ı destekle-
mektedirler. Onlar da adigeçen öğ-
retmenler ve birtakım öğrencilerle
aynı doğrultuda eylemlere katılmış-
lardır, katılmaktadırlar. Böylece,
kendi halinde yaşayıp gitmekte olan
halk da olayların içine itilmiştir,
itilmektedir. Kadınlar arasında ma-
halle kavgaları -evet, bu yüzden-
eksik olmamaktadır. Gördes'te her-
kes, kendini «komünist avına» çı-
kmış bir kahraman saymaktadır. Kim
ki «Bozkurtçu» değildir, böyleyse «ko-
münisttir, gâvurdur, zındıktır, din-
sizdir, allahsızdır». Böylelerinin «ka-
nı helâldir, vurun beynine!».

Bir de Erzurum var

Bu tür olayların saadce Gördes
ve civarında geliştiği sanılmamalı-
dır. Geçtiğimiz nisan ayında Erzu-
rum'da olup bitenler de aynı karakter-
de olaylardır. Cumhuriyet Gazetesi-
nin nisan 1972 koleksiyonunu ta-
rayanlar, orada şöyle bir habere
rastlayacaklardır :

ERZURUM'DA İKİ GENÇ İLE BİR GAZETECİ SALDIRIYA UĞRADI

Ankara (Cumhuriyet Büro-
su) - Erzurum'da, kimliği he-

nüz tespit edilemeyen kişiler
iki gençle bir gazeteciyi dö-
verek yaralamışlardır. Yarala-
nan gazeteci, hastaneye kaldı-
rılarak tedavi edilmiş ve du-
rum bir telgrafla İçişleri Ba-
kanına duyurulmuştur. Olaylar
şöyle cereyan etmiştir :

Geçtiğimiz haftanın sonunda
Eğitim Enstitüsünde okuyan
ve Sosyal Demokrat olarak bi-
linen iki genç, kimliği tespit
edilemeyen birkaç kişinin sal-
dırısına uğramıştır. Durum
Valiye aksettirilmiş, ancak
yapılan araştırmada bir sonuç
alınamamıştır. Pazar günü ise,
Erzurum'da bir gazetede çah-
san Necati Aygün, gece geç
saatlerde evine giderken hüvi-
yetleri kesinlikle tespit edile-
meyen üç kişinin saldırısına
uğramıştır. Gözünün sağ üst
tarafında 2 santim, gözünün
burun kısmında 5 santim, boy-
nunda da yarım santim yara-
açan mütecevizler olay yerin-
den kaçarak uzaklaşmışlardır.
Yaralı gazeteci hastaneye kal-
dırılmış, yaraları dikilmek su-
retiyle tedavisi yapılmıştır.»
(18 Nisan 1972).

Bugün Erzurum şehri, yüzünü
aşkın nüfusuna ve halkının Ata-
türk'çü ve milliyetçi geleneğine rağ-
men, sayıları birkaç yüzü geçme-
yen silahlı sağ anarşistin, zorbanın
baskısı altındadır. 12 Mart öncesi
birçok saldırı ve olaya tanık olu-
nan Erzurum'da, Atatürk'ün adını
taşıyan Üniversite, ne yazık ki, ken-
dilerine «Ülkü Ocaklı» denilen sağ
anarşistlerin kalesi haline getiril-
miştir. Adları «Ülkü Ocaklı» diye
bilinen bu saldırganlar, çeşitli ge-
rekçelerle tasfiye edilen sosyalistle-
rin yerine, şimdi de saldırılarını Sos-
yal Demokratlar üzerinde yoğunlaş-
tırmışlardır. MHP Genel Başkanı
Alpaslan Türkeş'in şehri ziyaretin-
den -nisan ayı içinde- hemen sonra
şehirde, polislin ve Valinin gözünün-
de cereyan eden olaylar, üzerinde
önemle durulmasını gerektiren çap-
ta olaylardır.

Ülkü Ocaklıların baş hedeflerin-
den biri de, Erzurum Eğitim Ensti-
tüsü'dür. 15 nisan günü, «komando-
lar» şehirde iki gün süren bir terör
havası estirmişlerdir. 15 nisan cuma
günü cumartesiye bağlayan gece
Eğitim Enstitüsü iki sosyal demok-
rat genci linç edercesine dövmüşler
ve kaçmışlardır. Basına yansıyan bu
olayların faileri hakkında ne gibi
işlem yapıldığı ise meçhuldür.

Atatürk'ün adını taşıyan Erzu-
rum Üniversitesi ve Rektör Bıykoğ-
lu'nun özel ikametgâhı sağcı zorba-
ların sığınağı haline gelmiştir. Bu
Üniversitede, doğulu gençler, «Kürt

giremez» diye tahkir edilmektedirler. Korkunç bir ırkçılık akımı, hemen tamamı sağcı olan yönetici ve hocaların gölgesinde yeşermekte, gelişmektedir. «Toprak reformu» diyenler «komünist» damgasını yemekte, dövülmektedirler. Ramazan ayında, bir genç yedeksubay, oruç tutmuyor diye bıçaklanmıştır. Yedeksubayı bıçaklayanlar önlerinde hiçbir engel görememenin ferahlığı, rahatlığı içinde bulunmaktadırlar. Erzurum'da, oruç tutmuyor diye yedeksubayı bıçaklayanlar, Gördes'te de, «Ben Atatürk ilkelerinden başka ilke tanımam» diyen öğretmen Gönül Aslan'ı tahkir etmekte, tedirgin etmektedirler. Görülmektedir ki, nerede olursa olsun, bunlar aynı karakterde, aynı türden olaylardır. Bütün bunların amacı, Türkiye'de şeriatçisığcı bir düzen kurmaktır.

Bu tür olaylara dur denilemezse, önümüzdeki günlerde büyük çapta olayların çıkması ihtimalinden söz etmek, kehanet sayılmamalıdır. «Anarşiye paydos» kampanyasının açıldığı bir ortamda, bazı basiresiz yöneticilerin sağ anarşistlere, sağ zorbalara yeşil ışık yakmaları, ülkemiz ve kurmağa çalıştığımız anayasal düzen için en büyük tehlike olarak kapının ağzında durmaktadır.

Öğretmen Gönül kurtarılmalıdır!

Gördes Ortaokulu Müdürü, Valiğe, Millî Eğitim Müdürlüğüne ve Millî Eğitim Bakanlığına durumu defalarca bildirmiştir. Olaylar henüz başlangıç safhasındayken yazıp müfettiş istemiştir. Fakat, hiçbir cevap alamamıştır. Millî Eğitim Müdürü, «Ben bu olaylara karışmak istemiyorum, müfettiş gönderemem» demiştir. Müfettiş gönderememesinin gerekçesi de şudur: «Müfettişin vereceği rapor sonucu, kendisinin taraf tutmakla suçlanabileceği korkusu!»

Öğretmen Gönül Aslan, kendisine yapılan baskı ve hareketler için şikâyetinde bulunmuştur, dâvacı olmuştur. Bu yüzden de evinde rahat oturamaz, sokağa çıkamaz hale gelmiştir.

Daha da kötüsü, sınıfına faşist sloganlar asmak isteyenlere engel oldu diye, «sen misin bu yazıları indiren? Bunlar Atatürk'ün sözleri değil mi? Sen Atatürkcülüğe karşı mısın?» diye tehdit edilerek, hakkında, okul idaresince tahkikat bile açılmıştır! Gönül Aslan'ın sınıfına, bilinen faşist sloganların yanısıra, «Komünizm her gördüğü yerde ezilmelidir» yaftasını da asan Ahmet Hamdi Söylemez, Gönül Aslan bunu sınıfın duvarından indirince, «Atatürk'ün sözünü duvardan indirdi»

gerekçesiyle, Gönül Aslan hakkında şikâyetinde bulunmuştur. «Bozkurtçu» diye bilinen şeriatçi-faşist artıkları yerlerinde durmaktadırlar; fakat, mahallî politikacıların da kışkırtmalarıyla, Atatürkcü öğretmenler hakkında idarî kovuşturmalar açılmaktadır. Gönül Aslan'dan sonra öğretmen Şamil Ersoy da şikâyet edilmiştir. Hemen bir müfettiş gelmiş ve kovuşturmaya başlamıştır!

Gördes'te tam anlamıyla cadı kazanı kaynatılmaktadır. Gerçek milliyetçiler, Atatürkcüler, «Aman, komünist damgası bize vurulmasın» korkusu içinde susmakta, sorumlu yöneticiler seslerini çıkartmamakta sağcı-şeriatçi zorbalara ise, şirin Gördes'te karanlık günlerin işaretlerini verip durmaktadırlar. Pek yakında bu bölgede kan dökülür ve yeni yeni Menemen olayları patlak verirse, bunda elbette ki, sürekli ve zincirleme oalyarı örtbas etmeğe çalışan sorumlu yöneticilerin payı büyük olacaktır.

Öğretmen Gönül Aslan, öğretmen Gönül Aslanlar kurtarılmalıdır! Halkı tedirgin edenler bir bir yakalanıp adaletin pençesine verilmelidir. Atatürk'ün öğretmenleri, yalnız olmadıklarına inandırılmalıdır! Bugün Gördes'te, Erzurum'da ve daha başka yerlerde kaynatılan cadı kazanları, kısa zamanda birçok yerde birden kaynamağa başlarsa, huzurun sağlanması için sarfedilen bunca gayret boşa gitmiş olacaktır.

Kehanet değil!

Dergimizin baskıya hazırlandığı sıralarda Demirci ilçesinde patlak veren olaylar, TOPLUM'un teşhisinin doğruluğunu ortaya koymuştur.

Haftanın başında, pazartesi'ye sahiya bağlayan gece, saat 12 sularında, İmam-Hatip Okulu eski öğretmenlerinden Ali Rıza Başaran, yanında Demirci İlköğretmen Okulu öğretmenlerinden Arif Kâmil Önder ve Lise öğretmenlerinden Tevfik Tortamış bulunduğu halde, Cumhuriyet alanında İmam-Hatip Okulu öğrencisi İbrahim Emre, ilkökul öğretmeni Rıza Konuralp ve ilçe halkından Osman Zeki Evrenos ile karşılaşmıştır. Öğrenci İbrahim Emre ile öğretmen Ali Rıza Başaran arasında, lâf atmadan dolayı, sürtüşme çıkmıştır. Lâf atmanın nedeni ise öğrenci İbrahim Emre'nin bir süre önce komünizm propagandası yaptığı iddiasıyla mahkemeye verilen, fakat suçsuz olduğu anlaşılacak serbest bırakılan öğretmen Ali Rıza Başaran aleyhinde tamkılık yapmış olmasıdır.

Sürtüşme bir anda büyümüş, kavga dönüşmüştür. İki taraf da birbirini şikâyet ettiginde, geceyi Laniyet Âmirliğine geçirmişlerdir.

Salı sabahı Adliyeye götürülmekte olan üç öğretmene —Ali Rıza Başaran, Arif Kâmil Önder, Tevfik Tortamış'a—, PTT caddesinde toplanan 500 kişilik kışkırtılmış bir kalabalık saldırmış, ellerine geçirdikleri taşları öğretmenlere savurmuşlardır. Öğretmenler ancak, takviyeli polis kuvvetleriyle Adliyeye götürülebilmişlerdir. 500 kişilik kışkırtılmış kalabalık, bu kez, Adliye binasını sarmış, üç öğretmene saldırmak istemiştir. Takviye gelen askerlerin yardımıyla bina kordon altına alınmış, içeriye kimse sokulmamıştır. Bunun üzerine iyice kendinden geçen kalabalık, Hükümet konağı karşısındaki bir kahvede oturmakta olan ilkökul öğretmeni Ahmet Çöpcü'ye saldırmıştır. Nedeni de, Ahmet Çöpcü'nün, üç öğretmenle arkadaşlık kurmuş olmasıdır. Saldırıda kahvenin camı-çerçevesi parçalanmıştır. Öğretmen Ahmet Çöpcü, polis ve jandarmanın koruması altında olay yerinden uzaklaştırılmıştır.

Üç öğretmenin Adliyede sorguları yapılırken, dışardaki kışkırtılmış kalabalık, «Kahrolsun komünistler!» diye bağırarak gösteri yapmağa ve «Gazi Osman Paşa marşı'nı söylemeye başlamıştır. Adliyedeki sorgu tamamlanmış halde, kalabalık dağılmıştır. Bunun üzerine polisler, üç öğretmeni bir arabaya bindirerek Emniyet Âmirliğine götürmüşlerdir. Kışkırtılan kalabalık, bu defa, öğretmenlerin saçlarını kesilmesini istemiştir. Öğretmenler, «Komünistlik saç ve favori ile oluyor, çağırın bir berber de, kesin saçlarımızı» demişlerdir. Hemen getirilen bir berber, öğretmenlerin saçlarını, kalabalığın gözleri önünde kesmiştir.

İlgililer ne diyorlar

Olayların büyümesi üzerine, Manisa Valisi Vefik Kitapçığıl, Demirci'ye gitmiştir. Manisa Emniyetince de Demirci'ye takviye gönderilmiştir.

Demirci Kaymakamı Neşet Üstünel, olayların üzüntü verici olduğunu söylemiş; olayların bir anda patlak verdiğini sözlerine eklemiş ve şu açıklamada bulunmuştur:

«Daha önce Demirci İmam-Hatip Okulunda görevli olan öğretmen Ali Rıza Başaran, buradaki arkadaşlarının yanına gelmiştir. Bunlar bir yerde konuşurlarken, karşı taraf kendilerine sataşmıştır. Emniyet Âmirliğinden Adliyeye götürülürken halk tarafından üzerlerine saldırıldı. Ama, alınan tertibat sonunda, herhangi bir olay meydana verilmedi. Adliyenin önünde toplanan bir grup, kendilerine burada da saldırmak istedi, fakat tertibat aldığımızdan, herhangi bir olay olmadı. Olaylarla ilgili olarak tahkikat yapılmaktadır.»

Emniyet Âmirliği ise herhangi bir açıklamada bulunmamıştır.

Konumuz: Anayasa

Bu sayfanın amacı, Nihat Erim hükümetleri döneminde, 1961 Anayasasında gerçekleştirilen değişiklikleri TOPLUM okurlarına sunmaktır. 10'uncu sayıda «Temel Hakların Özü», 11'inci sayıda ise «Basın Hürriyeti», «Basın Dışı Haberleşme Araçlarından Faydalanma Hakkı», «Dernek Kurma Hakkı», «Kişi Güvenliği», «Tıbbi Yargı Yolu» ve «Kamulaştırma» bölümlerindeki değişiklikler verildi: Bu sayıda, kaldırılan bölümden devam ediyoruz. **TOPLUM**

SENDİKA KURMA HAKKI

Eski şekli

Madde 46 — Çalışanlar ve işverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler.

İşçi niteliği taşımayan kamu hizmeti görevlilerinin bu alandaki hakları kanunla düzenlenir.

Yeni şekli

Madde 46 — İşçiler ve işverenler, önceden izin almaksızın, sendikalar ve sendika birlikleri kurma, bunlara serbestçe üye olma ve üyelikten ayrılma hakkına sahiptirler. Bu hakların kullanılmasında uygulanacak şekil ve usuller kanunla gösterilir. Kanun, Devletin ülkesi ve milliyetiyle bütünlüğünün, milli güvenliğinin, kamu düzeninin ve genel ahlakın korunması maksadıyla sınırlar koyabilir.

PARTİ KURMA HAKKI VE PAR TİLERİN SİYASİ HAYATTAKİ YERİ

Eski şekli

Madde 56 — Vatandaşlar, siyasi parti kurma ve usulüne göre partilere girme ve çıkma hakkına sahiptir.

Siyasi partiler, önceden izin almadan kurulur ve serbestçe faaliyette bulunurlar.

Siyasi partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar, demokratik siyasi hayatın vazgeçilmez unsurlarıdır.

Yeni şekli

Bu maddeye, yeni şeklinde, şu fıkra eklenmiştir:

Madde 56 — Son milletvekili genel seçimlerinde nitebeer oy sayısının en az yüzde beşini alan veya bu seçimlerde Millet Meclisinde grup teşkil edecek sayıda milletvekilliği kazanmış bulunan siyasi partilere Devletçe yapılacak yardım kanunla düzenlenir.

TBMM'NİN GÖREV VE YETKİLERİ

Eski şekli

Madde 64 — Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetkilerindedir.

Yeni şekli

Madde 64 — Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak, Devletin bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşmek ve kabul etmek, para basılmasına, genel ve özel af ilânına, mahkemelerce verilip kesinleşen ölüm cezalarının yerine getirilmesine karar vermek, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin yetkilerindedir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi kanunla, belli konularda, Bakanlar Kuruluna kanun hükmünde kararname çıkarmak yetkisi verebilir. Yetki veren kanunla, çıkarılacak kararnamelerin amacı, kapsamı ve ilkeleriyle bu yetkiyi kullanma süresini ve yürürlükten kaldırılacak kanun hükümlerinin açıkça gösterilmesi ve kanun hükmünde kararnamede de yetkinin hangi kanunla verilmiş olduğunun belirtilmesi lazımdır.

Bu kararnameler, Resmi Gazete'de yayımlandıkları gün yürürlüğe girerler. Ancak, kararnamede yürürlük tarihi olarak daha sonraki bir tarih de gösterilebilir. Kararnameler, Resmi Gazete'de yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulur.

Yetki kanunları ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne sunulan kararnameler, Anayasamızın ve yasağın meclisleri içtüzüklerinin kanunların görüşülmesi için koyduğu kurallara göre, ancak, komisyonlarda ve genel kurullarda diğer kanun tasarı ve tekliflerinden önce ve ivedilikle görüşülüp karara bağlanır.

Yayımlandıkları gün Türkiye Büyük Millet

Meclisine sunulmayan kararnameler, bu tarihte, Türkiye Büyük Millet Meclisince reddedilen kararnameler bu kararın Resmi Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Değiştirilerek kabul edilen kararnamelerin değiştirilmiş hükümleri, bu değişikliklerin Resmi Gazete'de yayımlandığı gün yürürlüğe girer.

Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel hak ve hürriyetler ile dördüncü bölümünde yer alan siyasi haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez. Anayasa Mahkemesi, bu kararnamelerin Anayasaya uygunluğunu da denetler.

ÖDENEK VE YOLLUKLAR

Eski şekli

Madde 82 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı birinci derecedeki Devlet memurunun aylığını; yolluk da ödenğin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin aylık ve ödeneklerine her ne surette olursa olsun yapılacak zam ve ilâveler, ancak bu zam ve ilâveleri takibeden milletvekili genel seçiminden sonra uygulanır.

Eski şekli

Madde 89 — Gansoru yetkisi yalnız Millet Meclisindedir. Milletvekillerince veya bir siyasi parti grubuna verilen gansoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı; verilışinden sonraki ilk birleşimde görüşülür. Bu görüşme, ancak önerge sahibi veya önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir Bakan konuşabilir.

GENSORU

Yeni şekli

Madde 82 — Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin ödenek ve yollukları kanunla düzenlenir. Ödenğin aylık tutarı en yüksek Devlet memurunun almakta olduğu miktarı, yolluk da ödenğin yarısını aşamaz.

Ödenek ve yollukların en çok üç aylığı önceden ödenebilir.

Yeni şekli

Madde 89 — Gansoru yetkisi yalnız Millet Meclisindedir. Gansoru önergesi bir siyasi parti grubu adına veya en az 10 milletvekilinin imzasıyla verilir.

Gansoru önergesinin gündeme alınıp alınmayacağı, verilışinden sonraki üç birleşim içinde görüşülür. Bu görüşmede, ancak önerge sahiplerinden biri, siyasi parti grupları adına birer milletvekili, Bakanlar Kurulu adına Başbakan veya bir Bakan konuşabilir.

Gansoru önergelerinin gerektiğinde önceden basılıp dağıtılmasını ve Meclis çalışmalarının dengeli olarak yürütülmesini düzenleyici hükümler içtüzükte gösterilir.

BAŞKOMUTANLIK VE GENELKURMAY BAŞKANLIĞI

Eski şekli

Madde 110 — Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanını tarafından temsil olunur.

Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silahlı Kuvvetlerin komutanıdır.

Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.

Yeni şekli

Madde 110 — Başkomutanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisinin manevi varlığından ayrılmaz ve Cumhurbaşkanını tarafından temsil olunur.

Milli güvenliğin sağlanmasından ve Silahlı Kuvvetlerin savaşa hazırlanmasından, Türkiye Büyük Millet Meclisine karşı Bakanlar Kurulu sorumludur.

Genelkurmay Başkanı, Silahlı Kuvvetlerin komutanıdır.

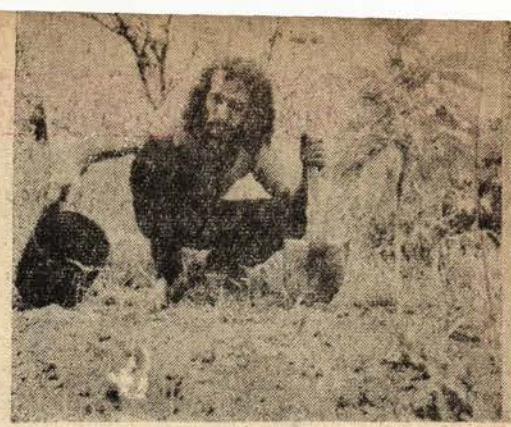
Genelkurmay Başkanı, Bakanlar Kurulunun teklifi üzerine, Cumhurbaşkanınca atanır; görev ve yetkileri kanunla düzenlenir. Genelkurmay Başkanı, bu görev ve yetkilerinden dolayı Başbakana karşı sorumludur.

Milli Savunma Bakanlığının görev ve yetkileri, Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıklarıyla ilişkileri kanunla düzenlenir.

HAFTAYA:

Milli Güvenlik Kurulu • Yargı • Memurlar • Üniversiteler •

Radyo, TV ve haber ajanslar • Sıkıyönetim

Türkiye'de genellikle İstanbul'un Sultanahmet semtinde karargâh kurmuş olan ve daha çok turistik kıyı kentlerimizde görülen, halkın "Bitliler" dediği "Hippiler" in doğuş yeri, Amerika Birleşik

Devletleridir. Küçük ve büyük burjuvazinin çocukları olan hippiler, çalışmayı, temizliği ve getenekleri sevmemektedirler. Sevdikleri şeylerin başında LSD, esrar, eroin ve marijuana gibi uyuşturucu mad-

delerle, mektedükükleri" ler, "Saçılmakt

Saç-sakal yasak!

Tayland'da, iktidardaki Ulusal Yürütme Konseyinin Başkan yardımcısı General Prapas Çarusa Tien, Bangkok'un uluslararası havaalanına gelen bütün uzun saç yabancıların saçlarının alanda zorla kesilmesi talimatını verdi. Amaç: hippilerin Tayland'a girmelerini önlemek.

Dünyada, hippiler üzerine alınan en son karar budur.

Pop müzik, garip kılıklar, uzun saçlarla beliren hippiler üzerine çok gey söylendi. Ancak, son dört yıldır bazı ülkeleri son derece sert tedbirler almağa zorlayan hippî olayı na bilimsel açıdan yeni yeni bakılmağa başlandı.

«Hippi» sözcüğü, temsil ettiği hareket kadar belirsizdir. 1940 yıllarında, «hip» veya «hep» sözcükleri, caz dünyası ve ufak tefek dilencilikle ilgili bulunanları nitelenecek için kullanılırdı. 1950 yıllarının Beatnik sözlüğünde sözlük, «hipster» biçimini aldı. «Hippi» sözcüğünün buradan gelmesi kuvvetle muhtemel görülmüyor.

Hippi hareketi, dünyada, gençler arasında binlerce taraftar buldu. Hippiler her yerde görülmeğe başlandı. «Bunlara karşı ne tedbir alınmalı?» diye düşünenler şaşırıldılar. Hippilerin «Made in USA» olduğu dünyanın en zengin ülkesinin, en gelişmiş sanayi toplumunun ürünü olarak ortaya çıktığı bir gerçek. Ancak, bilinen sosyolojik kalıplardan birine uydurmakta büyük güçlük çekilmektedir.

Lewis Yablonski ve Theodor Roszac gibi amerikalı, Edgar Morin gibi fransız toplumbilimciler, hippiler

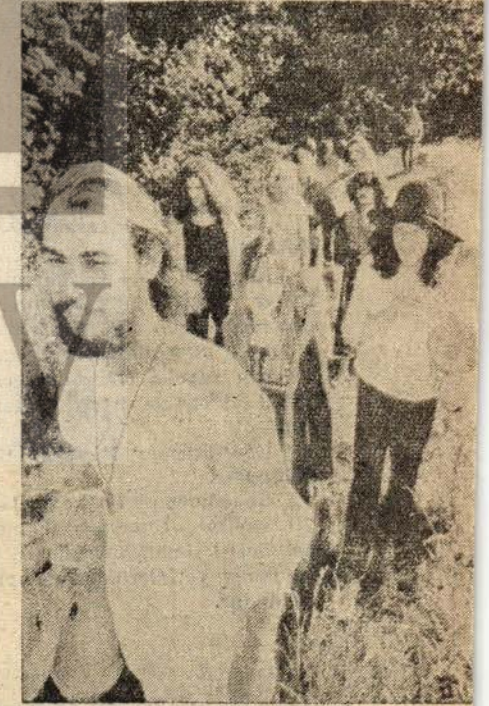
lere «paralel toplum», «karşı-kültür», «Batıyı değiştiriciler» türünden yaptıkları ve dünya basınında yazılanlar, olayın önemini göstermektedir. Çeşitli görüş ve yorum farklılıklarına rağmen, bir olgu sözkonusudur: hippî olayı, bolluk toplumunun temel değerlerini hedef alan, bu yüzden, bu toplumlarda, kurulu düzeni savunanları endişelendiren bir harekettir.

Hippilik nedir?

Peki ama, kimlerdir bu hippiler? Görünüşe bakılırsa hippiler, davranışları, garip ve gülünç giyimleriyle aşırı bir tutum içindedirler: saçları uzun, sırtlarında hint giysileri, ayakları çıplak; esrar, eroin, LSD ne bulurlarsa çekiyorlar, sokakta yaşıyorlar, dleniyorlar, ona buna gül hediye ediyorlar, safca bir navaları var. Sanki orta çağdan kalmışlar. Şehirliilerin hayat kural ve yapılarının tamamen dışında, topluca yaşıyorlar. Çalışmıyorlar, malları mülkleri yok, grup içinde cinsel temasta bulunuyorlar. Felsefi görüşlerini evrensel aşk, çiçeklerin iktidarı ve hoşuna gideni yap» olarak özetliyorlar. Buna bazan, «herseyden elini ayagını çek» de ekliyorlar. Kendiliğinden gruplaşıyorlar; sefleri yok, siyasal partileri yok. Hippileri siyasal bir çizgiye yerleştirmek gerekirse; aileyi, çalışmayı ve yurt kavramını bütünüyle reddettiklerinden dolayı, anarşistlere yakın tutmak mümkündür. Ancak kendileri, siyasal bir renkleri bulunmadığını ileri sürmektedirler.

Kimileri, hippî olayını, basit bir «kuşaklar uyumsuzluğuna» indirgemek istemektedirler; «doğaldır ve dolayısıyla politika ve tarihle ilgili

yoktur» görünüşündedirler. Bu tutum, teknokratik bir toplumun değerlerine karşı olan bir hareketi küçümsemektir. Oysa klâsik bir «hayattan rahatsızlık duyma» teşhisine varabilmek için, olayı çözümlenmek gerekir. Şimdiden bir «uygarlık bunalımından» veya «dünya çapında bir kültür devrimi başlangıcı»ndan söz edilebilir mi? Kuşkusuz, henüz dört yaşında olan ve daha emekleme çağına bulunan, belki de kısa süre

Hippi Komünü — 1971

toplulu halde sevişmek geldi kendilerine "Çiçek Ço-uygun görmüş olan hippiler, seviş!" sloganıyla ortaya r. Hippiliğe özenen bizim

yerlimalı hippiler ise, herşeyde olduğu gibi, bunda da gülünçlüğü örneklerini vermekteler. Hippilerin dünya ve hayat görüşlerini, yaşayışlarını, amaçlarını anlatmağa çalışan bu kısa araştırmayı zevkle okuyacağınızı umuyoruz.

İçinde sönmüverecek bir hareket için bu derece iddialı konuşmak doğru olmaz.

Toplu bir oyun

Hippi olarak adlandırılan bir karşı-uygitsincilik dalgası, 1960 yıllarının başında San Fransisco'da doğdu. San Fransisco, on yıl önce de «beatnik»lerin beşiği olmuştu. Hippiler de uyuşturucu maddeler ve doğu mistisizminde bolluk toplumu içinde bulamadıkları mutluluğu arıyorlardı. Beatnikler, burjuva değerlerini reddedilerini, katı bir bireycilikle ifade ederken; hippiler, bu isteklerini toplu yaşama biçimleriyle gerçekleştirme çabasında iddiler. Barışçı ve politika-dışı olan hippiler olayı, başlangıçta, kurulu düzeni hiç de tehdit eder nitelikte gözüküyordu. Fantazi giyimler ve dünyaya aşk bildirisi gösterileriyle toplu, alışılmanın dışında, ancak mâsum bir oyun sınırında kalıyordu.

1967 ilkbaharında, Vietnam savaşı şiddetlendiği bir sırada hareket birdenbire bütün Amerika'ya ve, daha küçük çapta olmakla birlikte, Avrupa'ya yayılarak yeni bir anlam kazandı. Çok kez aynı topluluklar içinde birbirine karışan hippiler ve öğrenciler, «sessiz çoğunluk»a karşı çıkışın güçlü sesini duyurdular. Bir yandan Vietnam'a Amerikan müdahalesinin durdurulmasını isterlerken, bir yandan da hayatın değiştirilmesini istiyorlardı. İlk kez, kitle haberleşme araçları, kişiyi eski toplumsal şartlanmalarından kurtarmak ve toplumu kökten değiştirmek istediğindeki bir alt-kültürün varlığıyla karşılaşılıyorlardı. Her yandan ruh-bilim ve toplum-bilim uzmanları, gençlerin büyüyen bu tatminsizliğinin so-

nuçları üzerine eğilmeğe başladılar. İçlerinden bazıları, toplumun şimdilik kıyasında gibi gözükken bu hareketin, daha da ileriye giderek, gerçek bir uygarlık bunalımını haber verip vermediğini araştırmaya koyuldular.

Çok sayıda hippiler, sadece Amerika Birleşik Devletlerinde yarım milyona yakın insan, resmî kurumların tamamen dışında, toplumun öteki unsurlarıyla dolaysız bir ilişkileri olmadan yaşamağa başlamışlardı. Çoğunluğu orta ve büyük burjuvaziden gelen hippiler, geleneksel

tipteki, kara meşin ceketli, esrarkeş, suçlu genç tipten farklıydılar. Hippiler, geleneksel gençlerden, toplumsal kökenleri ve her türlü konfor ve modern uygarlığın öteki olanaklarından yararlanmayı reddedererek ayrılıyorlardı.

Hippilerin yanısıra, yüzbinlerce «pazar günü hippisi» ve dersleri kesilmiş, okul kaçağı öğrenciler, her çeşitten işsiz, her türden yolsuz yüzbinlerce kişinin oluşturduğu «görünmeyen hippiler» kalababığı, kendilerini uyuşturucu maddelere kapılarak ve toplumsal kurallara uymayı reddederken, hippiler toplulukları içinde yerlerini aldılar. Hepsi de, tutumlarının kendiliğinden oluşuna büyük önem veriyordu. Büyük ideolojilere, teorik düşüncelere karşı duyarsız, ilgisizdiler. Bunlara karşı sistemli bir düşmanlık güdüyorlardı. Sadece, yaşadıklarının, hayat deneylerinin bir anlam olduğunu ileri sürerek, bu yönleriyle ampirik bir varoluşçuluğa yönelmişlerdi.

Kültürel miras olarak, bint folklorunun çeşitli unsurlarla karışmış bir türünü, ilkel bir komün yaşayışını, benimsiyor, yalnızca bir budizmden ötesini atıyorlardı. Benimsedikleri bu kültüre teknolojik kimi reçetelerle hafif bir çeşni de katıyorlardı tabii. «Olup bitenin doğal kaynağı»nı bulma açlığı içinde «insanın doğanın ilkel uyumu»nu yeniden bulmağa çabaları; astroloji (yıldız-

"Büyüyen bir tatminsizliğin sonuçları" mı?

Eski bir Çin metni olan "I-CHING" i kutsal kitap sayıyor ve törenle okuyorlar.

ların hareketlerinden geleceği çıkarılma ilmi) gibi, «uzayın birliği»nin sınırlarını açığa vurduğuna inandıkları çalışmalarla uğraşıyorlardı. Aynı mantık-dışı esprile, aralarından birçoğu, hippilerin kutsal kitabı haline gelen eski Çin metni «I-Ching» kitabını okumağa dahiyorlardı.

"Gezi" rahipleri

Hippiler, Tanrı'yla özel ilişkiler kurduklarını ileri sürmektedirler. Büyü, doğu dinlerindeki benzer törenler ve bol miktarda kullandıkları, hayal güçlerini artırmağa yarayan maddelerle-esrar, eroin, LSD, marijuna vb- bu ilişkinin doğduğundan söz etmektedirler.LSD'nin öncüsü, Amerikan psikologu Timothy Leary, «yapay-kendinden geçme»ye dayanan «psychedelique» bir mistik ortaya attığından bu yana, hippilerin papası durumuna geçmiştir. «Gezi» (İngilizcede «The trip») töreni, bazı ilkel toplumlardaki «topluma giriş» törenlerini andırmaktadır. Hareketin büyük rahipleri rolündeki kılavuzlar, yenilere «algının kapıları»ni geçmesine ve «duyuların saf madde dünyasına»na girmesine yardım etmektedirler.

Hippilerin, «psychedelique» deneyleriyle gerçekleştirmeğe çalıştıkları «ruhların birleşmesi»nden, dolayısıyla olarak, «aşk felsefeleri» çıkmaktadır. Tanrının her insanda ve her şeyde var olduğuna inanırken, kınin hiçbir yerde işi olmadığına da inanmaktadırlar. Yüksek düzeyde hiçlik anlamına gelen «budist nirvânası»-

nın yolunu bulduklarını ileri süren hippiler, böylece, kapitalist toplumun çelişkilerini aştıkları kanısındadırlar.

Olayın kimi gözlemcileri, burada, büyüme döneminde «karşı-toplum» veya «alternatif toplum» diye adlandırdıkları bir toplumun işaretini görmektedirler. Ashına uygun saymadıkları bir yaşama biçimini pasif bir tarzda reddeden hippilerin, günümüz toplumu içinde, gelecekteki toplumun modelini kurmakta oldukları iddia edilmektedir.

1968 yılında Almanya'da Hippi gösterileri.

Komünler

Bu düşünceler, komünler içinde pratik bir uygulamaya taslağı bulmuş durumdadır. Hippiler, komünlerde «serbest aşk» ve «grup evliliği» üzerine kurulu yeni bir aile tipi meydana getirmeğe çalışmaktadırlar. Bu komünleri çeşitli psikanalitik araştırmalardan geçirenlerin, özellikle Wilhelm Reich ve Herbert Marcuse'nin yorumlarına göre, böylece, cinsel ilişkileri her türlü engelden kurtarmak sözkonusudur. Bu biçimde düşünenler, teorik düzeyde, ilkelerine karşı bir serüvene girerek, «Eros'u özgürlüğe kavuşturmak ve «bütün duyuların her an tam anlamıyla serbest kullanımına» geçmek istemektedirler.

En çok sayıda buldukları Birleşik Amerika'da bile, komünler 100 kişinin üstüne çok ender olarak çıkabilmiştir. Şehir veya daha sık rastlanıldığı üzere, bütün kır komünlerinde kolektif bir ekonomi sözkonusudur. Çocukların eğitimi grup üstlenmektedir. «Toplumsal» olarak nitelenen, başta marijuana'nın geldiği uyuşturucu maddeler hergün alınmaktadır.

Fransa'da, yaşadıkları topluma karşı çıkanlar ve kimi entelektüeller, bu yaşama biçiminin çekiciliğine kapılarak, Drôme, Ardèche, Vaucluse, Auvergne, Pyrénées gibi, nüfusu at olan bölgelerde komünler kurmuşlardır. Saf doğa peşindeki bu şehirli, köylülerle iyi-kötü ilişkiler kurmağa, köylülerin sempatilerini kazanmağa çabalamaktadırlar. Kimi köylerde hippiler, ayda bir kez, bütün köylülerin çağrıldığı eğlenceler tertiplemektedirler. Başka hippiler toplulukları, yabancı işçilerin okuma-yazma öğrenmeleri için çalışmakta veya çocuklara tiyatro oynatmaktadır.

Cinsel özgürlük, garip ve gültünc giyimler, çıplaklık gibi, alışılmış kurallara uygunluğu pek söylenemeyecek dış görünümlere rağmen komün üyeleri, çalışma ve komün yaşamının örgütlenmesi bakımından oldukça kesin kurallara uymaktadırlar. Çoğu kez, ilkel araçlarla, toprağı ekmekte ve bazen hayal kırıklığına da uğrasalar, mevsimlerin dönümünü öğrenmektedirler. Tarımsal çalışmalara paralel olarak el sanatlarını da eski yerlerine, durumlarına ulaştırma çabası içindedirler. Korsika burunda seramik, Pireneler'de süs eşyası yapmaktadırlar. Başka yerlerde ise, ne bulurlarsa onu alıp satarak yaşamaktadırlar.

Toprağa dönüş

Toprağa dönüş, hippiler hareketinin en belirli çizgilerinden biridir. Birleşik Amerika'da büyük şehirlerin dışına yönelen bu akım, farklı

bir yoldan olmakla birlikte, kirilenmiş bir doğa arayan şehirlielerin kiyle aynı doğrultuyu izlemektedir. Orta sınıflardan milyonlarca amerikalının, komün yaşamasını seçen hippilere sempati duyması bu yüzden. Onlara, insanın, el değmemiş topraklar üzerinde özgür olduğu zamanlara, eski dünyadan yeni dünyaya geldikleri günlere dönmek istediğini vermektedir.

İlk komünlerden biri 1965'de Colorado'da, Drop City'de kuruldu. Birkaç yıl içinde yüzlerce onu izledi. «Açık» komünler şeklinde, ziyaretçi ve turist kabul ediyordu. Üç kazanan komünlerde disiplin, bir ölçüde, zayıflamıştı. Basit barınma merkezleri biçiminde olanlar kısa zamanda başarısızlıkla karşılaşıyorlardı.

Hippiler, komünlerde, ticari akınların etkisinden bağımsız kalabilmek için «takas usulünü» uygulamaktadırlar. «Community Market Catalog», günün gününe ürettikleri çeşitli mal ve besin maddelerinin bir envanterini yapmakta ve komünlerin federasyon halinde örgütlenmelerine doğru ilk adımı oluşturmaktadır. Ancak proje, çok yavaş gerçekleşmektedir. Komünlerin büyük kısmı birbirinden uzakta yaşamakta ve üyeleri, çoğu kez, ayakta durabilmek için, devlet yardımını kabul etmekte ve dışarda, tam gün olmasa bile, çalışmak durumunda kalmaktadırlar.

İnsanla doğa arasında yeni bir uyumun aranması, modern teknolojiye karşı büyük bir düşmanlıkla at-başı gitmektedir. Bu yüzden, elle yapılan işler gözde olmakta ve el, «yaratıcılık»ın ifadesi için, intiyazlı bir araç olarak nitelenmektedir. İşçilik öğrenimine fazla yatkın olmayan hippiler, ciddi başarısızlıklarla karşılaşmaktadırlar. Deneyden yoksun oluşlarını, kendileri için yazılmış el sanatları ve tarım kitabı «Whole Earth Catalog»a başvurarak gidermek istemekteydiler.

Teknik ilerlemeyi tamamen reddetmeyenler, ondan başarıyla istifade etmeyi edebilmektedirler. «Jeodezik kubbeler» olarak adlandırdıkları, pleksiglastan yapılmış prefabrikatları, Birleşik Amerika köylerinde, fütürist görünüşlerine rağmen, görülmeye başladı. Kullananlara göre, bu tür evin ek bir avantajı da, bireyin ifade özgürlüğü için çok uygun bir «çevre yapısı» sağlamasıdır.

Büyük Amerikan şehirlerinin kıyılarında komünler, daha değişik bir görünüm içindedirler. Kır komünlerindekiyle hemen hemen aynı kuralları buralarda da yürürlüktedir. Ancak, «doğal mezhebinin» yerini bu komünlerde çeşitli toplumsal faaliyetler almış bulunmaktadır. Burada, üzerinde en çok durulan uğraşı,

Diggers'lerin önerdiği «özgür kent»i gerçekleştirmektedir. 17'nci yüzyıl İngilteresinde matlak özgürlük, giderek anarşi'den yana bir hareketin adını benimseyen bu pandomim grubu, daha 1965'lerde, San Francisco'nun Haight-Ashbury mahallesinde bir komün kurdu. Bu komündeki hippiler, kentin kaldırımlarında başıboş dolayan «çiçek çocuklarını» biraraya getirmek için bütün halka çorba ziyafeti çektiler ve bedava mağazalar (free stores) açtılar. Görüşlerini bir manifestoda şöyle özetliyorlardı :

- 1) Gezegenin -yani Dünyanın- kaynakları herkese aittir.
- 2) Herkes teknolojinin ürünlerinden yararlanmalıdır.
- 3) Bu hedefin imkân dahilinde girmesinden önce, tüketim toplumunun üretim fazlası ve artıklarıyla geçinmeğe karar verdik.

Diggers'ler örneğini izleyen kent komünleri fırın, garaj, hukuk danışmanlığı, klinik, lojman gibi bedava hizmetlerin sayısını çoğaltmaya koyuldular. Çalışmalarını «enformasyon merkezleri» aracılığıyla esgüdüm (koordinasyon) yoluna gittiler. Sokak kooperatifleri, her hafta, komünlerin yiyecek ve alet siparişini birleştirdi ve toptancı fiyatından kâr etmek üzere, doğrudan doğruya üreticiden almaya başladılar. Birleşik Amerika'nın doğusundaki hippilerin en büyük toplanma merkezi olan New York'un Lower East Side'inde bir sokak üniversitesi, akademik olmayan bir öğretime girişti ve çeşitli açık oturumlarla, yoldan geçenlerin ilgisini çekmeğe çalıştı.

DOST YAYINLARI SUNAR

Yılmaz GENEY'in

boynu
bükük
öldüler

ORHAN KEMAL
ODDULONU KAZANAN
ROMANI

Birinci Kitapçılarda 320 Sayfa, 20 Lira
BASKISI TÜKENMEK ÜZERE

TOPLUM: — 4

«Underground» (yer-altı) adı verilen hippi basınında siyasal sorunlar öncelik almaktadır. Komünlerin karşılıklı olarak deneylerini birbirlerine aktarmaları ve resmi kurumları serbestçe eleştirmeleri bu yolla mümkün olmaktadır. Bu organlardan bazıları, komünlerin adını taşımakta ve topluma karşı hippilerle Amerikan Yeni Solu arasında köprü kurmağa çalışmaktadırlar.

Siyasi birlikler

1969'da Amerikan gauchiste (son zamanlarda, Batı ülkelerinde, komünist partiler dışındaki sol eylemcilere verilen ad) öğrencilerin ülke çapında örgütlenmiş tek kuruluşu SDS (Students for a Democratic Society = Demokratik Toplum için Öğrenci Örgütü)'nin feshinden bu yana devrimci genç amerikalılardan bazıları, eski siyasal çalışma tarzlarını bırakarak, komün modelinden esinlenmiş birliklere döndüler. Öyle ki, hippiler, amaçlarının siyasal olmadığını açıklamalarına rağmen, Amerikan aşırı solu içinde yeni yapılar ve yeni hedeflerin ortaya çıkmasına çalıştılar; onların etkileri sonucu, hiyerarşiye karşı olma, kendiliğindeki hareket, politikayı günlük yaşamdan ayırmama gibi görüşleri savunular yeni taraftarlar kazandılar.

Hippilerle genç devrimciler arasında kaynaşma çabalarından biri, «Yippy»leridir. «Do It» adlı kitabın yazarı Jerry Rubin ve Avvie Hoffman'ın yönettiği «Yippy»ler, ilkin, Demokrat Parti'nin 1968 büyük kurultayında gösteride bulundular ve Birleşik Amerika başkanlığına bir domuzun seçilmesini önerdiler. Anarşi ve dadaist olan bu kimseler, kurumları altüst etmek için çalışmaktadırlar. Kimi militanlar, onları gayriciddi diye nitelerken, başkaları da hareketi, gerçek bir kültür devriminin ilk entelektüel gösterisi olarak görmektedirler.

Hippilere baskı

Amerikan yetkililerinin kendilerine gösterdiği hoşgörüye rağmen, hippiler, çeşitli baskılarla da karşılaştılar. Hareketlerinin siyasal bir yöne çekilmesi bu yüzden olmuştur. 1969 ilkbaharında Berkeley Üniversitesi kampüsünde bir «Halk bahçesi» kurmak istediklerinde, Üniver-

YAZ AKLINA GELENİ

Istanbul'da bir cinayet işlenmiş. Bavul içinde bir ceset... Bavulun sahibi: Üniversiteli bir genç-kız.

Bütün gazetelerden çıkan sonuç, şu :

Bu genç kız, kendi ifadesine göre, evine zorla giren, geceyi kendisiyle birlikte o evde geçiren, saat 3'lerde kendisine «tecevüz»e yeltenen gencin başına önce lobutla vurmuş, sonra da, gencin yere düşen tabancasını kaptığı gibi, üç el ateş etmiş: ikisi vücuduna, biri kafasına... Sonra da, cesedi bavula yerleştirmiş, denize atmak isterken yakalanmış.

Bu sonuç, ancak, 15 Haziran günlü bütün gazeteler okunduktan sonra çıkarılabilmektedir. Tek bir gazete okuyup da bu sonucu çıkartmak olanaksızdır.

İşte, 15 Haziran günlü gazetelerden bazıları...
Buyrun, birlikte okuyalım :

TERCÜMAN

Kolejli kadın öldürdüğü genci sandık içinde denize atmak isterken yakalandı - Güzel kadının soğukkanlılığı cinayetini gizleyemedi - Sandık cinayeti, şoför Şakir'in, genç kadının hareketlerinden şüphe etmesi sonucu yaptığı bir ihbarla meydana çıkarıldı.

ADALET

Bir genç kız evine zorla girmek isteyen anarşisti öldürdü - Üniversite öğrencisi katil zanlısı Bânu Ergüder cesedi bavula koyup denize atarken yakalandı - Bânu Ergüder (...) önceki gece evine silah zoru ile girdiğini ileri sürdüğü ve Dev-Genç militanı olduğu zannedilen genci öldürdükten sonra..

SON HAVADİS

Kolej güzeli cinayet işledi - Öldürdüğü gencin cesedini denize atarken yakalandı - (...) sandığın bir hayli ağır olması taksi şoförünün şüphesini uyandırmış (...) şoför, Paşabahçe'de durumu polise bildirmiş..

HÜRRIYET

Paşabahçeli şoför Çakar, kendisini Üsküdar'a götürmesini isteyen genç kızın elindeki sandığı alıp arabanın bagajına koydu. Genç kız da arabaya bindi ve hareket ettiler. Ancak, iki yüz metre gitmemişlerdi ki arkadan gelen bir başka araba yollarını kesti. O arabadan inen bir bekleci kızın bindiği arabanın bagajını açtırdı. Oradan sandığı indirtiler. Sandık içinde iki büküm olmuş bir gencin cesedi ortaya çıktı. (Resimaltı)-

GÜNAYDIN

Kolejli kızın cinayeti - Sevgilisini balta ile ikiye bölüp bavula koydu! - Bânu'nun halinden şüphelenen bekleci onu kaçakçı zannetti ve karakola götürdü. - «Bavulu tam denize atarken yakalandım» dedi (resimaltı)- Gece yarısı elinde koca bir bavulla deniz kenarında dolaşırken kaçakçı zannedip dik-kati çeken genç kız bir bekleci tarafından görülüp yakalanarak Paşabahçe Karakolu'na getirilmiştir.

AKŞAM

Öldürdüğü genci denize atarken yakalandı - (...) Bânu, Paşabahçe'de bir taksiye binmek istemiş, ancak şoför bavulun ağır olduğunu görünce şüphelenmiş ve, «Bunun içinde ne var?» diye sormuştur. Genç kız, «Kitaplarımı var, bunun için ağır bavul..» cevabını vermiştir. Şoför, bu cevapla da tatmin olmayınca durumu polise bildirmiştir. Derhal olay yerine gelen polisler, genç Üniversite öğrencisi kızın elindeki bavulla bir kayığa binerken yakalanmışlardır.

MİLLİYET

Esrarengiz bir cinayet - (...) ancak ilk arabanın şoförü durumu Paşabahçe Karakolu'na bildirdiğinden yolda arabayı çeviren polisler bagajdaki sandığı açınca cesetle karşılaşmışlardır...

CUMHURİYET

Üniversiteli genç bir kız esrar dolu bir cinayet işledi - Olay, Paşabahçe'de önceki gece, öldürülen gencin cesedini bilmeyerek taşıyan taksi şoförünün polise ihbarı üzerine ortaya çıkmıştır.

Görülmesi gibi, ortada bir «olay» vardır ve bu «olay», basına, Polis bültenlerinden aktarılmıştır. Ellerindeki tek bülteni bile kendi niyetlerine göre alabora eden gazeteler, okurun karşısına işte bu şekilde çıkmaktadırlar. Hele genç kızın ifadesi ve oturduğu dairede bulunan eşyanın cinsi hakkındaki bilgiler, 15 Haziran günlü bütün gazetelerde başka türlüdür. Yerimiz elvermediği için, bu tutarsızlıkların hepsini buraya aktaramadık. Aktarabilirsek, TOPLUM okurları, son derece eğlenceli bir durumla karşı karşıya gelirlerdi.

Acaba bu basın, öbür olayları ve sözleri nasıl yansıtıyor ki okura?

Doğrusu, ilginç bir konu!

site yetkililerinin çağıracağı güvenlik kuvvetleriyle karşılaştılar. Bir gösterici, kurşunla öldürüldü. Daha sonraki aylarda birçok hippî, Vietnam savaşına karşı düzenlenen gösterilere katıldı.

Aynı dönemde, 1969 ağustosun'da New York yakınındaki Woodstock'ta dev pop müzik festivali yapıldı. Yarım milyon genç, üç gün, barış ve kardeşlik işareti altında toplandı ve hiçbir olay çıkmadı. Bu eğlence ve uyanık yapımcıların bu münasebetle çevirdikleri film, büyük bir ticarî başarı sağladı. Bu olay,

hippilerin kullandıkları veya imal ettikleri «psychedelique» kültürün plâk, duvara asılan küçük resimli afiş (poster), elbise, mücevher ve çeşitli uyuşturucu maddenin, hippilerin istememesine rağmen, geniş bir pazarı bulunduğunu gösterdi. Tüketim toplumuna atfedilen bütün davalar burada da belirdi.

Bu yeni çıkmazdan kurtulabilmek için hippiler, kirlenme ve doğal çevrenin bozulması sorunlarını gündeme aldılar. AED'de kullanılan adıyla çevre bilim (écology), insanı doğayla bağdaştırmak ve günümüzde-

ki toplumsal sisteme saldırıya geçmek için onlara iki yönden uygun gözüktü. Hippileri, topluma şu veya bu nedenle karşı çıkanları, izcileri biraraya getiren «écogroupe»lar, sanayinin kirlettiği imarları temizlemeğe giriştiler. Ancak, aynı anda Amerikan hükümetinin çevreyi korumak için aldığı çok daha etkili tedbirler, bu halk sağlığı hareketinin devrimci değerini ortadan kaldırdı. Ekolojik hippiler, bazılarında göre büyük, fakat aynı zamanda sembolik değeri bulunan bir kabahatle, referansızla suçlandılar.

SSK

Antonine'nin raporu

Şu günlerde Türk siyasal, ekonomik ve sosyal hayatının en önemli konusu, önümüzdeki haftanın başında toplanacak olan SSK (Sosyal Sigortalar Kurumu) Genel Kuruludur. Her yıl yapılmakta olan genel kurulda yöneticileri seçilecek, seçilmeyen yöneticiler de hesap vereceklerdir.

Seçime dayanmayan 12 Mart hükümetlerinin bile büyük bir dikkat ve endişe ile sözünü ettikleri «Sigorta mevzuatını iyileştirme tedbirleri», bu genel kurulda enine boyuna tartışılacaktır. SSK Genel Müdürü Cihat Övül'ün imzasını taşıyan «SSK-1971 Yılı Çalışma Raporu»nda, bu tartışmaların esası olarak, bir yabancı raporunu sunulmuştur. Geçen yıl, ekim ayında gelen ve altı aya yakın bir süre Türkiye'de kalarak sigorta mevzuatını, SSK'nun mali ve idari yapısını inceleyen Uluslararası Çalışma Teşkilatı uzmanı Antonine Zelenka raporunda korkunç bir tablo çizmiştir.

Zelenka, Kurumun, fillen çalıştıkları sırada prim almadığı kişilere aylık ödemediğini ve kanunla bu aylığın her yıl daha da artırılmasını hükme bağladığını ifade ettiği raporunda, kanun değiştirilmediği takdirde, Kurumun, gelirlerini artırma yolunu seçeceği ve böylece primlerin artırılması usulüne gidileceği tehlikesine işaret etmiştir.

Zelenka, Kurumun mali yükünü hafifletmek için bazı tedbirler önermiştir. Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürü Cihat Övül, çalışma raporuna bu tedbirlerin bir kısmını alırken, bu tedbirlerin mevzuata geçirilmesini sağlamak için şimdiden çalışmalara başlandığını kaydetmiştir. 1 milyon 404 bin sigortalıyı doğrudan, 15 milyon yurttaş da ya ailesindeki sigortalılar, ya da emeklilik ilişkileri yüzünden dolayı olarak ilgilendiren bu tedbirlerin tartışması herhalde sadece SSK'nun Genel Kurulunda yapılmıyacaktır. Sosyal Sigortalar «alınmış bir hak» ve Türk işçileri bu haklarında hiç bir şekilde kısıntıya razı olmayacaklarını ortaya koymuşlardır.

Raporda önerilen tedbirler

Antonine Zelenka, raporunda 11

tedbir tavsiye etmiştir. Mali tedbirler, raporda şöyle sıralanmıştır :

1. Eski hizmet belgelerinin verilebilmesi için, oldukça yakın bir sınır tarihin tespiti gereklidir. Bu tarih 31 mart veya 30 haziran 1972 olabilir. Keza, borçlanma talepleri için de bir limit gereklidir.

2. Malüllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları için tarif olunan «sigortalılık süresi» yerine en az 120 günlük ve primleri ödenmiş bir takvim yılı «sigortalı yılı» olarak kabul edilmelidir.

3. Yaşlılık aylığında en az yaş haddi tanınması gereklidir.

4. Aylığa hak kazanmak için erkeklerde 60, kadınlarda 55 yaş haddelerine yeniden dönülmelidir.

5. Aylığa hak kazanmak için hafifletilmiş şartlar korunulabilir. Madenciler hakkında bu hükümlerin uygulanabilmesi için, sigortalının maden işletmelerindeki hizmetinin, en az, 15 sigorta yılı sigortalı olmasına bağlanmalıdır.

6. Malüllük aylığı, en az üç yıl malüllük halinin vukubulduğu takvim yılına tekaddüm eden 5 yıl içinde olmak şartıyla, en az 5 sigorta yılını doldurmuş işçilere bağlanmalıdır.

7. Yaşlılık aylığı için tespit edilen yaş haddine ulaşmış olan sigortalıların malüllük aylığı talep edemeyecekleri, ancak yaşlılık aylığına hak kazanabilecekleri kanunda öngörülmelidir.

8. Sigortalının ölümü halinde hak sahiplerine aylık bağlanabilmesi için sigortalının ölüm tarihinde malüllük sigortasında öngörülen şartları yerine getirmiş olması; veya yaş haddinden yukarıda ölmüş ise, en az 15 sigorta yılını doldurmuş olması şartı aranmalıdır.

9. Erkeklerde 55, kadınlarda 50 yaşından sonraki her yıl için verilen yüzde 1 aylık oranı yükseltilmesi, 25

sigorta yılından fazla sigortalılar için uygulanmalıdır.

10. Bu yaşlardan düşük emekliliklerde her yaş için yüzde 0,5 oranındaki azaltma 25 yıldan noksan sigortalılarda yüzde 1'e, tercihan yüzde 2'ye çıkartılmalıdır.

11. Malüllük ve yaşlılık aylığının en az tutarının, aylığın hesabında esas olan ortalama yıllık kazançtan daha fazla olamayacağını belirten bir hüküm getirilmelidir.

Zarar eden yine işçi!

Yukarıdaki tedbirlere şöyle bir göz gezdirenler, bu tedbirleri hazırlayanın, iş ve çalışma hayatını düzenleyen en üst uluslararası kuruluşun önemli bir uzmanı olduğunu gözönünde tutarlarsa, büyük bir ihtimalle, SSK'nun, içinde bulunduğu mali çıkmazdan kurtarılması için gerekli tedbirlerin bunlar olduğunu sanacaklardır. Oysa, Zelenka ve ona yardım eden DPT uzmanları, SSK'nun emeklilik aylığını 975 lira olarak almayı uman bir işçiye 955 lira vererek onun şevkini kırmaktan başka bir işin planını yapmamışlardır. Üstelik, SSK ile ilgili olanlar iyice bilmektedirler ki, aylıklardan kesilecek 20'er lira ile ne mali kriz atlatılacak, ne de «İş hayatı daha çekici hale getirilecektir».

Oysa, SSK'nun 91 milyon liraalık alacağı, tahkim ve tecil edilmiş bulunmaktadır. Ayrıca Kurum, 36 milyon lira sanayi kredisi vermiştir. Yönetim giderleri ise 271 milyon lirayı bulmuştur. Emekli Sandığı gibi, gelirinin büyük bir kısmını işletmek için gayrimenkul ve işletmecilik yerine tahvil yatırma yolunu seçtiği için fonlarındaki artış fazla büyük olmamaktadır. SSK'nun, gelirlerini tedbirli ve her türlü tehlikeden uzak olarak kullanması elbette takdir edilmesi gereken bir tutumdur. Ancak, bir yılda 419 milyon lira getiren tahvil yolu, sonunda, işçilerin emekli aylıklarından 20 liraalık kesintiler yapmayı zorunlu kılmaktadır.

SSK'nun bu yılki 27'nci Genel Kurul toplantısı, bu bakımdan, oldukça tartışılmalı geçeceğe benzemektedir.

Nitekim, haftanın başında, Uluslararası Çalışma Teşkilatı'nın Cenevre'de yapılan yıllık kongresinden dönen Türk-İş Genel Sekreteri Halil Tunç bir demec verdi ve Başbakanı «İşçilerin sosyal haklarından geriye dönüş yapılmayacağı» yolunda teminat vermeye çağırarak, «bu teminat verilmezse, Sosyal Sigortalar Genel Kurulu, hırçın bir havada geçecektir» dedi. Tunç, bu arada, «hükümetin her fırsattan yararlanarak, özel teşebbüse teminat vermekte olduğunu» da belirtti,

BİR İŞÇİ

Sosyal haklarında dönüş mü?

Ankara'nın taşına bak !

ALİ GÜNGÖR

Çiftçi sözcüğüne anlam kazandıran topraktır. Çiftsiz toprak, toprak diye düşünülürse de, topraksız çiftçi, çiftçi diye düşünülemez. Doğal değil, yapaydır bu. İnsanın kalb makinasıyla yaşaması gibi birşey... Topraksız çiftçiliğin yaşamı doğal olmadığı kadar, güvenceli de değildir. Bir operasyonla, çiftçi sözcüğünün anlamıyla kavranılan doğal yaşama geri getirmekle kazandırılır yaşamın yarına olacak güvencesi. Gayrisi, ameliyat masasında yapay bir yöntemle belirsiz geleceğe güvencesizce soluklanarak can çekişen bir hasta olduğu gibi, yaşam tabansız ve tutarsız bir kavramdır da.

Son yıllarda açılan sosyo-ekonomik ve sosyo-politik tartışmaların tarımsal sorunlarla ilgili bölümünde, tarım düzeninde asırlardan beri var olagelen «topraksız çiftçi» olgusundan, deyimin gerçek anlamından yoksun olarak tabii bir kavrammış gibi söz edilmektedir. Gerçekte, bu olgu gibi, çağın bilimsel ve akale verilerine ters düşen ve insanlık değerleriyle çelişki halinde olan pek çok olguyu içeren geleneksel tarım düzenimize bağlı toplumsal bün-yemizde, bu gelişmelerin nedeni olan rahatsızlık, yüzyıllardır alttan alta sürer gelir. Toplum ve toplum içinde bireyi değer tanıyan bu çağdışı düzenin bün-yesindeki rahatsızlık, bu olguların olumsuzluğunun kurbanı durumunda olan toplum kesimlerinin protestosu olarak yer yer kanayan bir yara şeklinde ortaya çıkar.

Zaman olur Viranşehir'de gün görür bu yara. Zaman olur Elmalı'da, Göllüce'de, Atalan'da vb. vurur yüzeye. Bu yüzeye vuruşta bir yapaydan doğala dönüş; çağın insanlık değerleriyle bilimsel ve akale verilerine sahip çıkma istemi vardır alttan alta... Ezilmişliğin ezmişliğe reaksiyonu, asırların güçsüzlüğünün güç olmasıdır güçlüğün karşısında. Buna karşı, güçlü yanında bir güç daha bulur, güçlüğünü korumak ve de devam ettirmek için. Güçlünden yana çıkan, toplumun karşı konulmaz en büyük kurumsal gücüdür. Sonuç olarak daha bir ezilir ezilmişlik bunca asırdır ezilmişliğinin de ötesinde. Tutkular, özelemler, umutlar ağıtla-

sır acıyla burulan dudaklarda. Çiftçi insanın dünden gelen ezgisi yarımlara uzanarak sürer gider düzensizliğin düzeni içerisinde...

Anlatacağımız olay, gücünün güçsüze karşı gücünü artırmada devlet gücünden yararlanmasının ve bunu bir aşama olarak kullanmasının tipik bir örneğini teşkil eder : Ankara-Ayas yolunun 20. Km. sinde iki yıl öncesine kadar Topçu Atış Poligonu kuruludur. Atış günleri Ankara-İstanbul iki tarafta, eli süngüli yağız Mehmetçiklerce durdurulan arabaların sürücü ve yolcuları da anımsarlar bu askerî birliğin varlığını. Batıdan doğuya doğru dar bir serit halinde uzanan Topçu Atış sahası, Ankara-İstanbul yolunu keserek sağdaki dağın eteklerine doğru uzanır.

1930'larda istimlak edilmiştir bu saha. Murted Ovasının Belören dağı eteklerinde son bulduğu alanda, kuzeyden güneye doğru akarken bir kavisle güney-batı yönüne doğru akan Ovaçay'ın iki yanında uzanır. Ova, burada son bulmak üzereyken küçük bir inişle alçalarak az sonra Belören dağlarına eklenir. Doğudan güney-batıda Zîr boğazına doğru uzanan bir vadi gibidir. Topçu Atış sahası. Kıraç Murted Ovası, vadinin kuzey yamacından kaynaklanan sularla ve ortadan süzülen Ova çayıyla burada daha bir zenginleşir.

İstimlakden önce mülkiyet yaygındır burada. Halkla ağa, halkça ve ağaca yararlanmaktadır doğanın bu zenginliğinden. İstimlakden sonra durum değişir: Saha «Yasak Bölge» ilan edilmiştir. Uygulama halka karşı başarılı olur. Üç köydeki çevre ağaları (Saray köyden Mazhar İskender, Susuz'dan Şerafettin Yıldırım. ki kendisi ilkökul mezunu olup, halen AP Ankara milletvekilidir. İlyakut'tan Şükrü ağa) bulurlar yasaktan kurtulmanın yolunu ve aralarında bir güzel pay ederler Topçu Atış sahasına

ait verimli toprakları. Bu paylaşmadan kısa bir süre sonra halka karşı yaşamın uygulamasının bizzat yürütücülüğünü üstlenirler. Bu yasaklama yıllar yılı, halktan hiç kimsenin bu sahaya ayak bastırılmaması ve halka ait hayvan sürülerinin sulanmak için bile olsa çaya indirilmemesi şeklinde uygulanır.

Böylece vadinin tarımsal zenginliği devletin istimlak uygulaması aşamasıyla ağaların tekeli istifadesine geçmiştir. Yıllar içinde Ankara'da imar faaliyetlerinin gelişme göstermesiyle buradaki bir başka kaynak daha önem kazanır. Bu, Ovaçay'ın sürükleyip getirdiği kumdur. İşçiler toplanır, makineler satın alınır, daha olmazsa başkasına kiraya verilererek -ağalarca ayrı ayrı uygulamalarla- doğanın bu kaynağından da yerel uygulamalarla azami ölçüde yararlanılmaya başlanır. Doğruluk derecesi bilinmeyen birçok söylenti dolaymaktadır. Ancak, bilinen bir şey varsa o da, ağaların bu sahadan bir an bile el çekmedikleridir. İki yıl önce Poligondaki askerî birlik ayrılmıştır. Halk arasında, bu alanın Şeker Bankça tel örgüsüyle çevrilerle pancar üretiminde ve fidan yetiştirilmesinde kullanılacağı- halkın kendi özlemi ve isteminden mi beri gelir acaba?- söylentisi doludur. Ama bu anlama gelecek hiç bir uygulama görülmez iki yıldır. Yine ağaların elindedir bu zengin alanın kullanımı. Ağaların zengin harcamalarının finanse eder bura geliri. Buradan elde ettiği kazançla ağa gücünü biraz daha artırarak daha da ağalaşırken, halk da kendi olanaklarıyla biraz daha yoksullaşır her yıl.

Ağa, ağaca sürdürürken gücümüz tarım düzeni ve ona bağlı sosyal düzende; ağanın hayvanı ağanın hayvanınca; halk halkça ve halkın hayvanı da halkın hayvanınca sürdürür yaşamını. Güçlü güçlünden yanadır bu düzende ve de güçsüze karşı.

Politik geziler

Vietnam ne olacak?

Geçtiğimiz hafta perşembe günü, Sovyetler Birliği Yüksek Şura Prezidyumu Başkanı Nikolay Podgorni, Kalküta'da Hindli liderlerle görüştüktan sonra Hanoi'ye giderken, Nixon'un ünlü ulusal güvenlik işleri danışmanı Dr. Henry Kissinger de Pekin'e hareket ediyordu.

Dr. Kissinger'in gezisiyle ilgili sözcüsü Ronald Ziegler, iki ziyaret arasında hiçbir ilişki bulunmadığını söyledi ama, Vietnam konusunun da Çinli liderlerle görüşülebileceğini belirtti. Öte yandan, Podgorni'nin Kalküta'daki sözleri de yankılar uyandırdı: «Vietnam sorunu kısa zamanda çözüme kavuşturulmalı ve Amerikan bombardımanı durdurulmalıdır.»

Podgorni, gezinin sonunda, Paris barış görüşmelerinin yeniden başlayacağını da açıkladı. Şu anda, zihinleri uğraştıran soru şudur. Bu ziyaretler sonucu, Vietnam konusunda gelişme sağlanabilecek mi?

Siyasi çevreler, bunu mümkün görmektedirler. ABD'nin, Podgorni'nin Hanoi ziyareti münasebetiyle Hanoi çevresinin bombalanmasını geçici olarak durdurması, bu bakımdan, olumlu karşılandı. Ancak, öteki askerî ve stratejik hedeflerin bombalanmasına ara verilmedi.

Jet avcı bombardıman uçakları

ve dev B-52'ler, Dong Hoi limanı çevresindeki tesislere yüzlerce ton bomba yağdırarak, Güneye sevkedilmek

İSVİÇRE

Iran Şahının İsviçre'yi ziyareti, olaylara yol-açtı. Şahi Zürih'te 500 bin kişi protesto etti. Rıza Şah Pehlevi, Cenevre Birleşmiş Milletler binasında, Uluslararası İşçi Örgütü'nün toplantısında konuşurken Arap delegeler salonu terkettiler.

İNGİLTERE

İki ay süren görüşmelerden sonra İngiliz demiryolu işçileri, ücretlerinde yüzde 13,5 bir artış sağladılar. Bu artış, sendikaların bir zaferi olarak nitelenmektedir.

KUZEY İRLANDA

İrlanda Cumhuriyet ordusunun geçici yöresel kanadının ateş-kes çağrısını İngiliz hükümeti reddetti. İrlanda Cumhuriyet ordusu, bunun üzerine, tedhiş hareketlerini genişleteceğini bildirdi. İngiltere ise, protestan aşırılarına karşı Adaya ek bir piyade birliği gönderdi.

ÇEVRE SORUNLARI

İki hafta süren çevre sorunları konferansı Stokholm'de kapanırken, sonuç umutsuz değildi. Kalkınma yolundaki ülkeler, Konferansta, kalkınma ve ihracatlarını engelliyebilecek nitelikte çevreyi savunma tedbirlerine karşı kendilerini koruyacak, hattâ bu tedbirlerin yol-açacağı zararları gidecek birçok tavsiye kararını kabul ettiler. Bu konferans, bir başlangıçtır. Çevre sorun-

Ancak, bütün sorunların bir den çözümü düşünülemezcelelerinin gereken önemle ele alınmağa başlaması, kuşkusuz, başka sorunlar doğuracaktır. Zinden, çalışmalar gene de olumlu karşılandı.

JAPONYA

Japonya Başbakanı ve Liberal Demokrat Parti lideri, 71 yaşındaki Eisaku Sato, 1964'den beri başında bulunduğu partisinin liderliğinden ayrılacağını açıkladı. Japon anayasasına göre, çoğunluk partisi lideri, otomatik olarak başbakan olduğundan, 5 temmuz'da partisinin kongresince seçilecek yeni başkan, imparator tarafından, başbakanlığa getirilecektir. En önemli adaylar, Dışişleri bakanı Takeo Fukudo ve Dış ticaret endüstrisi bakanı Takeo Onako'dur.

Sato, son yaptığı konuşmada, barış ülküsüne bağlılığını ve yeni başbakanın en önemli görevinin Pekin hükümetiyle normal ilişkiler kurulmasını sağlamak olduğunu belirtti.

ŞİLİ

12 Haziran'da, Şili hükümetinin bütün bakanları, Başkan Salvador Allende'ye istifalarını sundular. Başkan Allende'nin, yeni kuracağı hükümetin siyasal ve iktisadi çizgisinde önemli değişiklikler getireceği öne sürülmektedir. Dış politika gözlemcileri, Allende'nin, edindiği deneylerin ışığında, daha ilımlı bir yol tutacağı katımsındalar.

üzere depolanan savaş malzemesini imhaya çalıştılar.

Cevapsız kalan sorular

Güney Vietnam'da yeniden başlayan savaşın üçüncü ayı sona ererken, kara çatışmaları bir hafifleyip bir artmaktadır. Son gelen haberlere göre, Orta yaylalardaki Binh Dinh eyaletinde, Saygon ve Hanoi kuvvetleri, kanlı çatışmalardan ölü ve yaralı vererek çıkmışlardır. Saygon komutanlığına göre, 46 Kuzey Vietnam askerine karşılık, hükümet kuvvetlerinin -Güney'in- verdiği ölü sayısı, 17'dir.

Kissinger'in Çin'e gidişi, dünya barışı bakımından önemli sonuçlara yol açabilecek midir? Bu, henüz belli değildir. Ancak gezi, Çin'de önemli kararlar alındığının ileri sürüldüğü günlere rastlamaktadır.

Hongkong'da yayınlanan South

Atilla İlhan

hangisi batı?

"HANGİ SOL'un kavgacı yazarı" baticılık" konusuna eğiliyor!

bilgi yayinevi

(TOPLUM: 3)

China Morning Post gazetesine göre, Mao ağır hastadır ve Başbakan Çu En-lay başkanlığında toplanan Çin Komünist Partisi Merkez Komitesi, Mao'dan sonraki lider sorununu görüşmüştür. Ne karar alınmıştır? Mao gerçekten hasta mıdır?

Her zaman olduğu gibi, bir sır perdesi, bütün bu soruların cevaplarını bilmeyen bir tarihe ertelemektedir.

Kıbrıs

Atina'ya rüşvet mi?

Makarios, beklenen kabine değişikliğini, geçtiğimiz haftanın ortalarında yaptı, 10 bakanı 7'sini değiştirdi.

Yunanistan cunta hükümetinin, bu şubat ayında, Kıbrıs Rum hükümetine bir nota vererek, Grivasçıları da içine alacak bir Millî Birlik hükümeti kurulmasını istemesinden beri, Makarios'un böyle bir değişikliği yapması bekleniyordu.

Yeni kabine de tamamen Makarios taraftarlarından kurulmuştur. Makarios, Atina hükümetinin hoşuna gitmeyen bazı bakanları kabine dışında bırakarak Atina'nın gönlünü alma yönüne gitmiştir. Nitekim, Yunan Dışişleri bakan yardımcısı Ksantopoulos Palamas, kabineyi olumlu karşıladıklarını bildirmiştir.

Grivas taraftarları ise, Grivas'ın, kabinedeki hiçbir adı benimsemediğini belirttiler.

Kabinede değişmeyen üç bakan, eski kabinede Adalet, şimdiki İçişleri bakanı Yorgo Yuannides, Maliye bakanı Andreas Patsalides ve Sağlık bakanı Mihail Glikis'tir. Yeni Dışişleri bakanı ise Yani Hristofides'tir.

Kıbrıs Rum topluluğu, çatışmaların başlamasından yararlanarak, kabineyi, Kıbrıs anayasasının kesin hükmüne rağmen, tamamen rumlardan kurmuştur. Oysa anayasaya göre, Rumlara 7, Türklere 3 bakanlık ayrılmıştır.

Fransa

Yarın kaygısı

Fransa'da sanayi kesiminde huzursuzluk var. Polis ve yargıçlar bile bunun etkisi altında kalmış durumdadır. Toplum polisi CRS, çalışma koşullarının geliştirilmesi isteğiyle protestoda bulundu. Yargıçlar ise, sendika kurarak, bağımsızlıklarını teminat altına almak istiyorlar. Fransa'nın en büyük iki işçi sendikası -Genel İş Sendikası ile Fransız İş Konfederasyonu-, 23 haziranda,

TÜRKİYE NOTLARI

NİMET ARZIK

bir gün sürecek bir eşi durdurma çağrısında bulundular. İşçiler, 60 yaşında emekliye ayrılmayı ve ayda en-az 1000 Frank (2500 TL.) ücret istemektedirler.

F. Almanya

Seçimler konuşuluyor

Başbakan Willy Brandt, Kasım ayına kadar bütçeyi parlamentoda geçiremezse seçimleri öne alacağını bildirdi. Normal olarak seçim-

Sevmek isterdim babamı

Piyesin adı, bu. Ben de kimleri sevmek isterdim bilerseniz, sevmek kolay değil. Piyes zaten sevmenin zorluğunu belirtiyor.

Ankara'nın zevkleri şu anda kısıntılı: Tiyatrolar kapanık. İnsanlar göçmeğe başladı. Bu mevsimde başkente olan bağ gevşek. Kışın sıkışıyor. Buna rağmen, Devlet Başkanından tutun Altemur Kılıç'a kadar, herkes hazırda prömyerde. Prömyer de, hani o kadar şaşılağı değildi. Zamanlar... diyecek olursunuz...

— N'o, Nimet Arzıkım, zamanların nesi var?

— Nesi olacak? Gül gülistan ve bülbüllük zamanlar. Bakın, Demirel bile nice sakıyor (Sesini duyuruyor anlamında kullanıyorum). O arada da selâm yollarım kendisine, ve tebrik ederim, bunca toparladı vaziyetini diye. Maestro o, maestro!. Maestroları sevmezsem de severim!..

Gelelim prömyere...

Salonun bir özelliği var. Geçkin perdesi, kızılıktan vazgeçmiş pembebeleşmiş... Bir de fuayenin özelliği var. Bıçak yemişcesine, küreklerinin ortasına soğuğu yediriyor insanlara... Kimseçikler tedbir de alamıyor! Yeşil bankın karşısında, daha piyes başlamadan, üçlü bir grup duruyordu: Melen, Arar ve de... Altemur Kılıç... Karşılarında eşler oturuyordu... Bayan Melen, Bayan Arar, Bayan Kılıç.

Bayan Melen, neyse oydu, sade, kendi halinde, dengeli... Öbürleri de öyle. Artık büyük bir alayız ya... Bebeleri de getiriyorlardı bazıları prömyere. Ben taraftarım... Bayan Arar'ın yanında çok güzel bir kız vardı. İsmet Sezgin de küçük kızını beraberinde getirmişti. Fotoğrafçı Mehmet Sürenkök de acar oğlunu...

Ferit Melen, Başbakan, itifakardı, gülümserdi, dolayıyordu, baş selâmlarıyla. Hava normaldi. Öyle bir atılım ve atış yoktu, ille Başbakana değineceğim diye Başbakana, eskiden olduğu gibi.

— Hangi eskiden? Çok eskidenler var...

— Demirel zamanındaki eskiden! Son sultanı başbakan galiba o oldu. Şimdi herkes eşit vatandaş... Esitçe...

Vücuduna oturan dar, mor blüzlü, yuvarlak yakaşının etrafında madeni yuvarlaklı Esin Avşar, gi-

ler, 1973 eylülünde yapılacaktı. Hristiyan Demokrat muhalefetin lideri Rainer Barzel ise Brandt'ın, başarsızlığını itiraf etmesini istiyor. Barzel'e göre, Brandt'ın ya istifa etmesi, ya da güven oyuna başvurmanın gerekmektedir.

Barzel'in sözleri oldukça ilgi çekici. «Halkın oyuna hazırında da başvurulabilir; eğer nisan ayında başbakanlık bütçesi geri çevrildiğinde federal hükümet gerektiği gibi davranabilseydi» demektedir.

Öteyandan, Batı Almanya Dışiş-

Ben de kimleri sevmek isterdim bilseniz.. Ama sevmek kolay değil..

Yım kuşam bakımından tek goze çarpancı. Otakı namımlar, pek süslenmeğe vakit harcamamışlardı. Bayan Arar'ı unutuyordum; siyah-beyaz, piyedöplü döpiyesiyle... Havası vardı. Oturuşunu İngiltere kıraliçesi kiskanablirdi zerafetinde...

Devlet Başkanı girince, herzamanki dalgalanma oldu. Ev sahibi durumunda Melen, kendisine doğru ilerledi...

Biraz da hafif pırlıtlı parıtlı bir hayattan söz edelim dedim bu seferleyin.

PIYES

İnsan, piyesi, o, Kenter'lerin İstanbul'daki navalı tiyatrosunda daha iyi seyredabiliyor... Konusu mu?... İsmi üstünde: «Sevmek isterdim babamı»... Bize de uygun... Favori ve uzun saç düşmanı, ve dünyanın islâhı bunların karkulmasında gören babaları sevmek güç...

Piyesteki baba, yaşlıydı. Daha çocuksu, daha vahşiyâne, daha belirli şekilde egoistti, son derece sevimli bir annenin yanında. Bütün dünya, çocuklarının mutluluğu dahil, kendi etrafında dönmeliydi. Dönmediği zaman, zavallılığı, âcizliği meydana çıkıyordu. Hemencilik, fırsatını bulursa, dişlenmeğe turnaklanmağa hazır bir âcizlik...

Yıldız ve Müşfik Kenter: İçeriye girince, amerikahydılar... Piyesin icabınca. Müşfik Kenter'in yanında oyunu daha sönük ve sun'î kalıyordu. Yıldız'ın Gene de iyi oyundu. Gene sahne alışılmışlığı vardı, ama, rolün derisine tam giremiyordu. Sonra çeviri de ona yardım etmiyordu. «Bir tanem... bir tanem» diye oğluna hitabı bile havada kalıyordu. O «bir tanem»yi her seferinde başka bir kelimeyle çevirmeliydi Türkçeye. Müşfik Kenter'in, aktör olarak büyüklüğü, yalnızken daha da devleşiyordu. Piyesin bir yerinde, artık numaralarından bıkmış oğlu boğazına sarılınca, onun bir korkusu vardı ki, hafızadan silemiyeceğim... Adetâ boşalmış bir çuval gibi oluyordu. Ben öyle korkanları, değişik olaylarda çok gördüm.

Amerikan esprisi öyle birşeydir ki, bizlerin o esprilere gülmesi imkânsız. Yıldız Kenter de bu fikirdeydi ki, attığı kahkahalar mekanikti. İçtenlik-sizdi. Ve... fazla boldu.

Robert Anderson, öyle bir yazar ki, oyuncuya imkân veren ve fakat yardım etmiyen, ne dekorunda, ne hiçbir şeyinde... «Sana bu imkânları veriyorum, istediğini yap» der bir hali vardır. Bu tutumda tek ezilmiyen, Müşfik Kenter'di.

Tabut seçme sahnesini hatırlıyor musunuz? Hani, ortada tabut olmadan tabut seçmek... Tabut ortada olsa, hem seyirci için kolay, hem aktör için... Orada, Müşfik Kenter, pahalı tabutları es geçip, iki ucuz tabut arasında, gösterişli bir karar verirken çok çetin bir dönemeçli, büyük bir aktör nefesiyle başardı.

Oğul Şükran Güngör, ebeveyninin yanında, genel ve semall itibarıyla, fazla «yerli» kalıyordu. Fazla alaturka. Finali fena değildi. En iyi, bitirişte oynadı. Ama bitiriş, şakır şakır ağladığından, kolay etkili bir finaldi. Seyirci alkışlar, şakır şakır ağlayışları. Güçlü rolü. Çok nüanslıydı. Sevgiyle nefreti bir arada vermeliydi. Oyununun seyredilebilmesi bile bir başarıydı.

Aktörlerden bir de baştaki, hammal, filozof tutumuyla, ve mizahtan anlar enterpretasyonuyla dikkatli çektii: Ersin Sanver.

Aktörler, ekip oyunu çıkartmağa uğraşıyorlardı. Özel tiyatroların iyilerinde, ekip oyunu iyidir. Burada da iyiydi, hele ekip oyunu çıkartma çabaları... Bir aktör, öbürünü söndürmek istemiyordu, aksine, omuzluyordu...

Piyes ibtti. Nedense, sayın Devlet Başkanının gönderdiği dev sepet, fuayede durdu, sahneye gönderilmedi. Yeni bir âdet mi ki, çiçeğin sahneye gönderilmemesi? Seyirci, alkışlarda, Müşfik Kenter'in hakkını verdi.

Dev bir aktör, Müşfik Kenter. Dev dev dev. Her söyleyişimde cücelerden bir adım daha uzaklaşım gibi geliyor bana ve ferahlık duyuyorum.

Yahu, herkes bunca protokolünü niye şaşırması ki, Devlet Başkanının çıkışı beklenmedi. Herkes eşni koluna kapıp, dışardaki yağmurlu havaya, taksii ayarlamak için daldı.

Ankaralılar, değişik bir hava yaşamışlardı. Mersii Kenter'lere, bu değişik havayı yaşadıkları için...

elri bakanı Walter Scheel'in 13-15 haziranda Madrid'e yaptığı ziyarette özellikle Avrupa güvenliği konferansı konuşuldu. Batı Almanya, İspanya'nın, daha uzun süre, Doğu Almanya'yı tanımayacağına güvenmektedir.

Baader-Meinhoff çetesinin iki liderinden Andreas Baader'in 1 haziranda Frankfurt'ta yakalanmasından sonra, 2 numaralı lider, 37 yaşındaki Ulrike Meinhoff adlı kadın gazeteci de 15 haziran akşamı Hannover'de tutuklandı.

ABD

Nixon yolcu mu?

Şu günlerde Senato, askeri yardımları eleştirmektedir. Bu yılki askeri yardım programı, 1,7 milyar dolar. Senatör William Proxmire'e göre, askeri yardım yapılan ülkelerde gereğinden çok sayıda amiral ve general bulundurulmaktadır. Birçok halde, bunların maaşları toplamı, o ülkeye yapılan yardımı aşmaktadır.

Demokrat Parti başkan adaylarından senatör George McGovern, Teksas'taki ön-seçimlerde de büyük başarı kazanarak, kendisini destekleyen delege sayısını 1003'e yükseltti. McGovern'in, temmuz'da Miami'de toplanacak kurultayda Nixon'a karşı aday olabilmesi için 1509 oya ihtiyacı var. Gözlemciler göre, bu rakam «çantada keklik»tir.. New Jersey, New Mexico, Güney Dakota, California ve Teksas'ta kazanan McGovern'in «iyi gittiği» söylenmektedir.

Mengü Ertel

Bir grafik ustası

Yurt dışında adını her geçen gün biraz daha duyurmağa başlayan bir grafik sanatçımız var: Mengü Ertel. İlk kez 1968 yılında İstanbul'da açtığı tiyatro afişleri sergisiyle Türk sanat çevrelerinde büyük ilgi uyandırmış olan Ertel, daha sonra, bu sergilerini Ankara ve İzmir'de tekrarladı. 1971'de yeni çalışmalarını da sergileyince, adı birden yurt dışında duyulmağa başladı. Bunun üzerine, iki sergisini birleştiren Mengü Ertel, 88 afişlik sergisini Avrupa'nın önemli birkaç ülkesinin önemli kentlerinde sanatseverlere sunmak olanagını elde etti.

TOPLUM, Varşova'daki sergisinin açılışından yeni dönen Mengü Ertel'le konuştu. Aşağıda, bu konuşmayı bulacaksınız.

TOPLUM — Yurt dışında açtığımız sergilerin haberleri, son günlerde basında çıktı. Siz de, yurda döneli henüz birkaç gün oluyor. Bize, açtığınız bu sergilerden biraz bilgi verir misiniz?

MENGÜ — Varşova'dan döneli bir hafta oldu. Bu güzel kentte onbeş gün kadar kaldım. Grafik sanatların dünyada en çok önem verildiği bir yerde sergimi açmış olmak ve bu işin gerçek yetkililerinin eleştirileriyle karşılaşmak beni çok sevindirdi. Varşova'da sergim, Teatr Dramatey salonlarında açıldı.

TOPLUM — Bu sergiyi açma olanagına nasıl kazandınız?

MENGÜ — Polonya Kültür bakanlığının daveti üzerine, Varşova Büyükelçiliğimizin ilgisi ve Dışişleri Kültür Dairesinin yardımlarıyla gerçekleşti.

TOPLUM — Basında çıkan haberlerden, serginizin hayli ilgi çektiğini öğrendik. Bu konuda bize söylecekleriniz var mı?

MENGÜ — Polonya'daki günlük gazeteler ve sanat dergileri geniş bir şekilde sergiye yer verdiler. Radyo ve televizyon için röportajlar yapıldı. Haftalık aktüalite filmleri için çekimler yapıldı. Polonya grafikçileriyle çok yakın temaslara yapmak ve onların çalışmalarını izlemek olanaklarını kazandım.

TOPLUM — Varşova'dan önce Berlin'de de bir sergi açmıştınız, değil mi?

MENGÜ — Evet. Avrupa'da ilk sergim, Berlin Goethe Enstitüsünde gerçekleşti. Bu sergi sırasında dünyanın en önemli grafik sanatlar dergilerinden biri olan Novum - Gebrauchsgraphik'in ilgisini çekebildim. Kasım 1972 sayısında benimle ilgili sekiz-on sayfalık bir tanıtma yazısı ve röprodüksiyonlar çıkacak. Ayrıca, derginin bu sayısında kapak olarak bir afişim kullanılacak. Almanya'nın en büyük tiyatrolarından biri olan Schiller-Theater, afişlerimle çok yakından ilgilendi. Ve 1974 sezonunda bu tiyatronun afişlerini yapmayı bana teklif ettiler.

TOPLUM — Önümüzdeki dönem için programınızda neler yer alıyor?

MENGÜ — Ekim 1972'de Batı Berlin Bilim ve Sanat Senatörlüğünün organizasyonu ve ilgili çevrelerin isteğiyle sergimi yeniden, daha büyük olanakları bulunan bir galeride açacağım. Kasım-Aralık 1972-

MENGÜ ERTEL
Sınırların ötesindeki ün...

de Münih Tiyatro Müzesinde; Ocak-Şubat 1973'de, Türk seramik sanatçısı Melike Kurtic ile birlikte, Essen'de, Afis Müzesinde sergilerim açılacak ve bu üç sergi için de ayrı ayrı kataloglar basılacak. Daha sonra Paris, Viyana, Prag'da kesinlikle ve muhtemelen başka Avrupa şehirlerinde de sergim tekrarlanacak.

TOPLUM — Programınızın hayli yüklü olduğu görülüyor. Gösterilen bu büyük ilginin nedeni sizce ne olabilir?

MENGÜ — Çeşitli ülkelerde afişlerin orijinalleri, diyalozitifleri ve katolloglarından çalışmalarına ilgi duyan bütün sanatçı ve eleştirmenlerin ayrı ayrı ifade ettikleri, fakat ortak bir tanımlama olarak ortaya çıkan şöyle bir yorum var: Hepsi, oyunları çok iyi anladığını, çok dar olanaklar içinde zengin bir anlatımla yorumlayabildiğini ve bunun bütün afişlerimde yansıdığını belirtiyor.

TOPLUM — Bu kadar yüklü bir program size bir hayli pahalıya malolmuyor mu?

MENGÜ — Hayır. Sadece, zamanımı alıyor. Çünkü, bütün organizasyonlar ve masraflar, sergiyi açanlar tarafından karşılanıyor. Türkiye Dışişleri Bakanlığı Kültür Dairesinin sergilerime içtenlikle sahip çıkması nedeniyle olumlu bir şekilde gelişiyor. Benim bu sergilere ve açılışlara katılabilmem için büyük yardımları oluyor.

MENGÜ'NÜN İKİ AFİŞİ: Zengin bir anlatımla yorum...

Kadınlar tek durmuyor

Batılı kadınlar tek durmuyor: gün geçtikçe daha hak arayıcı bir militanlığı benimsiyor, endüstri toplumu içindeki yerlerini beğenmeyip, toplumsal olduğu kadar cinsel, ekonomik olduğu kadar psikolojik isteklerle geliyorlar. Hareket Amerika'dan koptu, İngiltere'ye, sonra

da kıta Avrupa'sına atıldı. Betty Friedann, Kate Millet, Germaine Greer, ilginç savları, şaşırtıcı kitapları ve etkili eylemleriyle, bütün batılı toplumlara halka dağılan bu yeni çalkantının önderleri oldular. Biz hiç birisini tanımıyoruz.

Nedir istedikleri? Sorunun bir toplumsal ve ekonomik yanı var: erkek egemenliği toplumunda kadınların ekonomik yönden sömürüldüğünü öne sürüyorlar. Aynı işte çalışan erkekle kadının aynı ücreti almaması, komuta yerlerine, daha yetenekli de olsa, kadınların değil erkeklerin atanması başka kanıtları. Cinsel yönden, kadının insan olarak değil bir seks kuklası olarak ilgi görmesini yeriyorlar. Hem niçin kadınlar kendi vücutlarına kendi istediklerince «tasarruf edememeliymiş» canını, evlenmeden çocuk yapmak neden suç sayılmalı, çocuk istemeyince aldırma yasaklanmalıymış? Giderek iş, eşcinselliğin (homoseksüellik) savunulmasına dayanıyor.

Harekete karşı olanları dinlerseniz, (hele erkekleri) işi büyütenler zaten eşcinsel kadınlar. Liderlerden bazılarının eşcinsel olması da bu iddialara kendine göre bir gerçek payı katıyor belki, yalnız kadınların arasından tamamiyle başka temellere dayanarak harekete karşı çıkanlar da var.

Bu karşıtlardan birisi Esther Vilar, oturmuş bir de kitap yazmış «Der dressierte Mann/Evcileştirilmiş erkek», diyor ki: «...evet kadınların değişmesi gerek, gerek ama, erkeklerin egemenliği ve baskısı altında ezildiklerinden değil, erkekleri kendi hayatlarını kolaylaştırmak için iyi eğitilmiş bir köpeğe çevirdiklerinden». Arkasından çağdaş kadının özelliklerini şöyle sıralıyor:

/Çıkarım kollar: «Zengin bir adam, erkeklik gücü olmasa da evlenecek karı bulabilir.»

/Acemasızdır: «Evine sokak köpeği alır besler de, terk edilmiş bir çöçüğü alıp büyütmeğe aklından geçmez.»

/Çocuk kafalıdır: «Zekâsı 12 yaş dolaylarında takılıp kalmıştır.»

/Tembeldir: «Karayolları, kocalarını şoförleştirmiş kadınlarla tıklım tıklımdır.»

Doğrusu ya, nasıl öteki kadın yazarların ve militanların öne sürdükleri bir kalemde reddedilir şeyler değilse, Esther Vilar'ın öne sürdükleri de değil: özellikle, batılı endüstri toplumunun varlıklı çevrelerinde saydığı nitelikleri taşıyan kadınları, kim arasa kolaylıkla bulabilir. Bizdeyse, daha çok okumuş ve küçük burjuva kökenli bazı kadınların böylesi bir egoizme sürüklendiği görülüyor.

Hanidir Kate Millet'in Erkekler İktidarı/ Le pouvoir Mâle» adlı kitabını arayıp duruyordum,

şimdi bir de Ester Vilar'ınkini bulup okumak gerekecek. İşin garibi, kitabın sözünü eden yabancı dergide «türkçe dahil, onaltı dile çevrildiği» yazılı, oysa böyle bir kitabın çıktığını ne duydum ne gördüm. Ashında kadınların yeni istemlerle siyasal alana dökülmeleri Reich'in daha otuz yıllarında sezdiği ve yazdığı nedenlerden doğsa gerek, cinsel itilmeler bir yerde siyasal atılımların kaynağını, hiç değilse itici gücünü oluşturabiliyor. Reich'in «Cinsel devrim- La revolution sexuelle» adlı kitabını nihayet ele geçirebildim, yanısıra «Faşizmin kitle psikolojisi/ La poétique de masse du fascisme»i de bulabilmem büyük şans: zira, Reich bu kitabında, anladığım kadarıyla, Alman faşizminin oluşumunda cinsel nedenlerin etkisini de araştırıyor.

Bu kitaplar bana hep yirmi yıl önce Margot'yla Doktor Brander ya da Miss Higgins'le ürete ürete bitiremediğimiz söyleşileri hatırlatıyor. Geceleri, bugulu bir Montparnasse kahvesinden çıkar çıkmaz suratımı ustura gibi yalayan ayazı, otele, o yaşadığım gerçeklerle, memleketimin çoracağına dağılmış milyonlarca yoksul kadının gerçeğini bir türlü nasıl bağdaştıramadığımı.

Yirmi yıl sonra sanki bağdaştırabiliyor muyum?

O BEYİTLER Kİ..

Ya ben çok ters bir adamın, ya Divan şiiri için duygusal ve düşünsel hiç bir özü yoktur, biçimden ibarettir diyenler ağır bir yanığı sürdürüyorlar: çok bunaldığım, yeryüzünü saran acemasız katalıği etimde ve yüreğimde duyduğum uğultulu akşamlar, Divan ulularından herhangi birini, Nedim'i, Baki'yi, Galip'i, karınca karınca okumaya çalışıyor, zaman ülkesinin o bir kağıt yüz yıllık serüveni içinde duygularına denk düşen ne müthiş yankılanmalar buluyorum.

Hele yarım kalmış o gazeller yok mu, beni sürekli bir imgelem çarşmasına, içten içe, söze dökülemeyen fakat duygusal olarak gelişen zincirleme tamamlamalara iten asıl onlar! Az önce, Nedim'in dıvanını karıştırırken, böyle yarım kalmış bir gazelden şu giriş beyitini gördüm, çarpıldım:

«Gamze pür zehr çıkar çeşm-i tenek-hüsundan
Kişver-i hüsünün ejder doğar âhüsundan»

Başlangıcı bu olan bir gazelin ne türlü gelişme olasılıkları taşıdığı düşünmek, bir şair için ne heyecanlı bir serüvendir! Eskilerin müseddes'ler, muhammes'ler yazarak, böyle çarpıldıkları beyit ve mısralardan neden şiirler çoğalttıklarını yaşılandıkça daha iyi anlıyorum.

bir konferans

Charles İves

Amerika Birleşik Devletlerinin yetiştirdiği besteciler arasında en ilginç herhalde Charles Edward İves'dir. 1874 ile 1954 yılları arasında yaşamış olan bu garip adamın hangi yönünü ele alsanız şaşar kalırsınız. Bugün Amerika'nın en devrimci kompozitörü sayılan İves, ilk orkestra eserini 1898'de tamamlamış, yirmi yıl oldukça verimli bir yaratma dönemi geçirmiş ve 1918'den sonra besteciliği bütün bütüne bırakmıştır.

Zaten İves'in asıl mesleği, sigortacılıktı; bu dalda şirket bile kurmuş, kendisine ömrü boyunca refah içinde yaşayacak bir gelir sağlamıştı. Sadece klâsikleri ve romantikleri tanıyan bu ilginç adam, Avrupa'da Bartok'ların, Hindemith'lerin, Stravinski'lerin kısa pantolonla dolaştığı günlerde kendi sırça köşkü içinde atonal, politonal, poliritmik, kakışık kontrapunktlu, kakışık armonili denemeler yapmış ve bugün çağdaş müziğin öncüleri saydığımız bütün bestecilerin (başını çekmişti diyemeyeceğim) önüne düşmüştü. Çağının çok ilerisinde olan bu adam elbet de anlaşılmayacak, ilgi göremeyecekti. İves, ilgisizliği de umursamadı. Zaten kendi kozası içinde yaşayan bir adamdı; ne konsere giderdi, ne gazete okurdu; öldüğü yıla kadar bir radyo almak ihtiyacını bile duymamıştı. Ne fazla dostu vardı, ne de iltifatlara, ödüllere kulak asardı. O kadar ki, 1904 yılında tamamlanan 3'üncü senfonisi, 1947'de Pulitzer ödülünü kazanınca «ödüller öğrenciler içindir; ben o devri çok gerilerde bıraktım» demekten çekinmedi.

Charles İves, kendi eserlerini cebinden para verip bastırarak, ilgilenenlere bedava dağıtan bir de garip hovardaydı; ama bu işi de pek sık yapmamıştır. İlk bastırıldığı eser, 1919 yılına rastlar; Concord adlı bu piyano sanatını 1915 yılında tamamlamış olduğunu söylersem, İves'i herhalde fazla aceleci bulmazsınız. İves,

bestelemeyi bıraktıktan çok sonra keşfedildi ve ölümünden sonra Amerika'nın en ilerici, hattâ öncü kompozitörü unvanını aldı.

Ve müziğe getirdiği yenilikler

Bayram değil, seyran değil, kaynanam beni niye öptü, bu İves hikâyesi nereden çıktı, demeyin. Amerikan Haberler Merkezinin müzik danışmanı Daryl D. Dayton, geçtiğimiz hafta içinde Ankara'ya geldi ve Türk-Amerikan Derneğinde Charles İves üzerine bir konuşma yaptı. İyi duyurulmadığından ancak onbeş-yirmi kişinin izlediği bu konuşma biraz yüzeysel idi; müzik örnekleri çok kısa sunulduğu için İves'i daha ziyade lâfla ve ansiklopedik bilgi çerçevesini aşmadan tanıtıyordu ama, samimi bir hava içinde geçti ve İlhan Usmanbaş'ın güzel çevirisiyle daha da sevimli bir hale geldi.

Dayton, Charles İves'in kendi kapalı dünyasında - buna, kendi gizli laboratuvarında da diyebiliriz - yaptığı denemeleri teker teker sıralıyor ve plâkla kısa örnekler veriyordu. Örneğin, İves, 1906 yılında onüç çalgı için yazdığı Scherzo'da Schön-

biri sahnede, öbürü balkonda yer alan iki topluluk için 1912 yılında kaleme aldığı «New England'da Üç Yer»den belliydi. Ayrıca, Bartok'lardan çok önce halk havalarına, halk çalgılarına ve halk ağzına müziğinde yer veren, eserlerine yerel renkleri ustaca katmayı beceren bir besteci idi İves.

Kıssadan çıkarılan yanlış hisse

Ve Dayton, bütün bunlardan, pek de inandırıcı olmayan şu sonuca varıyordu: çağdaş Amerikan bestecilerinin müziğini Charles İves, yetmiş yıl önceki eserleriyle etkilemiştir.

Charles İves'in Jules Verne gibi, hayal ve buluş gücü yüksek bir kişi olduğu, dünya müziğini sarsan, etkileyen pek çok yeniliği herkesten önce yaptığı elbet de inkâr edilemez; ama çağdaş Amerikan bestecilerini, daha İves keşfedilmeden önce Avrupa'da ortaya çıkan ve İves kış uykusundayken yeri göğü sarsan yeni akımların etkilediği de su götürmez bir gerçektir. Ayrıca Dayton'un - ve bazı ansiklopedilerin - İves'in, 1918 yılında besteciliği tamamen bi-

USMANBAŞ VE DARYL D. DAYTON: Ünlü bir besteci anlatıyor.

berg'den iki-üç yıl önce atonal bir teknik kullanmış ve yedi ayrı ritmi üstüste bindirerek o yıllarda bilinmedik başka bir toprağa adım atmıştı. 1920'lerde ortaya çıktığını sandığımız bilinçli politonaliteye ise bestecinin 1901'de tamamladığı «Yokuşlar ve Dağlar» adlı kompozisyonunda rastlıyorduk. Çalgıları salonun değişik yerlerine yerleştirerek değişik akustik etkiler aramanın üçüncü moda dalgasından - birinci dalga Gabrieli ile, ikincisi Berlioz'la çıkmıştı - otuz-kırk yıl önce aynı denemelere İves'in giriştiği işe bestecinin

rakıvermesini Amerika'nın Birinci Dünya Savaşına girmesinin bestecide yaptığı şokla ve bir kalp kriziyle açıklaması da inandırıcı olmadı.

Yazıma nokta koymadan önce Türk-Amerikan Derneğinde verilen konferansı bütünüyle beğendiğimi ve İves'i kuşbakışı tanıtan yararlı bir konuşmayı pek az kimsenin izlemiş olmasına üzüldüğümü belirttim. Bu çeşit müzik olaylarında eleştiricilere bile çağrı göndermeyi akıl etmeyen yöneticiler, konferans yerine halo düzenlerlerse belki daha başarılı olurlar.

İşletmecilik

Temel ihtiyaçlar

Bu haftaki yazıma, daha önce TOPLUM'da ele alınan iki noktada üzerinde durarak başlamak istiyorum. Bunlardan birincisine ben, «TV» sayfasında değinmiştim. Konu, TRT Televizyonu'nun montaj masaları ile ilgilidir. Bundan önceki yazılarımdan birinde, Televizyonumuzun yayın alanı genişlediği halde, bazı temel ihtiyaçların karşılanmasının düşünülmediğinden yakınmışım. Yazıda örnek olarak, TRT Televizyonu'nun film kameralarının sayısı arttırıldığı halde, bu kameralarla çekilen filmlerin montajının yapıldığı masaların sayısının değişmediği; dolayısıyla de, çekilen film hacmi yükseldiği halde, montaj için yeterince zaman bulunmadığı ve emek kaybına yol açıldığı gösterilmişti.

Bu gibi teknik konular okuyucuları ilgilendirmez, denilmesin. Bugün TV programları ve bu programları hazırlayanlar sert bir şekilde eleştiriliyorsa, bu programlarla doğrudan doğruya ilgili olmayan birtakım nedenleri de açıklamak bizim görevlerimiz arasındadır. Bu şekilde okuyucularımızı aydınlatmış oluruz, hem de belki ilgililerin dikkatini çekeriz.

Geçenlerde öğrendiğime göre, TRT Genel Müdürlüğü, tam 64 tane montaj masası ismarlamış bulunuyor. Bu, sevindirici bir haber. Fakat yine de işin üzücü bir yanı var: masaların hemen mi, yoksa, Amerikan Sefaretinin yanındaki yeni TV binası bitince mi geleceği belli değil. Konunun gerçek ağırlığı ise bir başka noktada toplanıyor: Türkiye'de elektronik endüstri bulunmadığı için, televizyonun kurulması ve yayılması yönlerinden dışarıya bağlı kalmak zorundayız. Bu nedenle, televizyonu kurarken ve işletirken hesaplarımızı çok ayrıntılı bir şekilde yapmalıyız. Aksi halde, gereksiz harcamalara, zaman ve emek kaybına yol açılabilir.

Örneğin, film kamerası mı ismarlıyacağız; eğer ihtiyacımız 5 kameradan öteye gitmeyecekse, 5 ka-

mera ile çekeceğimiz filmin miktarını ve bu miktardaki filmin montajını sağlayacak montaj masasının sayısını da hesaplamak gerekir. 5 kamera ismarladıktan sonra yeterince film stokuna sahip olamazsak, ya da yeterince film stoku elde edildiği halde, gerekenden az sayıda montaj masası bulunursa, televizyon yönetimi hem zaman kaybına uğrar, hem de emek kaybına. Her iki kayıp da programların niteliğini ve değerini düşürür. Üstelik, araç ve gereçlerin aynı anda birbirine orantılı miktarda ve sayıda bulunmaması, gereksiz harcamaların yapılmasına da yol açar.

Bir suçlamaya cevap

TRT Genel Müdürlüğü, bu plânlamayı baştan yapamadığı için, TRT Televizyonu, ilk yayın gününden itibaren, son derece masraflı bir işletmecilik düzenine girmekten kendini kurtaramamıştır. Yeterince kamerası olmuş, fakat az sayıda montaj masaları bu kameraların çektiği filmleri yayına hazırlayamamıştır. Bir milyon lira değerinde bir resim kayıt cihazı satın alınmış, fakat yeterince resim kayıt bandı getirmek akıl edilmemiştir. Film kameraları-

nın ve montaj masalarının birbirine denk düştüğü zamanlarda ise dışarıya, kullanılmamış «ham» film ismarlamak ihmal edilmiştir. Özellikle ham film elde edilemediği için, 1969 ve 1970 yaz aylarında birçok programı yayından kaldırmak zorunda kalan Ankara Televizyonu yönetimi, seyircilerin sert eleştirileriyle karşılaşmıştı. Hatta 1971 yazında yayınlanan TV programları ile 1970 yazının programları arasında karşılaştırma yapanlar, 1970'de Ankara Televizyonu'nun karşılaştığı film sıkıntısını unutarak, TV programcılarını bir hayli kınamışlardı.

İşte, yukarıda kısaca değindiğimiz TV işletmecilik ilkeleri gözönünde bulundurularak, özellikle televizyonumuzun genişlediği şu günlerde, ihtiyaçların plânlı bir şekilde sağlanmasına dikkat edilmelidir. TRT Genel Müdürlük sorumluları, 12 Mart 1971'den önce yaptıkları ihtiyaç siparişlerinin, TRT'ye çıkarılan mevzuat güçlüklerinden ötürü, zamanında karşılanmadığını ve bu nedenle de TRT'nin çeşitli kayıplara uğradığını ileriye sürmektedirler. Bu iddia elbette kısmen doğrudur. Fakat artık bu gibi güçlükler ortadan kalkmış bulunmaktadır.

Üvey çocuklar

Son haftalarda, gazetelerin TV eleştiricileri, TV programlarının dekorları üzerinde çok duruyorlar. Acaba TV yöneticileri de TRT Televizyonu'ndaki dekoratörlerin ve grafikçilerin dertleriyle ilgilieniyorlar mı? Ankara Televizyonu'nun çilekeş elemanları arasında bu dekoratörler ve grafikçiler de vardır. Kullandıkları malzemenin zar zor sağlanması, bu elemanların karşılaştıkları güçlüklerin başında gelir. Bugüne dek, onların yetiştirilmesi, görgülerini ve bilgilerini arttırmaları üzerinde hiç durulmamıştır. Oysa TRT gerek Türkiye'de, gerekse yurt dışında, arada sırada da olsa, TV programcısı ve teknisyeni yetiştirmeyi akıl edebilmiştir. Fakat dekoratörler ve grafikçiler bu olanaklardan yararlanmamışlardır.

Bugün Ankara Televizyonu'nda çalışan dekoratör ve grafikçiler arasında kendi alanlarında ün sahibi, sergi açacak kadar verimli ve dışarda başarılı çalışmalar yapmış kimseler bulunuyor. Bu sanatçıların TRT Televizyonu'nun üvey çocukları olmaktan kurtarılması ve TV ile ilgili tecrübelerini arttırmak üzere yurt dışına gönderilmeleri, Televizyonumuzun geleceği bakımından da gereklidir.

Bugün, TV programlarında başarılı olmayan dekorlarla karşılaşılıyor, diyenler, TRT'de bir TV program esprisinin bulunmadığını da bilmek zorundadırlar. Ancak böyle bir anlayış, dekoratöre yaratıcılık olanağını sağlar. TV oyunlarını sürekli izleyenler, özellikle geçenlerde yayınlanan «Anne» adlı oyunu seyredenler, bu espriyi ve anlayışı oyunların içeriğinden yakalamasını bilen dekoratörlerin ne denli başarılı dekorlar yarattıklarını hatırlayacaklardır.

Bugünün üvey çocukları, yarın neler yapacaklar acaba? Bu nokta, hiç düşünülüyor mü? Ama elbette işin kolayı var. Dışardan bol bol film alınır ve bugünün üvey çocukları, yarın kapının önüne bırakılır, değil mi?

Filmler (3)

Mevsimin güzelleri

Geride bıraktığımız sinema mevsiminin bellibaşlı filmlerinden söz etmeye, geçen sayıda kaldığımız yerden devam ediyoruz:

Yetenekli sinemacı **John Frankenheimer**, mevsim içinde üç ayrı yapıtıyla sinemaseverlerin karşısına çıktı. Başrollerini; **Gregory Peck**, **Tuesday Weld**, **Estelle Parsons** ve **Ralph Meeker**'in oynadıkları «Sevgilimin Oyunu» (I Walk the Line), yönetmenin tutarlı çalışmalarından biriydi. **Frankenheimer**, bu yapıtında, Amerika'nın güney eyaletlerindeki tipik kasabalardan birine kamerasını çeviriyor, yaşlıca bir gerilin umutsuz aşk öyküsüyle birlikte çevrenin ilginç panoramasını veriyordu. Yönetmen daha sonra, üstün yapımı «Ölümlü Yarışanlar» (Grand Prix) ile ekranlara çıktı ama, film tam anlamıyla kuşa çevrildiğinden, bekleneni veremedi. 175 dakika uzunluktaki filme, Belediye ilgilileri, seans kaybına karşılık, uzun metrajlı yapıtlara verilmesi olağan tarifeyi vermeyince (oysa bir başka uzun film, «Patton»a verilmişti), getirtici şirket, istemiyerek de olsa, yapıtı budamak zorunda kaldı. Böylece, **Frankenheimer**'in, «Ölüm» temasını

profesyonel oto yarışçıların öyküsünde işlediği «Grand Prix», 60 dakikası çıkartıldıktan sonra, doğrusu, tanınmaz hale geldi. Yönetmenin üçüncü filmi, bizce, en başarılıydı. **Frankenheimer** gözde teması «Ölüm», bu kez gösteri paraşütçülerinin dramında başarıyla işliyordu. «Cesur Paraşütçüler» (The Gypsy Moths)'in sağlam oyuncu kadrosunu **Burt Lancaster**, **Gene Hackman**, **Scott Wilson**, **Deborah Kerr** ve **Sheree North** meydana getiriyordu.

Yılın sinema olayı

Sinema sanatına bir katkısı olup olmadığı veya sinemaya birşey getirip getirmediği tartışılarsun, «Love Story», her şeye rağmen, yılın sinema olayı idi. 1970'lerde sinema dünyasını allak bullak eden, umulmadık gişe rekorları kıran ünlü aşk filmi ni Türk sinemaseverleri de sığağı sığağına seyrettiler. Tek filmle büyük üne kavuşan yılın aşk filminin sevimli oyuncularını **Ali Mac Graw** ile **Ryan O'Neal** çifti, genç kızların gönlülerinde taht kurarken, ünlü filmleri, beklenmedik engellerle karşılaştı. Eli çabuk Yeşilçam'cular, daha film vizyona girmeden, Beyrut'a kadar gidip «Love Story»i seyrettikten sonra, alelacele yerli «Bir Aşk Hikâyesi» yaparak piyasaya sürmeyi başardılar. Bu da yetmiyormuş gibi, İtalyanların seks filmi şekline dönüştürülmüş «Bir Aşk Hikâyesi» (A Love Story) de piyasaya sürüldü. Böylece, mevsim içinde üç ayrı «Aşk Hikâyesi» birbirivle çarpıştı, ama halk, sahteleri aslından ayırmayı bildi ve kendi romanını senaryo haline getiren **Erich Segal**'in, filmin nefis fon müziğini besteleyen **Francis Lai**'nin, yönetmen **Arthur Hiller**'in çabaları boşa gitmedi. **Ali Mac Graw**'lu «Love Story», bütün ülke-

NEWMAN, ROSS, REDFORD
Yılın westerni: Sonsuz ölüm

lerde olduğu gibi, Türkiye'de de beklenen işi yaptı.

Bir dram ve yılın westerni

Daniel Mann, Yunan asıllı Chicago'lu bir allenin dramı «Kralın Rüyası» (A Dream of Kings) ile görüldü geçen mevsim. **Anthony Quinn**, **Irene Papas** ve **Inger Stevens**'li oyuncu kadrosuyla öyküsünü fazla teatral bir havada anlatan **Mann**'in yanısıra, başoyuncu **Quinn** de «Zorba»daki oyununu tekrarlıyor, Chicago'lu bir «Zorba» oluyordu «Kralın Rüyası»nda.

İngiliz sinemacı **Michael Winner**, «Kanun Adamı» (Lawman) Westerninde türünün ilginç, gerçek bir örneğini verirken, «bigim»e ne denli önem verdiğini de titiz çalışmasıyla gösteriyordu. **Winner**'in «Kanun Adamı»nda **Burt Lancaster**, **Robert Ryan**, **Lee J. Cobb** ve **Sheree North** önemli rolleri paylaşmıştı.

Yılın Westerni ise **George Roy Hill**'in nefis traji-komik parodisi «Sonsuz Ölüm» (Butch Cassidy and the Sundance Kid)'de. **Hill**, duyarlı ve zevkli sinemasıyla, artık Amerika'da kendilerine yer kalmadığını anlayan iki haydutun (**Paul Newman** ile **Robert Redford**), öğretmen arkadaşları (**Katharine Ross**) ile birlikte çıktıkları Bolivya serüvenini gerçekten olağanüstü, şirli sinemasıyla görüntülüyordu. **William Goldman**'ın elinden çıkma, gerilimi sağlam, aksaksız senaryo, kameraman **Conrad Hall**'un çarpıcı, renkli fotoğrafları ve **Burt Bacharach**'in başarılı fon müziği, yönetmene büyük ölçüde destek olmuş; bunlara, yetenekli oyuncuların üstün kompozisyonları da eklenince, ortaya, gerçekten dört-dörtlülük bir film çıkmıştı.

Sinema yazarlarımızın, «Yılın En İyi 8'inci Filmi» seçtikleri «Sonsuz Ölüm»e, sinemaseverler de büyük ilgi gösterdiler. «Butch Cassidy and the Sundance Kid», ayrıca mevsimin en iyi işi yapan birkaç yapıtıdan biri oldu.

RYAN O'NEIL - ALI MAC GRAW : Unutulmaz bir "aşk hikâyesi"

Atletizm

«Bir şampiyon doğdu»

15 gün önce bu sayfalarda, «Bir şampiyon doğuyor» başlığı altında, Mehmet Tümkân'ı anlatmıştık. Tümkân, şimdiki zamanı geçmiş zamana çevirmek için bizleri fazla bekletmedi.

14 Haziran çarşamba akşamı, bütün dünya haber ajanslarının teleksleri, dünya çapında bir derece yapan Türk atletinin adını dört bir yana ulaştırdılar.

Türkiye'nin gelmiş geçmiş en büyük atleti olduğunu gösteren Tümkân, 1500 metreyi 3.40.2 gibi, gerçekten akıllara durgunluk veren bir derece ile koşmuş, Türkiye rekorunu 6.5 saniye ile yenilirken, 12 yıldır yanına yaklaşılmayan Balkan rekorunu da 3 salise ile eline geçirmişti.

3.40.2, Uluslararası Olimpiyat Komitesinin koyduğu 3.41.6'lık barajın 1.4 saniye altındaydı. 3.40.2, Tümkân'ı, dünyanın halen yarışan en iyi 20, Avrupa'nın en iyi 10 atleti arasına sokuyordu. 3.40.2, Haziran ayında koşulmuş bir derece olarak, eylüldeki Olimpiyatlarda Tümkân'ı, finale koşacakların arasına yazıyordu. 3.40.2, Türkiye'de son yılların en büyük spor olayı idi.

Ne yazık ki, Türk basını, bu korkunç derecenin farkında değildi. 3.40.2'yi haber veren gazeteler, Türk basınının atletizm konusunda ne kadar ilgisiz ve bilgisiz olduğunu ortaya koymuştu.

Tümkân, herşeyi futbol olan bir basının içyüzünü ortaya çıkarmıştı. Daha düne kadar Tümkân'ın antrenörü Cüneyt Koryürek'i kötülemek için elinden gelen herşeyi yapan ve «Amerikancadan tercüme programlarla tek atletimizi de dejeneredecek» diyen eski asbaşkan bile, «Bu bir mucize» diyerek, bütün tükürüklerini yalarken, Türk basını bir «Didi» masalının peşinde, aldatmaca oyunları oynuyordu.

Tümkân'ın ardından 2 numaralı dömifoncumuz Kemal Tüzüner, yıllardır özlemi çekilen bir dereceyi, 3.47.7'yi koşmuştu. Türkiye'de ikinci atletin bu performansı yapmasının ne demek olduğunu bilecek ve

değerlendirecek spor yazarı yoktu. Yok olduğu için de, Tüzüner'in adı, gazete sayfalarında görülmedi bile.

Tümkân, 3.40.2'si ile bütün dünyaya spor yazarlarının not defterlerine adını yazmıştı. Tümkân'ı artık bütün yabancılar tanıyacaktı. Ama Türkiye'dekiler, Tümkân'ın ne yaptığını hiçbir zaman anlayamayacaklardı. Çünkü Tümkân, futbolcu değil, atletti!

Hilton'dan izin çıkmıyor

Geçtiğimiz haftanın sonunda, Beden Terbiyesi Genel Müdürü İsmail Hakkı Güngör, yanına mühendislerini alıp, İstanbul'a, Belediye Başkanı Fahri Atabey'i ziyarete gitti. Ziyaret nedeni, Mithatpaşa stadının genişletilmesi işiydi. Beden Terbiyesi'nin ilk teklifini Atabey reddetmişti. Bu kez ikinci teklifi Genel Müdür bizzat götürüyordu.

Atabey, Güngör'ü bir kez daha atlattı. «Eski teklifi aynen ileri sürüyorsunuz. Olmaz. Bu işi mühendisleriniz bir komisyon kurup incelesinler» dedi.

Ertesi gün gazeteler, özellikle olayı kurcalayan Tercüman, Mithatpaşa'nın genişleyeceğini yazdılar. Oysa Atabey, aklını kullanmış ve konuyu tekrar uyutmuştu.

İstanbul'da 100 binlik stadın yapımı hayal olunca, gözler, Mithatpaşa'nın büyütülmesine çevrilmiş; ancak, Beden Terbiyesi'nin bütün teklifleri Belediye tarafından reddedilmişti.

Belediye, bir «İstanbul'un estetiği»dir tutturmuştu. Sanki İstanbul'un her yanı öylesine bir şehircilik antiydi ki, Mithatpaşa'nın kale arkası tribününün yükseltilmesi herşeyi kökünden yıkacaktı!

Atabey'in gerekçesine inanırlar, olayın içinde başka şeylerin bulunduğunu düşünüp araştırmaya giriştiler. Buldular da. Deniz tarafın-

MEHMET TÜMKÂN
Şahane rekor...

daki kale arkası tribününün yükseltilmesi, stadın gerisindeki tepe üzerinde bulunan Hilton Oteli'nin görünümüne gölge düşürecek bu otelin birinci kat müşterileri, balkonlarından, denizden geçen gemileri göremeyeceklerdi.

Hilton, bu yüzden, Belediye üzerinde her türlü etki ve baskı aracını kullanıyor. Belediye de bu konudaki teklifleri Hilton'un arzusu ile uyutuyor, unutuyor ve reddediyordu.

Öyle ya, İstanbul'da 25 bin kişinin daha maça gelmesi, 80 bin kişinin rahatça spor olaylarını izlemesi ve, örneğin, bir Türkiye-Almanya maçı için maçtan 24 saat önce değil, yarım saat kala stada gelmesi hiç de önemli değildi. Yeter ki, Hilton Oteli'nin birinci kat müşterilerinin keyfi kaçmasındı!

Vergiler ve Didi.

Transfer ayı yaklaşırken, Mecliste parlamenterler, hızla, bir vergi konusunun peşine düştüler. Uğraştıkları vergi reformu değil, klüplerin vergi borçlarının affı idi. İstanbul klüplerinin yöneticileri Ankara'yı doldurmuş ve kendilerine yakın parlamenterlerin dikkatini konuya çekmişlerdi.

Parlamenterlere göre, vergi borçları Türkiye'deki sporun yerinde saymasına sebep oluyordu. Bu borçlar affedilemezse, klüplerin kapısına kilit asılacaktı.

İstanbul basını da çalışmalarını hararetle destekliyordu. Ama aynı basın, biryandan «Af» dilerken öteyandan Didi'ye verilecek 75 bin lira aylıktan, temmuzda transferi düşünülen futbolcular için verilen milyonluk vaadlerden demvurmaktan da çekinmiyordu.

İstanbul klüpleri vergi affını sağarlarsa, bu işten kurtardıkları paralarla transfere dalacaklar ve Ankara klüplerinin oyuncularını çekip götüreceklerdi. İşin garibi, Ankaralılar, bu oyunun farkında değillerdi. Onlar da vergilerin affı için uğraşanların safında yer alıyorlardı!

Oysa bir İstanbul büyük klübünün milyonlarca liralık borcuna karşılık en kabadayı Ankara takımının sadece 300 bin lira borcu vardı. Bu ikisi birden affedilirse, İstanbul klübünün, Ankaralı klübün üzerine nasıl kâbus gibi çöktü oyuncularını elinden alacağı, hiçbir Ankaralı yöneticinin aklına gelmiyordu!

Vergi reformunu komisyonlarda uyutan parlamenterler, klüplerin vergi borçları sözkonusu olunca, parti ayrılığı filân demeden birleşmişlerdi.

Bakalım, konu Mecliste görüşülürken, «Niçin af?» diyecek kaç milletvekili çıkacak!

insan ve dünyası

